

Станіслав Змерзлий

*Золотоперий чарівник
Українського
слова*

*Біографічно-публіцистична
повість*

Вінниця
«Нілан-ЛТД»
2021

Книга видана за сприяння друзів:
Кузіва Петра Васильовича
Мазура Станіслава Васильовича

Щира подяка
директору державного спеціалізованого лісозахисного підприємства
«Вінницялісозахист» Чудаку Володимиру Володимировичу
за допомогу в підготовці книжки до видання

Змерзлий С.І.

3-69 Золотоперий чарівник українського слова. Вінниця,
ТОВ «Нілан-ЛТД», 2021. 320 с.
ISBN 978-966-924-888-6

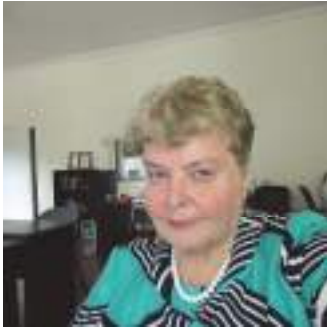
Свої книги Іван Степанович Волошенюк писав, зазвичай, китайськими ручками з золотими перами, які ставали золотим духовним фондом України за популярністю матеріалів та актуальністю порушених проблем. Тому і був удостоєний звання «Золоте перо», ставши переможцем Всеукраїнського конкурсу у такій номінації.

Написана книжка хвилюватиме читача прекрасним передзвоном про героїзм Людини на життєвих перехрестях в часи пахуючого постбандитизму різнокольорової пошесті, а вітри щосили шалено бурлили в обличчя. Тому життя і творча діяльність сильної духом Людини повчальна і надихаюча.

УДК 821.161.2.09'06(092)Волошенюк

**Відгук на книгу Станіслава Змерзлого
«Золотоперий чарівник українського слова»**

**«У його добрих словах людина була викупана,
як у любистку»**

Свої книги Іван Степанович Волошенюк писав зазвичай китайськими ручками із золотими перами. І ці книги ставали золотим духовним фондом України". Так починається книга "Золотоперий чарівник українського слова", присвячена письменнику Івану Волошенюку (1938-2017). Її автор вінничанин Станіслав Змерзлий – давній друг Івана Волошенюка.

...Друзів – філософів і романтиків, – мов магнітом, тягло одне до одного. Обоє природолюби, Волошенюк – фаховий агроном, Змерзлий – ветеран лісового господарства. Обоє літератори, автори книг і статей, причому Змерзлий вважає Волошенюка своїм навчителем. Але найбільше їх пов'язувала щира, віддана і неосяжна любов до України...

"Пишу про Ваше буття на білому світі так, як на серці лягло і збереглося...". Станіслав Змерзлий згадує, що зростав Іван Волошенюк у родині, яка до кровинки була українською, чарувався народним словом і піснею, святе своє українство ніс, як знамено. Був супержурналістом, людинолюбом і краснословом, в його добрих словах людина була викупана, як у любистку. А його письменницька творчість не вимірюється написаними тридцятьма книгами повістей і оповідань. Ні! Вона охоплює тисячі розповідей про людські долі, історичні розвідки, роздуми і дослідження. Писав без зайвих слів, ткав текст не красиво-пустопорожнім, а таким лаконічним, виваженим, до якого тягнулась душа читача.

Поступ літ благородних... Нелегке дитинство випало Іванку Волошенюку. В рідних Ометинцях жінки від похоронок на його очах сивіли і мліли, їх відливали водою. Аж три трудовні на місяць заробляв малий хлопчик у ланці вдів-фронтівочок. Мама вибивалась із сил, підтримуючи безногу бабусю і трьох дітей-напівсиріт. Все проходять – тільки злидні постійні. Пам'ять такого не забуває...

А от навчання у школі, в технікумі, в університеті Тараса Шевченка було для Івана гармонією щастя. Книги стали його стихією. Він оволодів винятковим даром слова, писав винятково правдиво, не ложними устами. Його герої – сільські трудівники, травознаї, академіки, садоводи, телеведучі,

будівельники, краєзнавці, фотографи, бджолярі... І кінця-краю немає... Казав, що правда завжди буде зверху, як олія на воді! Вмів і кусати гострим пером, але мав кредо: образити можна, принизити – ніколи!

“Природа – незупинна: вона – процес течії, переливу, руху...”. Станіслав Змерзлий з любов’ю зібрав цікаві образні слова Івана Степановича про подільську природу і довкілля: струмок стрибає на срібній ніжці; зарості акації на старих могилах – це терновий вінок Вічності; серпень ладнає невід з павутиння, щоб забрати з собою літо і тепло; кашкети соняшників; запазушне дитя... Блискучий вислів Івана Волошенюка: “Якщо не хочеш знати мови, ти не українець” підтримав Павло Глазовий: “За кожне українське слово вже покладено сто голів”.

Наші дружні стосунки – то життєві візерунки... Майже всі свої твори Іван Степанович із дарчими написами передавав у величезну 10-тисячну бібліотеку Станіслава Івановича.

Змерзлий наводить слова свого друга: “Хочу сприйняти душею і тілом пісню і вітер, потім розплющити широко очі, обернутися навколо себе, охопити поглядом весь світ і відчути себе частинкою цього гарного, безкінечного світу, подякувати Богові за те, що він дозволив мені народитися і що я, завдяки йому, все це бачу і відчуваю”.

Можна тільки позаздрити тим читачам, які ще будуть насолоджуватись книгою “Золотоперий чарівник українського слова”, яку Станіслав Змерзлий написав душею і серцем і щедро прикрасив унікальними фотографіями.

**Ірина Зонова,
член НСЖУ,
лауреат Журналістської премії «Золоте перо».**

Вступ

Закінчивши писати книгу «Жити Заповідями Кобзаря», я торкнувся своєї мрії великого спрямування і відповідальності, як вмоцувати слова в тексті, щоб так вони читалися, як музика по нотах. Адже розмаїття райдужної кольорової гами його творів настільки неосяжно велике, що голова паморочиться. А впрягатися треба!

Народна пам'ять і надія мають одне коріння і одну забарвленість – вони незабутні. Ними і уславлюється славне ім'я правдолюба і стражденника за долю України. Для того, щоб бути добрішим, поряднішим українцем, потрібно читати твори Івана Волошенюка, які золотою колискою виколискують волю, надію і любов у наступних поколіннях. Його автографи в сьогоденні милують почуття кожного читача, як «Синій платочок» Клавдії Шульженко в роки Визвольної Великої війни серця наших червоноармійців!

Дорогий мій незабутній навчателю! Не знаю, чи є в кого ще більше шани й поваги до Вас, окрім, безумовно, великої славної Вашої рідної родини. Але я ж пишу про Ваше буття на білому світі так, як в серці лягло і збереглося. І тільки я сам можу спогадати, як Ваші твори лягли на моє серце.

Так зародилася книга про Вас –

«Золотоперий чарівник українського слова».

*Теє жито, що посіяв,
зійде – жати будем.
Розбудив ти наші душі,
тебе – не розбудим.*

Глава І.

ПІЗНАВАЛЬНІ ПОРИВИ і РОЗЛОГІ СКАЗАННЯ

Іван Степанович твердо знав, що емоції і психологія – рушійні мотори сюжетів. А тому ніколи не брався ткати розлоге полотно романного жанру. Мав дуже виважений характер, щоб ткати текст не пісним чи красиво-пустопорожнім, а дуже цікавим. Книги писав на нюансі душі, бо душа – закуток незайманості і хоче зберегтися в світлі своєї аури і цнотливості. Сириці не видавав. У нього була гарна образна мова досвідченого педагога і фахові біологічні знання. Розповідав з цікавими поетичними і агрономічними подробицями, бо сам за фахом був агрономом.

Благословенні риси обличчя і силу духу, і розум, і незламність, виняткову делікатність у манерах поведінки й словах йому зародили першопрохідці-буревісники по його юній душі, найрідніша рідня, дідусі, бабусі, батько і мама. Тому він і знав родовід та «Біблію» сімейного життя. Зростав він у родині, яка з покоління в покоління, до кровинки, була українською, родина іншої мови й не слухала. Підростаючи, чарувався народним словом і народною піснею, які й зробили його вишуканим українцем.

Головний його знаменник – таланти (від слова «знамено»). Воно й не диво, що святе своє українство ніс також, як знамено.

В силу м'якого, доброго характеру був скромним, усмішливим, а славетність його, ой, як заслужена. З пам'яті вивітрувалися емоції і ненависть його була безплідною, бо її в нього й не було. Вмів подавати свої зауваження, які не ображали, не судомили серця, не змушували боліти душу. Боявся наполохати потаємне бажання проникати в душу, не маючи інтуїтивного чуття ввічливості.

Своєю чесністю і порядністю заслуговував шани дружити з надійними друзями та кумівські стосунки, як з Костею Лазаренком: був хрещеним батьком для двох його дітей.

Доля винагородила його і не боятися ніяких труднощів, тому й проорював глибоку борозну, залишаючи знаковий слід. Тому й писав надто критичні статті («Чорні янголи бездуховності») про те, як у добу тотальної розрухи держава опинилася на роздоріжжі духовності, бо такі «янголички» залишать нас без штанів та без сорочки.

Його крихітне тепло розгорялося до розмірів персонального внутрішнього сонця – і давало **снагу до любові людей і своєї праці.**

Про Івана Степановича писали більше ста авторів про те, що він:

- мав перо зі щирого золота;
- пройшов дорогу до гармонії;
- був зачарованою людиною;
- був супер журналістом;
- був літописцем людських доль;
- мав натхнення від мами і солов'їв;
- його книги наповнені світлом;
- був людинолюб і краснослов;
- був майстром художнього слова;
- був автором людинолюбних літературних витворів.

Для нього нарис про когось був виміром вищого ґатунку, бо про когось потрібно розказувати так гарно і з незаперечною вірою й любов'ю, щоб в його добрих словах людина була викупана, як у любистку.

З ним було наговоритися – все одно, що із джерела води напитися.

На меди його таланту люди зліталися відразу, бо він золоту пергу збирав із квітів золотих.

Невигубна ненависть сплодювала дух непростення та обережного ставлення до рожевих захоплень світом. Тому й писав про людські долі-колосочки, в яких кожна зернинка (а їх багато!) вагома – розум, ласку, шану і любов.

Писав не про те, що болить, а про те, що гріє, щоб полуда напруги вимерла і судомою болю відійшли.

Іван Степанович віддавав перевагу художньо-документальному і публіцистичному жанрам. Мав численні журналістські зустрічі і незлічені, що перепліталися з людськими долями.

Творчість Івана Степановича не може вимірюватися тридцятьма його книгами повістей та оповідань. Його творчість невимірна, бо охоплює тисячі розповідей про людські долі, статті публіцистичного спрямування, історичні розвідки і сотні досліджень про природу. Його твори стануть ще більш поширеною класикою. Дуже мало з них екранізовано – «Магеланиха» та «Сеньйора Грасселі з Чернявки» (1986 та 1997 рр.).

Нагороди політичної біжутерії Іван Степанович не сприймав, а премії великих письменників Михайла Коцюбинського, Євгена Гуцала, Михайла Стельмаха, колгоспні премії були йому до лиця. Гордився відзнаками «Золоте перо», «Заслужений журналіст України» та «Журналіст року». Блискучий публіцист, людина багатогранно і енциклопедично освічена, він мав феноменальну пам'ять. Його аристократизм залишився шармом і антуражем в повсякденній поведінці, успадкованій від знатного роду Словицьких – XVII-XIX століть.

Своє життя, яке мало таке миле людське забарвлення, і голос, і образ, і долю, тільки йому притаманне, Іван Степанович прожив чесно й благородно. Залишив після себе гарний слід у свідомості друзів, в нашій літературі і нашому житті.

Не було йому соромно озиратися назад, бо нива на кореспондентських стежках-доріжках зорана добротно, і його творчість не жаринкою палає, а незгасимим факелом.

І краще не скажеш: якщо б його твори, в сторінковому вимірі, переписати про нього самого, то цього буде мало. Бо декотрі пишуть романи, в яких води океани, а він писав коротко-ємні поетично-захоплені найзнаковитіші твори, до яких цілий Божий день мала потяг душа.

На жаль, чимало людей про подаровані речі ще хоч трохи пам'ятають, а от про добре слово і теплий погляд – забувають. Та і тут автор знав і цінував, що дорожиш малим і, віддаючи його, збережеш більш велике.

Ще на початку свого письменницького життя, в 60-х роках, творчо замислювався над важливістю моральних і духовних чинників, без яких жоден матеріальний добробут, навіть великий, не приносить повноцінного життя.

The background is a painting of a rural landscape. In the center, a small house with a red roof sits on a grassy hill. A dirt path leads from the foreground towards the house. Several figures are visible: one person stands on the path in the middle ground, and a group of people is walking away from the viewer on the right side of the path. The sky is filled with soft, blue and white clouds. The overall style is impressionistic, with visible brushstrokes and a focus on light and atmosphere.

*Для нього був край батьків,
як корінь для дубів!*

Глава II.

**ПОСТУП ЛІТ БЛАГОРОДНИХ,
АБО ЖИТТЯ ПРОЖИТИ –
НЕ ПОЛЕ ПЕРЕЙТИ**

Село – сила сокровенна...

...де переплелися благоухаючі помістя-левад
Сажавки, Ковалівки, Драбетової, Голубечої,

– де річечка Сажівка заховувалася під пухку ковдру
осок,

– де верби загорталися у свої шовкові шалі і
журливо схилялися до води,

– де вишневі межі пломеніли рясними жаринками, а
ниви купалися в золотавих ожередах...

Ось в цій Божій красі і зародилося в 1570 році (за
дослідженнями автора) гарне село Ометинці. А в
цьому селі-красі **3 липня 1938 року і народився
славний співець Подільського краю – Іван
Степанович Волошенюк.**

Його дитинство було уквітчане візерунками
природної краси:

– щоліта-осені спостерігав і слухав тужливе
квиління пролітаючих диких гусей,

– з приємністю вдихав густу вологість, настоящу на
пахощах природних перетворень,

– а вечорової пори залюбовувався вечірньою
зорею, Чумацьким шляхом і зорепадом, а то купався в

цнотливій тиші і спостерігав вроду і ніжність осіннього розмаю, де барви так пломеніли, що передати їх вдасться аж тоді, коли мова матиме стільки слів, як земля соків.

Так, природньо – дитинство було красиве. Але його затьмарювали життєві чорні хмари і важкі обставини тих років непролазної пітьми.

Гіркоту тих «красивих» років краще б і не згадувати. Вони мов з туману вихилитуються і вигойдуються в квітниках і бараболі, в пшеницях і стерновищах, повертаються з дикими гусьми і журавлями.

Хоч спогади млосно гіркі і болісні, але пам'ять нічого не забуває – у ній зарубцювалося, очевидно, до самої смерті: і мамині потемнілі руки – від роботи, сонця і вітру; те каліцтво їхніх рученят спричинене катом-міліціонером, який притискав їх дверцятами металевого сейфу так, що поздирав нігті; на його очах матері від похоронок з війни сивіли і мліли непритомними, їх відливали водою. Був не споглядачем у ті важкі часи, а приймав посильну допомогу маминій ланці з одинадцяти вдів-фронтівочок при оранці землі

колгоспної коровами і ходив під перехідним «красным знаменем» за успіхи по оранці і ніс три трудовні з комуно-більшовицької панщини.

Ой, нелегка йому випала дитинства доля, в родині якої було три сироти, безнога бабуся і одненька мати, вибиваючись із сил, охороняла і утримувала їх. Та все проходяще – тільки злидні постійні. Пам'ять такого не забуває...

Думка про неї у нього була особлива: вона не живе самотою, вона не однозначна, її імпульси – у минулому, сьогоденному, цьому хвилинному, майбутньому, гра їхня примхлива, як і все, що не підвладне людській волі.

Пам'ять у нього все життя була дзвінкою і веселою. Тільки в останні роки, коли писав книжку «Марія й Опанас, проза і Парнас», мав жалі на пам'ять і жалкував, що замолоду ми все знаємо і мало в що віримо. А вже під старість починаємо і слухати більше, і думати, а ресурс виходить: починаєш думати, що роки наближаються до вічності.

Навчання в школі, в технікумі, в університеті Тараса Шевченка було для нього гармонією щастя.

Навчаючись в Іллінецькому сільськогосподарському технікумі чотири роки, дуже старався і книжки були його стихією, особливо з рослинництва, землеробства, ґрунтознавства. До науки мав крицевий характер і непоступливість в логіці завченого – це була майстерність.

Мав він образ світлий як погідний сонячний день: йому пасувало розлоге доброзичливе обличчя з волошковими добрими очима, коротеньке чоло з завихреним приплюснутим чубом.

З молодих літ мав завчену сільську витримку: до їжі був не вимогливий, тільки стримувався від надто перчених страв. А з усім іншим ніколи не капризував. Жодних дієт не дотримувався. Смакував рибкою, особливо хрусткими карасиками, та ще зі свого пригороднього ставочка.

Мав характер спокійно-виважений: сміятись – то сміявся на всі 32 і щоки рум'яніли, і раділа душа. Мав образність логічну: образити можна, принизити – ніколи! А девізом було: *«Бійся – не роби, а робиш – не бійся»*. Поводився не аристократично, але мав приємні манери (повільність осмислених рухів і особливо –

уважний у поглядах). Володів винятковим даром слова. Друзів мав, що зірок на небі, і дружба була винятково щирою і взаємною.

Про всі події писав винятково правдиво, не ложними устами, бо знав, що правда завжди буде на вершині, як олія на воді.

А писав як? Досить поглянути на його почерк («Ода блокнотові») – він красиво показово-зразковий, рівний, мовби видрукувана кожна літера (як мило і гарно за це шанувала і поважала друкарка Малишева Ольга Олександрівна, друкуючи майже всі його твори). Щодо «Оди блокнотові», то до нього записувалося те, що не було ніякої надії ніде і ніколи опублікувати. Та з переміною совдепівського режиму книжка все-таки побачила світ (2009 рік).

В блокнотах занотовувалися (зашифровувалися) думи, які сплодювали дух не прощення комуністичному режиму і приховування вулканічної ненависті до рожевих захоплень марксизмом-ленінізмом. Бо зроджений пролетарський більшовизм на страхові, на горі і крові мільйонів людей створив не окремий табір, а країну-табір, де панували закони

середньовіччя з бандитами, вбивцями, від вождя до самого опричника-кадебіста.

Твори Іван Степанович писав від руки, а потім вони передруковувалися на друкарській машинці, а пізніше – на комп'ютері. Автографічна праця завжди писалася чорним чорнилом. Певне, на знак пам'яті своїх юних післявоєнних років, коли таке чорнило робив він сам з бузини чорної або ж із дубових листових гал та ще з додаванням іржавих цвяхів, щоб міцніше трималося (не вицвітало).

Я завжди приємно вражався від наступних новел-прометеїв з глибоким українським духом, наснажених щедрістю його серця і життєвою мудрістю. Вони вартують значно більше деяких великих романів.

Своє дитинство автор найяскравіше описав у нарисах «Незабутня Тарзанія» і «Три пелюстки любові». Неймовірна спостережливість автора давала додаткову двійку крил для польоту у Всесвіт.

Автор майже у всіх творах, як на долоні, робить перспективу, сумісну з його життям, його совістю, його вчинками, щоб усе в нього було зі знаком плюс. Писав він і про Крим, і про Вірменію, і про БАМ, і про цілину.

І за все дякував Долі, що дала йому милостиву змогу торкнутися серцем того життя і тих подій.

Його фантастичні фаєгорії настільки різнокольорові, що не знаєш, якою гамою вони в наступну мить відрайдуються.

А вмів він добре пером кусати знаних і не знаних.

Фізичний стан Івана Степановича був дещо підупавшого рівня, а от морально і бадьоро він завжди добре почувався. Був заклопотаний незгасимою роботою, і йому було комфортно при будь-якому навантаженні, бо вона давала насолоду не тільки фізичного спрямування, а й крила душі, а про мову – то й нема що говорити: вона була рівною й потужною, як течія глибоководної річки.

Писав твори про оригіналів козацького розливу, яких на українській землі небагато. Про людей з високим мажором, який сягав небокраю, при незгасимому національному оптимізмі, про старих згорьованих вдовиць, які доживають вік самотньо. Пишучи статті про життя хліборобів, автор досконало (сам за фахом агроном) володів економічними питаннями розвитку і становлення сільського

господарства. Знав до тонкощів причини низького рівня за спекуляції і обкрадання народженою бандитською спекулятивною владою. А тому величезні кошти не йдуть на придбання нової техніки, провадження нових технологій та соціальний розвиток села. Воно бідніє, а супер багатіїв налічено, а в тій же Німеччині ні одного мільйонера.

Писав Іван Степанович натхненно душею і серцем, тому його твори брали за душу небайдужих читачів і шанувальників художнього слова. В розквіті своїх творчих сил і можливостей не справлялося з такими перенавантаженнями серце, й тому довелося його підліковувати.

Про сучасну монголо-татарську московсько-фашистську орду писав, що вона і сьогодні підступно-кровожерна і нехтує законами честі й військової доблесті.

Не завжди людину виміряли з голови до неба, а в більшості з ніг до голови. Тому не цінилася вартість особи за її заслуги перед суспільством, а кількістю землі, тягла і худоби, яким вона володіла. Отже, бандитські закони в силі й до сьогодні.

Як сам автор зізнається, про тисячу людей написав, бо все життя у журналістиці. Особливо цінував день 11 листопада 1960 року, коли його прийняли літпрацівником Брацлавської районної газети.

Його новели по силі і духу художньої творчості не поступалися цьому ремеслу славному новелісту Григору Тютюннику. Це була школа найвищого пілотажу, що вилилося у книжку «В ім'я хліба» (1980), за яку йому була присуджена колгоспна літературна премія імені двічі Героя Соціалістичної Праці Пилипа Желюка.

За книгу роздумів та публіцистики «Алло! Пришліть кореспондента» (1997) та книгу оповідань і повістей «Дорога через тишу» йому була присуджена Всеукраїнська літературна премія імені Михайла Коцюбинського.

Та найбільше премія торкалася документальної повісті у двох томах «Немирівська трагедія».

За книжку «Все те, що на серце лягло» він був удостоєний Всеукраїнської літературно-мистецької премії імені Євгена Гуцала (2008).

Від похвали своєї особи він навіть ніяковів. У нього не було потягу до зіркової хвороби: сама скромність. Хоч шанувальники його творів багато писали йому листи – справжні сповіді, на які він акуратно відповідав, підкреслюючи свою своєчасну надзвичайну дисциплінованість, бо був організованою і відповідальною людиною. Передусім – перед своїми читачами.

Своєю творчістю відстоював нашу державну мову, історію, культуру, спаплюжену тогочасною московсько-сусловською ідеологією.

В його творчості немає такої теми, такої грані життя, яких би не торкнулося його перо (писав він більше творів китайською ручкою, одна з яких була йому подарована мною).

До святкування своїх днів народження ставився по-філософськи і не прив'язувався до ювілеїв.

Його душевне спрямування завжди було скероване на підтримування надійного ритму своїх сил і енергії на працю до самозабуття: був нелінійний і свою роботу знав досконало і любив.

Ніколи не відмовлявся поїхати у найвіддаленіші районні села, забуті Богом і людьми, і там завжди знаходити для себе людські скарби.

Мав природний хист: розговорити будь-яку людину і у ввічливій формі виказати свою взаємність.

В 1960 році Іван Степанович розпочав свій «шлях» із Брацлавської районної газети, яка невдовзі була закрита із скороченням Брацлавського району. І не відав і не знав, скільки ж йому доведеться в житті пройти шляхів-доріг:

- дорога через тишу;
- дорога через війну;
- дорога через поля;
- з піснею в дорозі;
- дорога до храму;
- Гнаткова дорога;
- про воєнні дороги;
- ех, дороги;
- дороги ведуть в Гонорівку;
- дороги, які ми обираємо;
- пам'ять доріг.

А дорогу через серце він вивершив чесно до кінця.

Працюючи в редакції газети «Дорога, транспорт, пішохід», де вчився правильно переходити дорогу... начальству. Не навчився!

Дороги, дороги, дороги... Скільки ж за них пережито, перехвильовано, скільки ж ночей не доспано та переживань за долі людські, за високий рівень художньої публіцистики...

І його наполегливість призвела до того, що в 2003 році, перебуваючи на межі життя і смерті, був прооперований в клініці серцево-судинної терапії в м. Києві. А витримавши супер складну операцію шунтування серця (вживляння штучного клапана), Іван Степанович на довгі роки продовжував супер геніально писати, не збавляючи темпів і колоритності своїх творів.

У нього була своя дорога, і він твердо знав, що в ній, як і в житті, не може все бути святим.

*Скільки на світі є доріг,
та їх я в спокої залишу.
Візьму за вірець в житті
важку «дорогу через тишу».*

І спив таку «тишу» на повне серце через вінця.

Його душа була переповнена такими роздумами! Не одним українським і зарубіжним антропологом, етнографом, археологом науково обґрунтовувалися висновки про етнографічні особливості українського народу. А це найперше – народний побут українців, антропологічні особливості українського народу, його самобутність і глибока відмінність від решти слов'янських народів.

Український народ століттями не мав своєї державності, і цим завжди користувалася Московська імперія, здійснивши «політичне вбивство» українського народу, позбавивши його самостійності (позаяк завоювання, а не возз'єднання – є політичним убивством). Тому імперська централізація й уніфікація українського життя супроводжувалася знищенням традицій і його побуту, мислення і культури. Мало того, це глибокі наслідки варварського руйнування традиційного укладу життя українців і їх ментальності.

Імперія постійно провокувала етнічні чистки, таємно готуючи ґрунт для них. Репресії імперської влади проти традиційної української еліти обезголовлювали націю і тим самим відкривали

вигоду вибуховій руйнації пристрастей незадоволених і пригноблених мас. А цілковита відсутність конструктивних ідей і наївних ідей на підтримку і заступництво імперської московської влади згубно діяли на покращення і самовизначення своєї нації.

І в самих кульмінаційних моментах імперський сатанізм спритно входив у довіру бути союзником українського відродження, а після нахабно і криваво зраджував і повністю знищував найменші паростки українства, керуючись давньоримським принципом «поділяй і володарюй».

Ще в далекі радянські часи вивчати антропологічний склад українського народу та проводити етнографічні розвідки було вкрай небезпечно з огляду на звинувачення в українському буржуазному націоналізмі і на абсолютне одмінювання соціалістичної командно-адміністративної системи з тоталітарним режимом демократії і деспотизму.

*Його батьківське кредо –
любов до рідного краю.*

Глава III.
ЩОДЕННА ПАТРІОТИЧНА
ТВОРЧА ВІДДАНІСТЬ

Рідне Поділля – найвищий пік природної вроди, його вершина, еталон і досконалість. Воістину Божа краса з синім до милості небом – благодать непередавана. Понад усе відкрито і чесно Україну захищав, бо для цього стремління, хист і патріотичність мав.

Пишався і з любов'ю розповідав про три центри України:

- центр Європи;
- центр держави;
- центр Київської Русі.

Взяв на себе місію народного заступника, бо правда для нього була найвищою моральною заповіддю. Патріотично доводив, що Московія привласнила собі права бути старшою сестрою України і ніяк не може погодитися з тим, що в нашої держави є власні та об'єктивні сприйняття прописних істин.

Наш народ, який перебував під важкою кріпаччиною царату і сталінщини, відгороджений дротом кордонів, привчали до думки, що нічого на планеті немає кращого, ніж оця соціалістична неволя. І за багаторіччя привчили.

Всупереч холодному, а подекуди й відверто ворожому ставленню до нього за його народний захист, він твердо стояв на своєму, не відступав з обраного шляху.

Іван Степанович глибоко розумів і відчував вкрай важкий відчай людей. Тому й творив образ народу, кожним рисом, кожним персонажем підтверджуючи слова Василя Симоненка:

*Народ мій є, народ мій завжди буде,
ніхто не перекреслить мій народ.*

Особливо боліло йому поневір'я сиріт і підлітків повоєнного часу (сам також був сиротою), їхні безпросвітні злидні. Батьки цих дітей, якщо не загинули на фронті, то були знищені в сталінських таборах. Був нещадним до фальші й описував життя, яке знав достеменно і яке, крім нього, ніхто б не відтворив. Зі знанням високої культури описував впровадження народних традицій до землі, до праці, бо витравлювалося в селянинові почуття господаря на землі. Часто від нього можна було почути, як, прокидаючись уранці, кожен день розумів, що він може бути останнім (надто в останні роки).

І до цього мав же виважений характер як константу:
не витратити марно час на малоцікаві теревені.

Працюючи в редакції газети «Дорога, транспорт, пішохід», далеко від центру міста, зате був відмежований від традиційних колоредакційних завсідників, які плавом ішли зі своїми темами, віршами, статтями, ідеями, і (якщо не щодня, то дуже часто) забирали багато часу на непродуктивні розмови.

Всі твори його були цілісними і досконалими. Маючи своє життєве письменницьке кредо, йому було і на кого рівнятися. З великою шаною і повагою Іван Степанович ставився до творчості улюбленого прозаїка, перекладача, педагога Григора Михайловича Тютюнника (05.12.1931-06.03.1980), твори якого «Оддавали Катрю», «Поминали Маркіяна», «У Кравчини обідають», «Три зозулі з поклоном», «Три плачі над Степаном» переплітаються сюжетами і чистотою помислів з творами Івана Степановича «Настане день», «Ця навіжена Домка», «Посилали за Михтодем», «Дотепний Бегебко», «Три роки з чужим іменем».

У творах цих класиків ставлення до висвітленого – шире, сердечне. В них все загострене, але присутнє почуття міри.

Чимало творів Івана Степановича автобіографічні.

Це – **«Дорога через тишу», «Два ангели на двох велосипедах», «Суховерх», «Три пелюстки любові», «Зелені ренклоди».**

Дорогоцінний його словниковий запас до океанських крапель води.

Його новельні нариси про долі людей – це суцільне межування й веселості з граничним горем і печаллю.

Його слова пломеніли окрасою влучності.

– Була вона щаслива, гарна і ще й доста молода – тільки густе шпаковиння в чорних косах нагадувало про її роки.

– День пам'яті сповнений високими почуттями і простого, і зворушливого, і невимовно ідеологічного. В цей день так і повинно бути. Він один на рік і не варто дошукуватися пояснень до всього.

Хай такі почуття залишаться в серці, а серце само знає, що з ними робити.

– Низькорослі зарості акації на могилах наших прапрадідусів і прапрабабусь – це терновий вінок Вічності.

– Слово правди падає не з язика, а вилущується з самої душі, що не стала осоружною і ненависною, а тільки, може, посуворішою і від цього ще справедливішою.

Описував справжніх героїв з драматичною неймовірністю, а то і фантастично, винятковою добротою характеру і глибоко людським милосердям. Своїми творами виховував, викохував самовпевненість до добра, людської краси та благородства.

Нариси писалися на колесах, і вдень, і вночі, і в будь-яку погоду. Із щирістю писав про людей веселих, дотепних, мудрих, винахідливих і дуже авторитетних.

Маючи лагідний характер, він до глибини душі милувався довкіллям, особливо, коли повертався додому і ходив до річки-струмочка, що біг ярочком на зустріч зі своєю старшою річкою-сестрою. Кругозору його можна тільки позаздрити, бо так бентежно і грайливо в нього все навкруг веселиться і процвітає:

струмочок мав срібну ніжку, скакав через камінці і підспівував, звеселяючись тим, що по обидва боки зеленіють береги, рясно квітує кульбаба і з неба виглядає усміхнене сонце.

Спостережливість його синхронно кмітлива і правдива: яблуня ще більше постаріла, гілки її ще більше зачучверіли (закущувалися), між ними завелися зелені кущі хижої омели і листя зовсім здрібніло, стало копійчино дрібненьким. А все через старість, що не милує ні людину, ні природу. З сумом поглядаючи на яблуньку (цвинтарівську: достеменно не знаю, чи назва від слова цвинтар), на нього навалилися теж зачучверілі почуття вимерлого гілля, посохлого пагіння, молодого залишилася хіба що пам'ять, бо пам'ять може тільки стомлюватися, але в неї не буває старості.

*Який потрібно було мати хист,
щоб так влучно порівнювати
і писати перлинами чарівної
української мови.*

Глава IV.

САКРАМЕННО-ВЕЛИЧАВА МОВА ВОЛОШКОВА В ПОРІВНЯННЯХ

Переповнений він був не тільки енциклопедично-вишуканими цікавинками з влучними порівняннями, а ще й був неординарним оповідачем. У героїв за необачність просив вибачення і кланявся величі їхнього духу до самісінької землі. **А їхню пам'ять навіки рахував своєю пам'яттю, бо зерно добра, упавши в серце, не вмирає там, а кільчиться, щоб стати колосом!**

Пам'ятне довічно мамине обличчя, розпогоджене, м'яке, а очі з поглядом теплим-теплим, як сині сливи, в пам'яті збереглася його святковість, зарум'яність і мила доброта.

Про 26 кисетів-талісманів, зі своєю святою записочкою, тільки він міг незвичайною інтонацією викликати сльози на очах.

Малинові мамині руки і повне деко пирогів, мовби позолочене і сонячне – це ж горохлянци... (Яка ж образність).

А в природніх передзвонах він викупувався:

* так оспівувати з любов'ю – ліс-лісочок, пущу, гай, діброву – тільки він один і міг;

* величаві розлогі краєвиди молдавського
потойбіччя млосно мерехтіли;

* в пізню осінь зривалися з прив'язі сніги й заметілі,
а голуби-припутні залишаються зимувати на
Ямпільщині;

* про скромну пелюстку пам'яті, яка в собі плекала
неглибоку річечку з вербами і вільхами, закосиченими
жовтими співами вивільг, так і хотілося запитати:

*Річечко, річечко, ти куди течеш,
річечко-річечко, які води несеш?
Мої води, як сльоза,
бо я в лісі зросла.*

* поетка – полум'яна, лірична, багата духом душа і
сонячним оптимізмом, а її мавки – житні, пшеничні,
ячмінні, горіхово-калинові;

* жерделі налиті воском медових м'якушів, і кизил
– гугонатний вогненно-яскравий добігали своєї
зрілості;

* гостроокі орли і соколи, нащадки прадавньої
високості козацької слави, так вимірювали височінь;

* життєві дороги – по розум, досвід і мудрість не
килимові – а натруджені;

* а сталінська дорога, рясно обсаджена хрестами, ще зі сталінських часів на два боки, стала рокадною, нещасливою;

* дорожня картографія – це циганський синдром;

* найвищий пік героїзму – думати про інших – це постійний стан красивої душі і труди винагороджуються стократно;

* бути гнівним і мати витримку, щоб судоми й спазм, який перехоплює горло, не дав заплакати;

* не кусай себе за лікті – бо все одно ти нічим не зарадиш;

* знай: поцілунок святої ікони – Боже знамення.

З великою любов'ю закликав бути шанобливим до рідної землі, бо кожен крок на ній – це історія, доля, твоє минуле, без якого ти, як без серця.

Та з якою силою волі він характерно таврував наше правосуддя і карикатурну нашу історію, коли чесну людину перелицювали у безіменну істоту і відправляли в штрафбат.

А описуючи загибель Аркадія Гайдара біля Канева, де утворилася своєрідна комуністична церква його

імені, шкодує, що таких центрів пам'яті в часи незалежності немає жодного в Україні.

– Тишу і спокій відрами не носять, - не раз казав Іван Степанович, - їх потрібно наслуховуватися і носити в собі, впиватися ними і в душу наливати.

Так він оспівував природи милий куточок: треба йти далекувато – через струмочок, попід лису гору, зарослу чебрецем (богородською травкою) і обсипану пасовиськом бджіл, потім – через поля. В полях пантують висотники-жайворонки і пливуть шовки пшеничних хвиль, а на шовках гойдаються квіти його прізвища – волошки сині-сині (із щирої поваги я його часто називав Волошкою).

Його впевненість про вічність природи не мала меж, бо не можуть такі мелодії зникати зовсім, не полишивши сліду – це природній процес: природу зупинити неможливо (вона – процес течії, переливу, руху).

А описати так яскраво процес запліднення рослин тільки йому було підвладно: народжені весняні грамофонні розтруби огіркового цвіту у спекотний час жовтизною сягають найвищої ноти, розтруби стають

такими гарними, що їм не залишається нічого іншого, як народжувати музику. Прилітають джмелі і бджоли, сідають на клавіші тичинок, розхитують їх, тиснуть, лоскочуть довгими смичками хоботків і жовта лійка грає пестика наймилішу мелодію – продовження роду.

– Улітку жайворонок, почеплений на нитку своєї пісні серед небесної прозорості, був невгамовним;

– явний самозасів – звичайні калачики чи спориш, а щоб у них кульбаба (одуванчик) не виводилась, то вирізував ножем, а ямки засипав сіллю;

– незвичайна терпеливість і охайність пронизувала всі клітини;

– стежки-артерії в пшеничних полях вели до місця вічного спочинку людей, де їх спокій будуть охороняти центральні віхи вічності.

Яка образність і стигле поєднання: липень – бджіл повно (рояться), ягоди червоні (пора зрілості), дні сонячно довгі і кулі соломи жовті (жнива). Світла лірика природи, тонке бачення мікронів, відшукана істотна росинка – все мало відгомін у його душі.

А все разом називалося красою в досконалості.

Читаючи його оповідання, новели, відчуваєш довколишній світ і життєві візерунки, які координуються в природну красу.

Його слово було влучним і вивіреном, як Сонячна краса, бо писалося про красу Людини, її силу волі, доброту і людяність.

Про трудящі руки і їх творіння – хатинки на два поверхи для голубів: зроблено її з дерева і... любові. Там душа в кожній деталі.

В серпні зорі здорові, як достиглі лутовки (чорноокі вишні), погано тримаються на гілляках неба, падають на Землю і кожній дівці треба три ночі підряд зловити очима дванадцять таких зірок – в неї буде жіноче щастя.

А про себе писав так: *хочу сприйняти душею і тілом пісню і вітер, потім розплющити широко очі, обернутися навколо себе, охопити поглядом весь світ і відчутти себе наразі частиною цього уже гарного безкінечного світу, подякувати Богові за те, що він дозволив мені народитися і що я, завдяки йому, все це бачу, відчуваю.*

– Горби вистрибують з обіймів канав, стають лисими, як коліна, відшліфованими до блиску, як роботящі хліборобські долоні;

– Дні такі мінливі, як птиці легкокрилі, і тільки мрії – золоті;

– Кого він тільки не возив... то якогось іншого шнурка з бюрократичного черевика.

– Капіталіст – не нашого поля ягода. І хоч він дихає так, як ти, їсть і п'є так само, але на світ дивиться не твоїми очима.

– Начальник особливою вихованістю не відзначався, любив епітети з маловживаних покладів української лексики.

– Його блискуча дотепність спостерігалася і в такому вислові: «Корупція – це безлад і розгул, який верхи колише. Та прийде час і з неї каменя на камені не залишить».

– Блискучий вислів: «Якщо ти не хочеш знати мови, ти не українець».

Тому й відгукується про Івана Степановича талановитий журналіст, володар унікальних літературних бестселерів Сан Санович Горобець

(1960 р.н.): «Для того, щоб бути добрішими, поряднішими українцями, треба більше читати твори Івана Волошенюка».

Рясне павутиння на кущах і стерні – не просто павутиння, а невід, якого серпень ладнає, щоб забрати з собою і літо, і тепло.

Отако мені зроби, а не по-іншому.

Поглядом піднімала слабого, словом – зцілювала пораненого.

Розум і мудрість не передаються, якщо не одержали у спадок від батька і матері.

Межа добра і зла проходить через серце кожної людини. Чого в серці більше – туди вона й хилиться.

– Подільські дубрави, мов косяки океанської риби, стояли стіною, високо підпираючи небо своїми вершинами.

– Вона жила стражденним ангелом, приймаючи від світу лихе, щоб обернути добром та з трепетом всміхнутись: була ледь змарнілою і привітно усміхненою.

Щодо досвіду, то це завше діло наживне, а ось щодо вміння, то тут уже багато залежить від того, яким ти

народився. Не можна людину навчити бути творчою особистістю – це дається Богом.

У своїх творах Іван Степанович завжди вітався іменем любові. А пори року так вітав:

*від весни красу брав,
від літечка тепло,
а від осені багатство.*

Наша мова – слів багатопуддя.

Мова – це душа народу, його культура, його характер, в мові здійснюється зв'язок часів, сучасне перегукується з минулим. Максим Рильський.

А Павло Глазовий так возвеличував нашу мову:

– Якщо в нашій безталанній мові набереться двісті тисяч слів, то за кожне українське слово вже покладено сто голів.

За страждання і муки молодості, за любов до Батьківщини, її мови і культури Іван Степанович пропонував заснувати Орден Щастя.

Він мав уміння знаходити точні слова, щоб реалізовувати всю спостережливість у цікаву образну картинку. Вживаючи самобутні слова-жаринки, мав квіт подільського слова.

Йому були властиві такі слова величавої мови — це
був його допоміжний словник:

I

хвацько

хобі

смакота

змиг ока (окозмиг)

торговиця

догалузки

попразент

пасічницька коглавиця (димар)

перебучавілий хмиз

сон'ятить (переможе)

пень-колода

надійшла мана

літепло спокою

падав черешневий черлений лист

літерость

кремінний чоловік

дрижаки

яблукарство

жорна мізків

дубовіс морена

імперська пиха

благоволенія

овочі-зеленюка

рамени

надії-безнадії
півчисниці
зроду-віку
Ет, та й не зовсім
осяяння
мінери
«під пахвою»
голя осоружна

II

буцається
цілюще зело
переджнив'я
ласкавиці
з'яловіла
дивосвіт
підперезатися вітром
калібровані жолуді
чаполоч
либонь
певне
аномалія
відзимок
відземок
мовби
таловиця
пачіска
анітелень

турелі
стриже очима
підлабузія
самум
словоблудня
втюхав
меланхолія
лацкан
здухи
взатоки
карб

III

схизма
заврунює луг
надія-безнадія
зауважив-побачив
начувайся
задубів
неандертальці
бевзь
уча ханжества
рам'я
погомоніти
пієтет
щоб вже воно
невмія
палітра барвистики

арка-цемент
зарипіло-застогнало
капець
лестить
бляха
зуби ціпило
знічев'я
трудоголік
мана
облуда
душа нарозхрист
отави
дідько
позаяк

**Не часто вживані його слова — збагачений
словниковий запас рідної мови**

IV

експресія
самум
терени
овиди
фатум
антураж
парадоксально
блазенство
профанація
одобрям

езуїтський слід
схида
шарм
перламутрові блискітки
нам'йок
хитавиця
абревіатура
зауважую
мовна бавелка
сириця
обвалювання
видать
гротескно-риторично
то й нічо' не буде
перший зазимок
мамин підкаблучник

V

синекура
шарм
тим паче
трудоголії
перипетії
стрижений їжак
турелі
переджнив'я
запазушне дитя
«косив» під одесита

*«випасався» в гречках
крівця
тулії
п'яли
«планида»
серпантин
заврунює
антураж
дебаркадер
парадокси
шарм
п'яла
бевзь
верболіс
грайгомін
діти несповиті
кохання невінчане
цьотка
цапоармієць*

Яка милозвучність підібраних ним СЛІВ проти завихрених і карколомних сучасних: *діджиталізація, монобільшість, турборежим, безвіз, гендерна ідентичність, тренди, локація, гаджет, смартфон...*

Глава V.

СОНЦЕДАЙНИЙ ПРОМІНЬ СЯЯВ В ДАЛЕЧІНЬ

*Усі, хто знайомий з творчістю Івана Волошенюка,
захоплювалися його вмінням знайти саме те слово,
яке торкається душі і серця, лягає в рядок,
як елітне зерно в ріллю.*

Друзі

*Ну, щоб здавалось за талант?!
І зовні глянь на нього – простота.
А як напише – серцебільно,
то часом градом попливе сльоза.*

Так, так! Це він – золотоперий чарівник українського слова.

Яка потужність мови, точність і вагомість фрази, виняткове чуття слова – небуденного хисту, ерудований і начитаний, небоязкий і розумний, поблажлива співчутливість – доброта від Бога, трудився з сумлінням навченим з дитячих літ, якщо вже взявся, то трудився, не розгинаючись і не прогинаючись, його совість завжди була мірилом його вчинків, тому й доля була важка й щаслива, бо закручена в таке перевесло, в такий гіркий вузол, що йому в житті доводилося дуже скрутно.

Бо, щоб оголошувати війну всякій наволочі і сволоті, висміювати іронічно роїння табунів «птаства», що завжди пасеться біля влади, дзьобаючи зерна дрібної вигоди, котрі падають з дерева влади, описувати гіркоту нашого стражденного життя, закликати людей бути сміливими і не боятися бандитської когорти (влади), висміювати зрошуване вирощування кукурудзи, здавати масло за куплене в магазинах в рахунок виконання державних планів, висміювати авантюрне Чижеве свинарство – на такі подвиги потрібно мати хоробрість, мужність, професійність, патріотичність та совість.

Тому й писав свої твори в атмосфері волі, розкутості і високої поваги до кожної людини, як до особистості – тому й книжки були особливі (писалися про осіб). Чаруючи поводився з людьми: спочатку милостиво допитувався і дослухався, а після видавав шедеври розуму, бо записував все до пуття. А люди розкривалися перед ним, як квітучі бутони в пору, бо мали потяг незрадливий і приходили до нього, як до церкви на сповідь і по допомогу, слухаючи його

енциклопедичну ерудованість, ставали біля нього справдешніми українцями.

Його твори визивали виняткові емоції у читачів, бо викликали божественні мелодії, які озвучувалися тонкою філігранною партитурою лірики. Тільки з його подвижницькою працею можна було творити вірцеві твори про неординарне багатюще й чесне людське життя.

Тому читачі і тягнулися до нього, як до променя сонцедайного в темному молосі (заголовок і має таку назву). Його твори цариною обіймали душі читачів, як «Синій платочок» Клавдії Шульженко душі червоноармійців у роки Визвольної вітчизняної війни. Його душею створена краса була неповторною, як потяг всього живого до Сонця.

Газети і журнали з його статтями й нарисами миттєво розкуплялися в кіосках, книжкових магазинах, не мали спокою в торгівлі, а до бібліотечних книг не можна було дочекатися черги.

Тому така ментальна особистість і мала нелічено безкорисливих друзів.

Іван Степанович від природи трудоголік, людина твердих принципів і був задоволений тим, що має. Уся його сила – у праці, у користі для родини і друзів. Не мав амбітних зазіхань на багатство, тому і жив у великій скромності. Завжди спілкувався українською вишуканою літературною мовою. Володів справді винятковим даром слова. Був він надзвичайно заклопотаною людиною, ніколи не мав вихідних днів – вони завжди були творчі. В цьому і був його міцний характер. Завжди, коли приїжджав до Ометинець, відвідував могили батьків та інших родичів.

Смерть ставить крапку лише у фізичному існуванні людини. Вона не спроможна вирвати людину з пам'яті тих, хто її знав, любив, шанував. Допоки людину пам'ятають, доти вона присутня у сьогочасному бутті, у екзистенції живих.

Друзі завжди пам'ятали, що для того, щоб бути добрішим і поряднішим українцем, потрібно було читати твори Івана Волошенюка.

Він нещадно розпісочував осоружно-аморальну гидоту і бездуховність. Мав свій кодекс честі, всіма

фібрами єства вбирав культуру і своє життєве кредо сприймав тільки так:

- був радий за сім'ю і своїх друзів;
- дуже радів від прочитаних книжок;
- радів від доброго вчинку;
- радість йому приносило визнання читачів;
- мав задоволення і від чужої радості;

Ніколи не писав про людину, яку не сприймав і не полюбив. Я вчився у нього всьому, як школяр у репетитора. Його статті завжди викликали шквал читацьких листів до редакції.

Писав Іван Степанович тільки українською мовою. Як констатує письменник Олександр Горобець, *саме завдяки статтям Івана Волошенюка до редакції руськомовної газети «Правда Украины», яка в 1997 перейшла в український варіант, потік відлуння еха читачів зашкалював і був найвищої ноти.*

А ще Олександр Олександрович визнає, що в українській літературі поки що більше немає рівного йому знавця сільської тематики, сільських душ, доброти народу і такого тонкого знавця українського слова.

Іван Степанович ніколи не мав потягу до багатства. Він і так був найбагатшою людиною, написавши нелічено нарисів про красу Людини і Природи.

Повага і визнання приходили до Івана Степановича не за красиві слова (і цього відібрати від нього було неможливо), а від невгамовного працелюбства, глибоких знань і безкорисливості.

Йому не притаманні були помисли кар'єризму, а відтак, він ніколи не був підлабузником, не намагався всупереч правді догодити комусь. Такі риси прищепили йому батьки – звичайні трударі з прапращесних і працюючих людей. І прищеплене ними почуття порядності було не показне, а в характері і палало любов'ю і повагою до людини. Така була етика його життя, оповита побожним трепетом.

Створені на «нюансі сльози», пропущені через серце, його твори зумовлювали відповідні душевні стани у читача, про що йому потім не раз і не одним розказано. Це, звичайно, була винагорода, але така праця ніколи не була легкою: за неї доводилося розплачуватися здоров'ям, бо кожне чуже життя на

деякий час мусило ставати життям автора, а якщо не ставало, то й не було твору.

А якщо вже ставало, то читачі приємно вражалися глибоким українським духом, наснаженим щедрістю його серця і життєвої мудрості. Вони ставали шедевром – вартісно, значно більше деяких великих томів, бо мали подвижницьку працю на ниві утвердження українськості в Україні і її розбудови.

Тому й не дивно, що **Іван Степанович став переможцем Всеукраїнського конкурсу «Золоте перо» України**, про що так гарно сказав своє слово невтомний письменник-земляк, журналіст Володимир Григорович Лисенко у статті газети «Вінниччина» за 7 червня 2007 року: *«Його потужному плідному творчому доробку можна подивуватися: без публікацій Волошенюка не обходиться майже жоден номер часопису і не яких-небудь, а суспільно резонансних, котрі читач сприймає близько до серця, про що свідчить злива листів до редакції»*.

А він же, як думав, так і писав: широкоплінно, відкрито і не тримав язик за зубами. Сердито висміював чиновництво, яке вмоцьовувалося за столи дубові у

своїх «кибінетах». Полоскав по всіх правилах життя, неволю і свавілля. Слово його духмяно п'янило навколишнє повітря і розкатисто громихало у далечинь. Кожну постать він оспівував мовою, схожою на віночок квітів, що увібрали в себе всі кольори райдуги небесної.

Його слово було крицею, гучно-дзвінкою міддю і сягало краси козацьких стягів малинових.

Іван Степанович палко дорожив думкою класика української літератури **Максима Рильського**, що *«мова – це душа народу, його культура, його характер, в мові здійснюється зв'язок часів, сучасне перегукується з минулим»*.

Я за фахом лісівник, більше часу придивлявся і прислухався до життя Патріархів природи, їх побратимів і сестер, про що й написав четверту свою книжку. Не мав такого кругозору про «братські» почуття московських літераторів. Тож Іван Степанович мені розповідав про письменника Олександра Солженіцина (11.12.1918-03.08.2008), відомого як автора «Один день Івана Денисовича» (1962) і «Архіпелаг ГУЛАГ» (1973). Якимось його запитали: «А що ж буде з Україною, коли Росія звільниться від

сталінізму?» Відповідь була «братська»: «А що може бути? Україна, як була, так і буде невід'ємною частиною Росії, назавжди». Ось де вовчий оскал дикунської татаро-монгольської орди Московії.

Недалеко відхилився від московського «братнього» курсу інший літератор, знаний Олександр Твардовський (21.06.1910-18.12.1971) поемою «Василий Тёркин». На декаді Української літератури в Москві він, як головний редактор журналу «Новый мир», запросив українську делегацію (10 письменників) на звану вечерю в ресторан. І ось в апогеї застілля він візьми та й скажи: «Навіщо вам писати на українській мові, писали б, як Микола Гоголь на російській мові і були б в пошані, зрозумілі й популярні».

Українська делегація раптово вся замовкла і вийшла із «приглашения» і залишила «короля голим».

Якщо О. Солженіцин і О. Твардовський зазіхали на українську мову і волю в не такі далекі часи, то Великий Олександр Пушкін (06.06.1799-29.01.1837) ще в далеко раніші часи був прихильником однієї нації, щоб тільки текла ще одна повноводна річка, як Волга в Московії, і тільки з московитським спрямуванням. На

що славний словак Павол Гвездослав (02.02.1844-08.12.1921) у збірнику «Криваві сонети» відповів:

*Мій Пушкіне, думок височино,
ти помилився, мовивши у гніві,
що мусять всіх слов'ян річки бурхливі
в російське море злитись, бо воно –
в протоках пересохне аж по дно.
Дивись, природа образи мінливі
показує в буття щоденнім диві –
тим видивам зникати не дано!
Дух, як вода. Ніщо її не забере:
то парою, то йде дощем вона,
навзаємністю з'єднує простори,
гордуючи лінивістю багна.
Ні висохнути не може духу море,
І в ручаях є вічна глибина.*

Завдяки вишуканій дотепності керівника агрофірми «Ольгопіль» Павла Євгеновича Каленича Іван Степанович висвітлив Олександра Пушкіна в іншій харизмі. Це йому (Пушкіну) було непереливки їхати в розкішній кареті Воронцових під час війни «путешествовать» на Кавказ і там галасувати «Кавказ, дрожи! Полки Ермолова идут!».

А тут в попутній кібітці в непролазних болотах Ольгополя проламався і в «картишки» програвся. Але така новина наробила шаленого галасу і прибавила подолянам стільки сміхотворних емоцій, не звернувши уваги на гриф «О.Б.С» (одна баба сказала).

Про такі паростки «любові» страшного (не старшого) брата московського український народ буде пам'ятати навіки:

- спалений Батурин дотла і вирізаних, репресованих, повішаних, втоплених від малої дитини до старця понад 16 тисяч жителів;

- торжество нещасної перемоги під Полтавою нащадками угро-фінських, татаро-монгольських орд із звірячим запамороченням і дикунським клекотом-вереском гвалтування ранених козаків, накиданих на дерев'яних настилах рядами;

- ніколи не забудеться українським народом геноцид-голодомор на Україні в 1932-1933 роках, коли московська орда знищила понад 8 мільйонів українців.

Ці події в творах Івана Степановича переповиті чорною стрічковою біллю, гнівом і стражданнями. Придивіться до нього, як він уважно веде розмову і так

невловимими поглядами-зблисками прицінюється до тих слів і до того, хто мовить ці слова. А в народі говорили: «Ну й голова, ну й голова...» Подивіться ви в очі, які вони живі й іскристі і блищать захопленням і піднесенням.

Як він описує, оспівує, опоетизовує уклінно працелюбів-подвижників, які творять дива і блага для народу.

Щоб написати про Бушу, скільки ж потрібно було сходити і влітку, і взимку (то мороз, то сонце) – це ж по схилах і горбах, по виярках і долах, а скільки ж потрібно було зайти до хатинок і послухати цікавих людей, які зберегли в пам'яті від старших передали, засвідчуючи події історичні давно минулих днів.

А в творах він розповідає про давноминулі події так, аж серце стелеться. І благоволить чудових і дивних мандрівників, які більше своїх подорожей здійснюють до людей, до подій добираються власними ногами.

Тому в нього було неміряно джерел, пам'яток, живих легенд – це була енциклопедія у незавершеному стані.

Він був не просто передовою людиною свого часу, а ним просто захоплювалися і зачитувалися передові люди свого часу. І він не був – а відбувся!

Оспівуючи символи неба, землі, води, природи, він з трепетною любов'ю вимальовував у цілій низці звичаїв та оберегів – образи дерева життя, богині-берегині, раювання на рідній Землі, під мирним небом (де журба і радість обнялися). Та й так, що щира сльоза одкровення, на яку здатна людина, набігала не тільки в хвилини великого потрясіння.

Його надзвичайно хвилювали процеси, коли завруннює пишно широкий луг, неначе сонно, але ні – лукаво, росаво клубиться туман у далечині, а коли золота осінь золотим пером розписувала райдужні кольори, то чувся журавлиний журливий стогін, наче вітер розносив степовими просторами смуток скигління чайки і зітхання бездольної матері.

Боявся тиші і, особливо, коли все цвіло, бо не можна бути таким щасливим, налитим по самісінькі вінця цієї красою – жди якоїсь біди, а в народі казали: після радості й весілля настає горе і печаль.

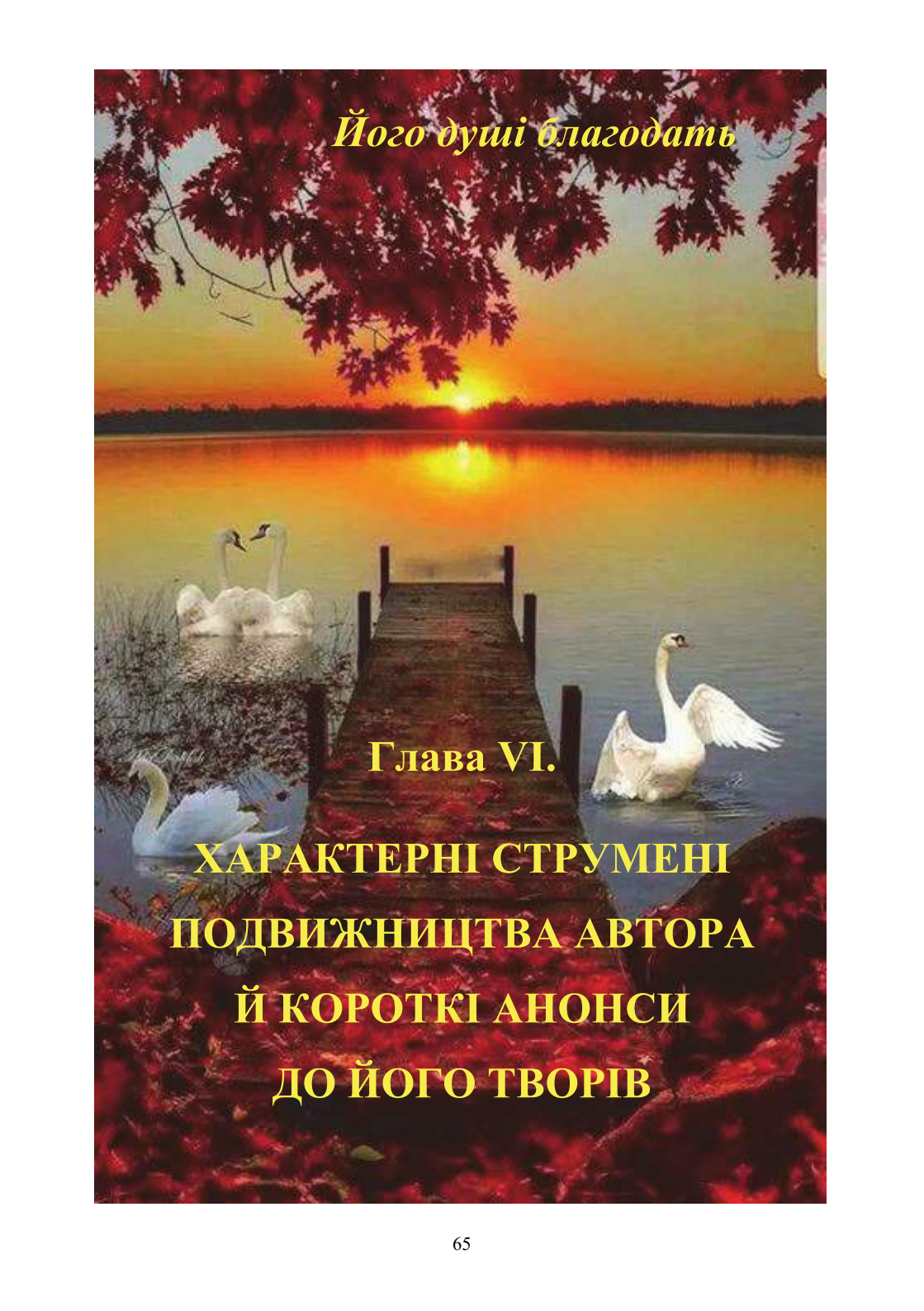
Переконливо розумів, що кожен з нас – мить у галактиці природи, але чим красивіша кожна мить, тим багатша природа.

Про церковників писав:

Замість віри, добра і справедливості в їхньому середовищі вирує тільки пристосуванство, загребущість, пияцтво і тупе себелюбство.

Потрібно пересіяти всіх послідовників Святого Вчення на дрібному ситі і викинути з митр і мантій всю тлю і гниль, яка розкладає своєю нищою поведінкою святу церкву.

Кому багато дано, з того й запитається.

Його душі благодать

Глава VI.

**ХАРАКТЕРНІ СТРУМЕНІ
ПОДВИЖНИЦТВА АВТОРА
Й КОРОТКІ АНОНСИ
ДО ЙОГО ТВОРІВ**

Щодо творів Івана Волошенюка. У мене виникло бажання розкрити тематику кожного твору Івана Степановича по-своєму. Читаючи його твори, я уявляв переживання автора, намагаючись дивитися на все так, як він коротко розповідав і якби дивився сам. Моя уява була не простою, а мала мету пізнати людське покликання.

Де журавка ходила.

Де журавка ходила, свої ніжки помила у сріблястій вранішній росі. А в цей час кульбабове царство квітнувало, а в ньому паслися нелічені стада бджіл, без яких людство загинуло б. В серці матері бамкали святошні дзвони і її голос купався у пригородньому ставочку. Так споглядалось і душу зігрівало бідній вдовиці, що пила увесь вік полинові напої розлучниці-самотини і схиляла голову перед Господом.

Повість про рідну маму і її трагічну долю.

Ніщо не віншувало випаданню з їхнього перевесла головної нитки, та вона випала громовицею серед ясного дня, коли в родині цього ніхто не очікував.

А предтечею великого непоправного горя в родині автор сповідує у віщому сні матері, коли вона в

пшеничному полі зривала маки, які забарвилися в криваво-чорний колір, а зірвавши їх, не змогла подати чоловікові, бо на його місці виникла глибока яма.

Передчуття біди було неминуче, і голова родини відійшов у вічність. При цій біді матері відняло розум, і вона на чотири дні впала в непробудний сон.

Та все повільно відходило...

До цього горя приєдналося вселюдське горе – велика кривава війна. А далі випадкове поранення та обвалення всіх поневірянь війни на плечі незахищеної вдови і матері трьох дітей. Найдошкульніше діставав голод на хліб і важка праця на полях «неозорих» колгоспною батрачкою.

У дітей від недоїдання почалися головні болі, а це було малокрів'я.

На зароблений трудовень давали сто грамів хліба. Роботою скиртувальниці (за чотири трудовні) кувалася сила волі й відчувався смак земного добра.

Доскиртувалася так, що у свої 28 років важила 40 кілограмів. Це було влітку сорок п'ятого. Щоб прожити в ті роки, доводилося красти. Крали своє, чесною працею зароблене.

В повоєнному сорок шостому році не було що красти, бо від спеоти і бездощів'я була суцільна не врожайність. Голод набув катастрофічних висот – люди пухли від голоду. Довелося мамі їхати по хліб у Західну Україну, де чесно його виміняла за свою працю, але не скористалася, бо місцеві бандити все викрали. Щоб вижити, їли липове та берестове листя, обшустуючи черешки від гіркоти, і звичайну траву, присоливши її пучечком солі. Пекли прогнилу картоплю і їли її, затуляючи носа. Від наїдків з липового листя у нас, дітвори, прожилки в очах були зеленими. А в сорок сьомім до корови в плузі – вдова... Чи, може, пам'ять підпряглась?!

І за свою невтомну працю тією корівкою їй довелось у жнивну пору пережити трус за пуд пшениці і пуд проса. А після пройти тортури у бандитського вандала, який бив так, що вона втрачала свідомість, а її відливали водою. І так одинадцять викликів. А на дванадцятий причинив дверцяtkою металевого сейфа пальці, та так, що нігті розплющилися і посиніли, а пальці почорніли. Була у садиста одна мета: за всяку ціну посадити в тюрму, за її працю без оплати.

Злиденне село в ті роки було під пильним наглядом продажних голів, фашистського зразка фінагентів, які у вдів-фронтовичок за несплату податку, недоїмки або відмову від кабали-позики забирали останні подушки; а розмножена банда сільських сутенерів викрадала останню родинну надію на життя – корови й телятка.

Та наставали і такі часи, коли бандити, наробивши людям біди, просили пощади, а люди не прощали і жалили їх до загину.

Та які б драконівські страшні закони не були і яка б кошмарна й продажна влада не була – село розвивалося завжди у природньому фоні: що краще приживалося і переходило у спадок, а гнітюще-поганюще кануло у вічність.

Ось таке наше вікове українське село!

Страх і совість.

Оповідання про Ф.М.Мацюка, який у чорну епоху сталінщини не зламався, вистояв і залишився людиною. Розповів про звірячі розстріли сталіністськими чекістами тисяч ні в чому не винних людей у Вінниці перед війною. А розповів так, що дух непростення, болісний зойк пам'яті діставав того світу, щоб мертві

дізналися, що їх не забули, що поки світу – є незрадлива пам'ять і честь по них і що вони – невмирущі.

Командор.

Т.Й.Рябий у свої 38 років мав звання полковника, служив у Наркоматі оборони у Москві, безмежно любив свою Батьківщину, але органами НКВС був запроторений на 10 років каторги на Колиму і в 1948 році повернувся на Поділля, вимученим до нелюдської подоби, з таким папірцем: «Податель сего судимый по статье за измену Родине, возвращается после отбытия срока наказания из мест заключения». Тільки в 1986 році його реабілітували.

Спорише тюремний.

О.Д.Загребельний у свої двадцять років підписав сфабриковані катами НКВС зізнання, що хотів організувати банду по боротьбі з радянською владою, і отримав сім років каторги на Соловках і п'ять років висилки без права громадянства. Доведений був від голоду до дистрофії з вагою тридцять вісім кілограмів і був списаний в кагати мертвих, але випадок врятував

йому життя. Так виписане автором оповідання про сувій долі зі спокоєм, гідним подиву.

Хто як живе, так і помирає.

Таку розповідь автор описує у двох серіях. У першій серії, завдячуючи великій допомозі бургомістра Ф.О.Кіцмана – резидента розвідки НКВС, із військово-полонених червоноармійців 6-ї армії у Немирові організована підпільна бойова група на чолі з героєм фінської війни, орденоносцем, радянським офіцером Анатолієм Буко. Підпільна організація в Немирові носила назву – 14-й підпільний загін. За час його дії окупанти понесли відчутні втрати в живій силі, озброєнні і матеріальних статках. Та й сам факт дії підпілля в глибокому тилу дратував гестапівців до оскаженіння.

У другій серії розповіді автор описує героїчний поступ дітей і матері у відстоюванні героїчної честі їхнього батька і чоловіка.

У післявоєнні роки у Вінниці й Немирові розпочалися шалені заходи бузувірства, створення надзвичайних спеціальних комісій для перегляду і перепису історії 14-го підпільного загону.

Як таке можливе?! Без очолювання компартії РЧС (розуму, честі і совісті). І довели, що 14-й підпільний загін взагалі не існував.

Безчестям партійних фарисеїв, нахабної зграї шахраїв і покидьків, сучасних інквізиторів і мутантів совісті були спаплюжені й охаяні імена героїв підпілля.

Написавши книгу «Немирівська трагедія», автор проявив героїчний вчинок, що прославив його і залишиться в пам'яті наступних поколінь навіки.

***Перший заступник Андропова –
генерал армії Семен Цвігун.***

Розповідь про простого сільського хлопця, який своєю невтомною працею, маючи невичерпну пам'ять, пробився до вершини влади і став людиною високого польоту. Виріс до Героя Соціалістичної Праці, генерала армії і першого заступника начальника КДБ Союзу РСР.

За фільмом «Генерал Цвігун. Последний выстрел» здійснилися його віщі побоювання, що від віщої долі «не сховаєшся: кругом охорона». Його таки підступно вбили.

Бітте-дрітте.

Розповідь про німецького фермера Ганса, прозваного «Бітте-дрітте». Його віртуозну вмілість та безкорисливість передання свого найефективнішого досвіду в епоху «розвинутого соціалізму» в нашій Україні – не на нашій землі.

За його добропорядність кадебістська тваринність відповіла двома постулатами: свиню пусти під стіл – вона обов’язково буде на столі і не роби людині добра – то не будеш мати горя.

За кадебістську тваринність, яка засвітила усі плівки тримісячної праці, фірма категорично відмовилася співпрацювати і не підписала контракт.

Ад’ютант Ярослава Чижа.

Не завжди велич має вагу, бо часом – пустодзвінство.

Ярослав Чиж – це явище природно сплигло на поверхню за побажаннями шукачів щастя.

Як птаха, він мав з самого початку проникливий політ, а після шуму-буму – дуже скисло-пронизливий, бо з маяка став маніяком. Своїм шахрайством у тваринництві з маленького поросятка виріс до великої

свині і за свій подвиг «стахановця верстатника» відхопив звання Героя Соціалістичної Праці. За словами Генсека Радянського Союзу М.Хрущова, став не просто чижом, «а настоящим орлом в політе»! А від цього пустомелля тхнуло гиддю й пилиною.

Пригадалася мені не дуже весела розмова відносно «ад'ютанта...» з відомим письменником соціалістичної епохи. Прочитавши оповідання «Магічний орлиний політ» із моєї книжки «Чуття високої гідності», він спитав мене: «Навіщо ви паплюжите ім'я прославленої людини?» На що я відповів словами О. Пушкіна. «Унылая пора! Очей очарованье!» минули безповоротно, і комедія на найвищому рівні канула у вічність.

Це не тільки я так пишу, так говорить і мій друг І. Волошенюк. Більше на цю тему розмов не було...

Криничар.

З якою силою духу описано ним життя криничного землекопа (500 криниць) Леоніда Цвірика!

Мав же він невичерпну фізичну силу, високу людську моральність і дарував людям солодку воду.

А сам за фізичним станом був без ноги і з перебитою рукою під час війни.

І був у цій справі самородком, бо ніколи не використовував магічних дротиків чи виноградної лози. Вода була його оберегом.

Настане день (повість).

– Насолоджуйся днем прийдешнім,

– старість наступає поступово, як вечір або ніч: літа не минають, їх не видно – минаємо ми самі.

Історія Оленича Петра Івановича читається з задоволенням, з легкістю, з простою цікавинкою життєвих вчинків і в той же час пронизує щем душі справедливості і душевні струни в напружі...

У повісті проглядається певна доля особистого життя автора.

То дощ, то посуха (оповідання).

Щире і правдиве кохання двійка гарних молодят так перемежоване з двійкою голубів, а подалі з красивим квіткарством і створенням дендропарку – все так змережено різнокольоровою сув'яззю добрих почуттів,

що із захопленням прочитаєш таку милу доброчесність автора.

Ця навіжена Домка.

Про людські долі: надто разючий характер жіночий і надто смиренний чоловічий. Це ж потрібно так поєднати протилежно замайорілі стосунки між такими виокремленими людьми-полюсами, та ще й з такою термінологією: підкорив тихою, як кажуть, «сапою».

Водночас не минулося й не забулося про гультяїв-завертайлів, за яких гріх землі, що таких носить-переносить!

Степові орли.

Оповідання про крик душі біді, яка одна не ходить, а біда біду водить.

На перший погляд, про безнадійність у житті, але велике людське порозуміння, що лягло на двоє плечей, і хоч було нелегко, зате не страшно. І вони піднімуться в небо і будуть літати й літати з широко розпростертими крилами і робити ще кращим світ, в якому вони народилися і в якому стали орлами.

Відьмарі і відьмариці.

Не вір тому, що написано, бо не все те золото, що блищить. Вір тільки в те, що бачиш, і це не стане, бо кожен бачить по-своєму. Можна вірити і не вірити в ману відьомського породілля, але якщо вона напущена цілеспрямовано, то приворожить на все життя зі всіма бебехами, і тоді сідай та плач і мучся весь вік.

Два ангели на двох велосипедах. Монолог одного кохання.

Любов моя і молодість моя – це ангельська любов двох сердець. Має вона неміряну силу, бо пливе на двох білих міцних крилах, долаючи будь-які труднощі й незгоди.

Посилали за Мехтодем...

Сільська ідилія перев'язана перевеслом людських характерів. Та й так – де наше не пропадало.

Цариця.

Яку майстерність проявив автор, щоб показати великим уроком: найбільше щастя – неволя любові, яка не вибирає часу.

І про природу, яка створює багато схожих натур, але не часто їх з'єднує.

Сумління є частиною божественної сили, що закладена в людині. Його можна розвивати, що й зробив автор в оповіданні.

Магеланиха.

Символ людської творчості й доброти притаманні героїні оповідання, яка не вміла гніватися і сердитися, а дивилася на світ лагідними очима і нічого, крім добра, цьому світові не бажала.

В новелі-реквіємі «Магеланиха» закарбувалася віковічна Доля, як обвуглена жаринка вікового горя матері-України, в очах якої закладені муки і страждання всього святого і доброго.

У творі вивищується образ матері, української Мадонни, яка віддала на вівтар Перемоги своїх синів.

Одруження з любові.

Юність поодиноких – голос плоті, який звучить на повну силу, а побраним – завжди ярмо на шії: його муляє, а їй натирає виразки, бо в життя свої закони: воно легко зводить і розводить людей.

Але в кого є працездатність і талант, той не пропаде і не згубить силу духа.

Дотепний Беgebко.

Коли людина втрачає міру дотепності, то вона переступає людяність і перетворює їх у мерзотників. І краще б на тому світі (якщо він є) спочити від них.

Суховерх.

Мудрий навчитель – людина лірична і тонкострунна, був наповнений неземними почуттями, розумівся в природі музики, яку сам творив і віддавав сповна іншим, щоб залишити в їхніх серцях її нетлінною.

Немирівська трагедія.

Повість про немирівську трагедію без брому читати неможливо. В самий розгар трагедії, коли більше двох з половиною мільйонів людей за короткий час з початку війни було полонено (під Мінськом – 288 тисяч солдатів і офіцерів, під Смоленськом – більше 300 тисяч, а біля Підвисокого і Києва – понад півмільйона та в інших пекельних уманських ямах...), в Немирові активно розпочалася організація опору – підпільна боротьба проти фашистського кодла – зразу ж у серпні 1941 року.

Підпільники свідомо йшли на смерть і згодом чотирьох з них було повішано в Немирові, дванадцять розстріляно у Вінниці, чотирнадцять – розстріляно у Ситківцях Немирівського району.

Патріоти неміряної сміливості в умовах постійної смертельної небезпеки, боязні й тотального розпачу, коли в народі уже майже не було ніяких надій на перемогу, стали на захист своєї Вітчизни і в міру своїх сил наближали день Перемоги. Але... про героїзм Немирівського підпілля автор довгий час (вони десятиліттями замовчувалися) не міг розповісти в силу неприйнятності для того суспільства, в якому формувався і жив, бо політика партії («честі й совісті планети») була несумісною із самостійною героїкою підпільників, без «керуючої й надихаючої». Не перебороть катам освячені пам'яттю серця і душі, бо мучеників у нашому народі завше вважали святими. Тільки анархісти і безбожники дозволяли собі глумитися і збиткуватися над такими іменами.

Такою історією підпілля немирівчани пишаються, бо купання в крові закріплене в генах самовіддачею ще з часів козаччини.

Трагедія замішана на крові тих часів – це лише краплина проголошення правди автором. Подвижництво підпільників зосереджувалося в драматичному гуртку, в «Просвіті», в друкуванні листівок «Ой і буде морда бита в Гітлера-бандита!». Вони свідомо йшли на смерть.

Трагедія мала продовження і після війни. Московське кримінальне керівництво партійно-бюрократичного режиму не могло змиритися з тим, що немирівське патріотичне підпілля діяло без керівної ролі комуністичної партії. Тому судили і саджали в тюрми безвинних людей – патріотів, які безмежно любили свою Батьківщину і клали за неї свої життя.

Архіви Немирівського і Ситковецького підпілля брутально викрадалися, матеріали музейного спрямування розволікалися, зітлівали на горищах і в сирих підсобках, а то й просто нахабно привласнювалися нечесними, без сорому й совісті, людьми.

Чому перекручувалася і спотворювалася підпільна робота істинних підпільників на догоду компартійним органам? Тому, що більшість людей були слабкими і

заляканими й не могли протистояти каральним органам бандитської влади.

Судили відданих патріотів за те, що партія і її бойовий збройний загін КДБ вважали, що вони жили не так, як належало за бандитськими законами з'їздів та правилами «ідейного» виховання.

Народу повезло, бо мали партію – «розум, совість і честь планети», зате партії не повезло на народ: скільки його не страшили, а він все одно не той. Тому доводилося суворі північні околиці СРСР забудовувати новими «школами комунізму» – тільки за колючим дротом. Це було блюзнірство, коли «бездоганна» партія керувала невдалим народом, просякнутим українським буржуазним націоналізмом. Тому десятиліттями тривали чистки, сексотство і навішування ярликів. Це було не життя, а пекло. Скільки ж ти, московите, недолі приніс нашій неньці-Україні?!

Господи! Дай нам сили на віки не створити подібного «руссава чуда». А за образи й нещастя дай кулачищем в барило – це буде справедливо. А кулачище українського народу повинне бути жорстоко

егоїстичним, а свою добродушність відкинути поза хмари, тоді не будемо мати бандитської карі.

І Крим, і Рим, і мідні труби...

Митрах Ростислав Олександрович, 1924 року народження, м. Одеса. Персонаж цієї новели за сюжетом не проживав ні в Криму, ні в Римі, але мідні труби (образно) за своє життя вичистив до блиску. Подібно сучасній фракції Верховної Ради «Слуга народу», яка своїм справедливим право-спрямуванням ставить понад усе закінчену боротьбу з корупцією в нашій країні. Так свого часу отець Ростислав став на шлях – «Слуги Божого» і в своєму житті вважав найвищі людські цінності – Божою справедливістю, викинути з митр і мантій всю тлю і гниль, яка розкладала своєю ницою поведінкою Святу церкву. Але – ой, леле!!!

Гіркий полине...

Гавриш Віра Федорівна, 1927 року народження, м. Вінниця. Розчитуючи страх-сповідь Подільської Лицарки Віри Гавриш про найжорстокіші катування в німецько-московських фашистських таборах, потрібно просити у Господа Бога сили і мужності, зціпивши

зуби, щоб витримати такий жах і не втратити свідомість.

До 20-х років минулого століття світ не знав страхітливіших московських катувань, які повністю скопіювали німецькі фашисти і пішли далі – до газових камер, де спалювали мільйони людей.

Дорога через війну.

Скільки на світі є доріг,

та їх я в спокої залишу.

Візьму за приклад у житті

важку «Дорогу через тишу».

Пугач Лукаш Микитович, 1924 року народження, з Вінниччини.

Попри «куркульське» походження, поява на світ Божий героя новели сприймалася, як народження в сорочці, але пройти такі пекельні кола – це була сорочка навиворіт.

І не кожній людині родинна сорочка посміхається щасливою долею, щоб витримати московський сморід тисяч убієнних у парках Вінниці, пройти фашистські тюрюги, пройти московсько-фашистські штрафбати, бути до десятка разів зраним і вернутися з того світу і в двадцять років до волосини посивіти... Але попри

все, він вижив Людиною з великої літери і боровся за утвердження людяності на рідній Землі, був щасливий за свою причетність до цієї благородної справи.

Бо вона – висока, чиста і благородна!

Дружина Василя Порики.

Тимченко Галина Василівна, 1919 року народження, з Вінниччини.

І знову ж таки нарис про героїню Французького Руху опору читати без брому не можливо. Пройти такі страждання, муки, презирство не кожній людині Бог дає сили. А все тому, що (за радянською ідеологією) людина, яка була в полоні, не мала права на життя.

Три роки з чужим іменем.

Братанич Іван Дем'янович народився на Вінниччині на початку 20-х років минулого століття.

Терпіння і труд всі незгоди перетруть.

Сила волі в багатьох народностей надзвичайно велика, але в українців вона б'ється невичерпно через край. І прикладом може бути описана доля Івана Братанича, який під час падіння з літака потрощив усі частини тіла, та за три госпітальних роки зрослися в людину витримані органи.

А чуже ім'я – то Боже провидіння.

В книжці «І Крим, і Рим, і мідні труби» і подальших розповідях-новелах:

- про Грабовську Анастасію Йосипівну, яка відсиділа понад 9 років каторжних ГУЛАГів;
- про Михаликів Лідію і Андрія, які у воєнні лихоліття каторжно працювали остарбайтерами;
- про Васеленко Оляну (Магеланиху) – українську божественну царицю, яка схоронила двох синів і чоловіка у воєнне лихоліття;
- про Мостового Михайла Наумовича, який повернувся з того світу і витерпів усі злигодні фашистських режимів.

Особливо вражає доленосний український триптих:

- про українку Титаренко Лідію – сеньйору Грасселі;
- про італійку Сандал Сандру – Марію Галінгані;
- про італійку Леа Сорезіні – Оляну Лукашук.

Читати новели про цих героїнь без людського хвилювання із завмиранням серця і сльозами на очах неможливо.

Описані сюжети – це страждання і муки для всієї України, бо СРСР був великою тюрмою-табором, де

були нещадні катування людей за московською ідеологією.

Італійський триптих – це кульмінація людських можливостей, де героїні – прості жінки. Але з якою силою волі, доброти і людяності, не дивлячись на нелюдські приниження, катування, доведення до дикунського способу життя, відкрито йдуть на амбразуру московсько-фашистського режиму (подібно Олександрю Матросову) і, перемагаючи, стають героїчними людьми.

Котилося літо.

Книжка про рутинне спостереження за природою і людиною в природі.

Книжка – гімн небу, сонцю, Землі, тиші, воді, травам, дощу, снігу, морозам і спеці.

Природа – безперервний цикл. Її неможливо зупинити: це процес течії, переливу, руху...

Отож, Іван Степанович і прилучився до цієї царини природи, щоб оспівати і описати її красу, філігранні колорити довколишнього світу, найтонші порухи душі і серця, пам'ятаючи, що вони влаштовані із потаємних струн шовковини.

Тому в народі і кажуть:

«Милий, серця не вражай, в ньому струни з шовковини, а не вміючи, не грай».

Розпочавши працювати журналістом ще в далекому 1962 році в редакціях газет: моєї рідної Брацлавщини, Могилів-Подільщини, Вінницької обласної і київських «Сільських вістей», Іван Степанович по зернинах збирав цей безцінний дар і видав книжку «Котилося літо» (2005), бо літо для нього – божественна симфонія (тільки не полонез Огінського).

Зачаровувався степовим господарем і вітався з ним:

– Здрастуй, жайворе!

А від нього зверху лилось і лилось божественне, нектарне, п'яно-дошкульне питво, народжене з великого серця маленького степового Орфея.

Коли він слухав спів жайвора, то йому відчувалося, як дихає рідна земля, росте трава і наливаються колоски. Ще до виходу книжки «Котилося літо» я в своєму щоденнику писав:

«Якщо людині часто сниться, як пшениця колоситься, вона буде агрономом.

Якщо людина відчуває, як сік-кров у рослині протікає, вона буде лісівником».

Слава Богу, Іван Волошенюк став агрономом. І свою агрономію любовно поєднав із природознавством, яке так гарно, соковито, обґрунтовано впровадив у сорок п'яту благодатну поросль – книжку нарисів «Котилося літо».

***Все, що на серце лягло, або
Книга – дзеркало душі.***

Сонечко світить і гріє: будьте Сонечком!

Повість-подорож написана на нюансі душі.

Він і був Сонечком!

Книга – автобіографічна, з роздумами автора про літературну працю, про багаточисленні зустрічі з надзвичайно цікавими людьми.

Перші кроки на журналістській ниві були дуже вразливі, бо доводилося незаймані і світлі роки молодості підпорядковувати великій напрузі й невлаштованості.

Письменник дуже тепло, з великою шаною згадує своїх перших редакційних друзів – Петра Рудого, Василя Поліщука, Григорія Бібика, Омеляна Свитка,

Михайла Мельника, Миколу Рябого, Костянтина Лазаренка.

Всі вони вступали у велике післявоєнне життя і мали девіз: ***важко у навчанні – легко в бою.***

Всі вони шалено віддавалися **журналістиці**, на противагу **журналістам** наступних поколінь, які любили не стільки **журналістику**, як себе в ній. Це призводило до втрати спостережливості проникати в душу, мати інтуїтивне чуття відбору інформації чи фактів. Втратилася життєва харизма: не можна навчити людину бути творчою особистістю. Це дається Богом, а розум і мудрість не передаються, якщо не одержані у спадок від батька й матері. З Божою допомогою писалися такі квазі нариси

Про Тихона Йосиповича Непокойчицького – розквітлого полковника, вимученого сталіністсько-кадебістською політикою до уродин і каліцтва. Про Ганну і Олексія, в яких любов була святою від Бога – в повісті «Степові орли», яка інсценізована на обласному радіо і багато років звучала у подільському ефірі. Про бернашівського героя Олексія Мироновича Бецюка, знівеченого німецькими фашистами, який заговорив

через 14 літ і увіковічив себе яблуневим садом із 500 сортових дерев.

Можливо, на першій порі і необізнано опублікувався нарис про геройський вчинок Г.П.Грушівської, яка під час Великої Вітчизняної війни врятувала життя генералу авіації Геннадію Костіну, який в подальшому проявив мужність, відстоюючи правду ціною свого здоров'я і своєю особистістю, бо така генеральська Брехня (кличка генерала), просякнута кадебістською розбещеною мораллю, відійшла в світи. А чи назавжди?

Належне почесне місце спогадів віддано Насті Присяжнюк – українському безцінному фольклористу. Про її записи розмов і пісень фольклористики, які стали скарбницею фонотеки обласного радіо. Біографію і її подвиг гарно і красномовно написала Ганна Леонтіївна, вірний помічник по життю автора, у книжці «Народної ниви жниця Настя Присяжнюк».

Гарну пам'ять зберіг Іван Степанович про Леонтія Івановича Шиповича, який був вихідцем із дворянської родини і, відповідно, мав вищу лісівничу освіту і працював довгий час в обласному управлінні лісового господарства. Писав замітки на природоохоронні теми

перламутрові блискіти про світову велич більшовизму, щоб пам'ятником йому був «всемирний октябрь». Своєю завзятістю відновив славу подільської «Регіни» та доклав чимало зусиль до створення музею лісівництва.

Книга вщерть переповнена розповідями-спогадами про друзів із Брацлавської районки «Шлях Ілліча», Могилів-Подільської районки «Наддністрянська правда». Та найбільше розповідей про вроджених кореспондентів із радіокомітету Вінницького обласного радіо, якому він віддав 14 років свого найталановитішого молодого завзяття в піку своєї популярності.

Це такі друзі корифеї-трударі, як Євген Захар'яш, Петро Рудий, Ганна Кодоло, Володимир Воронюк, Анатолій Бортняк, Тимофій Боборикін, Євген Київський, Лідія Чуклінова, Олег Пасічник, Дмитро Педорук.

На роботу вони не ходили: їх ноги самі носили. Їхня праця була патріотичною, найчистішої цноти і найвищого духу. Які милі та доброзичливі позивні він надавав своїм друзям, які були майстрами з

письменницьким почерком та з економічним нахилом з любов'ю та допитливістю доходили до витоків, були дотепними, образна мова з них «так і перла», веселі, легкі на слово, часом приємно-колючим, прискіпливими-уїдливими, мали мужність не думати вигідно і зручно, а відповідально.

Їхня мужність і хоробрість в часи брежнєвсько-суслівської сказної епідемії, коли всі редакції були густо обплутані павутиною жучків, таємної цензури і сексотства, була найвищої людської проби. Для них приносити на вівтар персональний подарунок рідній партії – був противний людській природі і нормальній людській совісті. Але вони добре пам'ятали, що безсердечна комуністична партія ніколи не переймалася теплими почуттями до своїх людей. У неї для кожного, про всяк випадок, були наготові тюремні ножиці або їжаківі рукавиці.

...І жили з *contra spem spero*! Безнадійно надіялись...

Залишив Іван Степанович і невимовно-золотаві розповіді-розливи про особисті зустрічі з письменницькою гвардією вищого ешелону нашої

країни. До цих милих і дорогих письменників належать: Борис Антоненко-Давидович, Григій Тютюнник, Павло Тичина, Марія Пригара, Микола Вінграновський, Михайло Чабанівський, Павло Загребельний, Андрій Малишко, Юрій Смолич, Тарас Мельничук, Степан Пушик, Василь Ігнат, Дмитро Білоус.

За висловом французького письменника Віктора Гюго, «літературу роблять не люди, а воли». Тому вони і були велетами української літератури демократичного спрямування. Їхні розмови-розповіді і твори яскраво і благодатно вплинули на творчість Івана Степановича в наступні десятиліття.

М. Т. Рильського (07.09.1895-20.07.1967) Іван Степанович особливо пам'ятав з такого повчального уроку. Коли на письменницькому зібранні московський шмаркач-підбрехач Калюжний розбазікував сумніви у спроможності передавати думки з інших мов українською, Максим Тадейович йому так сказав: «Ваше прізвище «Кал-южний» по-нашому буде «гімно південне» – переклад не втрачено, а дещо виграно».

І цього «кала» як водою змило.

*Про що б не писав автор у своїх творах,
усі вони були пройняті красою
у всіх її проявах.*

Глава VII.

**КРАСА –
ТО ОДВІЧНИЙ
БОЖИЙ ДАР!**

Так описував красу жінки в танці: легка, як вітер, вогниста і запальна, вигиналась вужисто, сміялась безбоязно і з викликом, молода і гарна, з красивими губами, високим білим чолом і косами, як шовкова ковила.

Коли молодий дотепний чоловік грав на скрипці, співав веселих пісень, піджартовуючи з дівчатами і молодицями, то не одне жіноче серце пускало димок, тліючи під приязним поглядом скрипаля.

– Жіноцтво до нього липнуло, як до меду, і він «оприходував» його добрячий вулик, розледачівшись на чужих подушках.

Про магію вроди писав, що вона має свої закони, щоб біля неї не водилося ніщо паскудне. Біда, коли ти це бажання переплутаєш з дійсністю.

– Дві Володимирові доньки, високі, вродливі, як мавки, з гарячим теплом в очах, з довгими русими перевеслами на плечах, з статечною впевненістю нервучких життів і спокійних поз, з тінями загадкових посмішок на повнявих устах, плавали по хаті.

– У ту першу свою ніч вони не склепили очей. Таким жаданим було її тіло, що він пестив і пестив його. Віра

не рознімала обіймів, ніби боялася відпустити його од себе навіть на хвилинку, і вгадувала кожен його порух, кожне його жадання.

– Вона була така, що зривала очі не тільки рум'яними губами й соболиними бровами – увійшла саме в розповідь дівочої вроди, всі форми у ній визріли і рельєфно визначилися. Мов на показ.

– І лице, і статура, і руки, і душа, росами купані, мавками плекані, папороттю чаровані.

В її тихому голосі – одна ніжність і доброта, а личко – хоч воду з нього пий: чисте, біленьке, а очі голубі, як небо, – втопитись у них можна.

– Вона була гарненька молодиця – рум'янощока, литкаста, груди – пишними кавунами, усмішлива і якась наче потайна, з загадкою, розквітла як півонія.

Господиня була висока, вродлива, з мармуровою білістю обличчя та аспидно-чорним полиском в холодних очах.

Чоловічу волю зв'язували такі ніжні руки-перевесла, тільки посміхаючись милими губками.

Свати жениха говорили так:

– Десь тут бігла куниця, а заховала її красива дівиця. Де не бували, такої ми ще не видали. Дозвольте вклонитись і в гості до вас напроситись.

Якщо відповідь була недоброю:

– Красива дівиця, наче орлиця, пила воду з чистих криниць, їла хліб з чистих трудів, брала ясноту для очей у зірок і в неба. Боюсь, що вона не для воронячих гнізд.

– Вона була енергійна, вродлива, мала статурні форми, з туманною поволокою в синіх очах. Була вона приязною і веселою, на неї озиралися, бо не можна не озирнутися на гарну поставу, природну легкість ходи, звабливі опуклості під красивою одежею.

– Вигнанська «солов'їха». І досі співає, як богиня.

В його світлість – вересень солов'їв уже не чути, а богині – носять свою вроду з граціозною чарівністю німф. Це й не хода, а мовби плин краси-вересневої.

Серед цнотливої тиші краса невичерпна її вдається передати тоді, коли мова матиме стільки слів, як земля соків, бо природа любить доцільність, у ній ніщо не робиться задля краси.

А красномовство словесно стоїть на фундаменті красnodійства.

На мене дивилися очі – сіро-зеленкуваті, розумні, чітко окреслені дугами брів, що дивилися на мене з повним відчуттям. А її дрібно викроєні, мов дитячі уста, таку видавали чисту усмішку, що голова кругом ходила.

– А вицвілі уже з віком, розумні очі так благально дивилися в мою душу і придивлялися кмітливо, як жадібно повис мій зір на її устах;

– Коли ми ще були дуже молодими – то зорі на світанку ловили;

– Українська мати споконвіків уособлювала у нашому сімейному побуті, біля тих вогнищ, де ми грілися і виростали, цноту, скромність і честь.

– Борис Дмитрович Антоненко-Давидович, розповідаючи про «пластичний єврейський характер» при його сивині і якійсь патріаршій гречності, від нього самого віяло спокоєм, мудрістю і абсолютною правдою.

– Квіти даруються молодим, щоб життя їхнє було красивим, як квітка. Квітка в житті – те саме, що вірші в літературі, або вродливі жінки серед людей.

Краса – це медаль, якою ти нагороджуєш сам себе без урядових указів. Коли людина починає цінувати й оберігати красу так, як хліб, значить, вона вже воістину живе не хлібом єдиним.

Придивившись, він помітив, що вона дуже вродлива – судоми болю відійшли, полуда напруги вимерхла, біле її личко зарум'янілося, в очах загорілися напрочуд приязні ласкавиці, якісь такі, наче вона щаслива з того, що розмовляє голосом з оригінальною барвою – ласкаво співливим. Ну, не говорить, а веде мелодію.

Світ красуні Галини зіткнуто з краси. Її сонце – в колоссі, її небо – в замріяних зорях, її весни – журавлині крила й проліскові очі, її літо – перепілка, що клепле променистий голос, її осінь – яблука червонобокі, які щічки рум'янять жіночі і в її серце тихо запливає сонечко ясне.

Глава VIII.
ПОГОВІРКИ –
ЗОЛОТІ РОЗСИПИ СКАЗАНІЙ

У творах Івана Степановича вжито більше трьох тисяч українських народних живих приповідок, примовок, прислів'їв, які найпоширеніше охоплюють сфери життя українського народу, його звичаїв та вірування.

Я їх розташовую не в алфавітному порядку, чи за тематичним змістом – це золоті розсипи, а їх, як не сприймай: благородство – є благородним металом і скарбом.

Вони ніколи не втратять свого значення, а збережуть для нащадків розповіді бувалих людей, цікаві факти з минулого різних українських станів і тим самим будуть сприяти розвитку національної самосвідомості і будуть цікавими для всіх, хто цікавиться культурою, джерелами духовності українського народу, і будуть утішатися народними висловами, як він сам.

* Не шукай щасливого, в тій країні – де король нещасний.

* Що сієш – те і жнеш.

* До хати ніщо само не ходить, крім біди.

* Біда одна не ходить – біда біду водить.

* Не може щастя бути налитим красою по вінця – жди якоїсь біди (або й грому).

* Щастя в тому, щоб жити як хочеться, і щоб ніхто в цьому не заважав.

* Тиць – бабин Гриць.

* Людина не боїться йти в танок, коли її ноги самі несуть.

* Часом треба випивати лише на один зуб.

* Добро утверджується добрими іменами, а зло осоружними.

* Часто гучна хвальба – пахне пустою.

* Із кривдниками ніколи не заходь, а обходь.

* Рада б душа в рай, та калитка не дозволяє.

* Ненависть – породжує бідність.

* Хто рано встає – тому Бог дає.

* Обійди десятою дорогою того, хто тобі неприємний.

* Серед літа снігом на голову.

* Насолоджуйся днем прийдешнім.

* Мовчання мало ціну – за ним стояла вдумливість.

* Людина – це не шафа, заміни не знайдеш.

* Серце коханої гасить пожежі і вгамовує урагани.

* Від щастя не тільки сміються, а й плачуть.

* Музикальний виспів тремтів, як сонячна лелітка на хвилі.

* Якщо совість говорить, то завжди вийдеш на свою дорогу.

* Талант народжується, щоб утверджувати велич краси.

* В неї характер, як осіння погода – на день сто разів то дощ, то сонце, то вітер, а то й сніг.

* Розуму – хай Господь милує, – як води на кінці шила.

* З малої хмари часом падає великий дощ.

* Він голубий, як небо в сонячний день.

* Старе дерево пересаджувати в інше гніздо, все одно, що зрубати.

* Сто рублів загубиш – плюнь через плече; друга загубиш – гірко заплач і поможи його родині; але не дай Бог волю загубити – то вже біда.

* Гроші – не цемент, не цегла, з них хати не зліпиш.

* За слова грошей не платять.

* Багаття зводиться, коли в нього не підкидають хмизу.

- * За дурної голови – ногам немає спокою.
- * До кого з чаркою – той і з тостом.
- * Новий налигач завжди муляє.
- * Усе геніальне просте, як копійка.
- * Кожна людина неповторна.
- * В неї очі косі: на тебе дивиться, а других бачить.
- * Не до вас п'ється, то й не кажіть «на здоровля».
- * У дрозда слух, що чує звук променя, який падає на ячмінні гостюки.

- * Чоловік любить очима, а жінка – вухами.
- * Без одного Гриця вода освятиться.
- * Все можна прощати на світі, крім зради.
- * Жити б ще й жити, а часу вже нема, здавалося, довгим було життя, а насправді – як один день.

Поговірки були не письменні, а говірки:

Ленін – був за метро (щоб усім було темно, а впереді зірка).

Сталін – за трамвай (щоб усіх хто стоїть, чи сидить – всіх трусило).

Микита – за літак (один керує, а всіх тошнить).

Брежнєв – за таксі (чим далі – тим дорожче).

*Сталін виграв війну,
Ленін революцію,
Хрущов гроші поміняв
Брежнєв конституцію.*

*Бровы черные й густые,
речи длинные й пустые.
Кто даст правильный ответ,
тот получит десять лет.*

*Ленін їхав на коні,
Сталін на собаці.
Думаєте – поспішали в комунізм.
А -...*

* Нам сонця не треба – нам партія світить. Цього було досить для забамбулених злиденних затурканих людей, як і неперебутнього зла.

* Про вовка помовка – а він шусть.

* Стала не тою ногою – не спиниш ні буком, ні палюгою.

* Так гризе зі злості – тріщать кості.

* Попадись на зуби перевідні – не пожаліє нічого, ні рідні.

* Його купано в реп'яхах, щоб до язика все приставало, при молодому місяці хапається за помело, а великодньої суботи лиже росу на горохові, щоб кучеряво говорити.

- * Без сметани не ляжеш – не встанеш.
- * В тебе праве око з двома зіницями.
- * Була я купана на гіллі, на яке сідали рої, а тепер коло мене люди, як бджоли, рояться.
- * У хліві хвіст – а в хаті піст.
- * Прищеплений живець до сухої гілки – не зростається.
- * Собака гавкає, а місяць всеодно сходить.
- * Чоловіки на гарних жінок – як мутлі на світло.
- * Без роботи людина – як висохла річка.
- * Народжуються люди, як для сокири, так і для музики, пісні, вірша.
- * Сонечко ясне – золота таріль.
- * Вдалася лицем – хоч воду з нього пий.
- * Жінки народжують дітей, щоб бавити їх для щастя.
- * Ми одне без одного – річка без води, літо без сонця, матір без дитини, птиця без крила.
- * Біль виходить з тіла дурними снами.
- * Горем не діляться, а перекладають на чужі плечі.
- * В житті, як на полі – то дощ, то посуха, – і все треба знести.

* Очі мали дві ознаки – добрість і смуток.

* Малий собачка – завжди цуценя.

* За роботу казав: не тяжка грива коневі.

* З любов'ю треба поводитися обережно, як з парасолькою кульбаби.

* На світі немає нічого милішого від людської доброти.

* Весняні травневі сади – білий архіпелаг Поділля.

* Дерево треба шанувати, як кохану жінку.

* Той, хто захоплюється, той живе.

* Нема нічого досконалішого і приємнішого, ніж органічна єдність людини й природи.

* Як мати не додала, то Бог не винен

* Урожай на полі такий, що посієм те й пожнем.

* Без крил – не життя, а каторга.

* Життєві клопоти – бальзам для душі.

* Нема такого серця, яке б не зів'яло перед добротою.

* Ти народився у світі, де люди не ангели.

* Незнання і байдужість – рідні сестри.

* Од добра добра не шукають.

* Шия – хоч обіддя гни.

* Одного б'ють, а десять радіє, що не їх...

* Совість – не сонна дитина. Спати не повинна.

Якщо ж заснула, то – навіки.

* Поки гладкий схудне – то худий здохне.

* Що не збудеться – то скоро забудеться.

* Почуття гумору – не обіймеш.

* Мале дитя – безневинне, як трава.

* Великі теж вмирають по-земному.

* Пліткарство: коли на одному кінці села собака
вкусив Івана, то на другому Іван – собаку.

* В газетах – порожньо-алілуйне: «Все для людини,
все в ім'я людини»

* Трудись до сьомого поту – будеш мати роботу.

* Мертві сорому не знають.

* Крутить істиною, як циган сонцем.

* Війна косить людей, як жатка пшеницю.

* Велике справді бачиться на відстані.

* Люди до нього липли, як цвяшки до магніту.

* Де колос, там повинне бути й зерно.

* В житті, як на полі – то дощ, то посуха.

* Матір без дітей – поле без хліба.

* Спливло життя, як свічка, тихо й непомітно.

* Навіщо та свобода, коли волі немає.

* Вода камінь точить.

* В науки ще до цього не дійшли руки.

* Журба і радість обнялись.

* Надія останнє, на чому тримається світ живої людини.

* З'являються діти – не до співу.

* Щоб ти був картиною з автором.

* Зелене Купало в літо упало.

* Липень сміється серпнем і плаче медами.

* Місяць – лобогрій: робота роботу шукає, роботою поганяє.

* Жовті молодиці регочуть серед пшениці.

* Кажуть люди, що липень – це голубе диво.

* Глухий, не чуючи музики, вважає, що вона зовсім не потрібна.

* В нашому селі добре жити – хати млинцями накриті, замість колів у тинах пироги забиті.

* Гризла мене день при дні, як нутрія сухарі.

* Коси, коса, поки роса. Хто рано косить, той хліба не просить.

* Серпень – межа: до обіду – літо, по обіді – осінь.

* Пречиста – підмітає чисто. Беруться за буряки, – а це осінні парубки, копають бараболю, щоб стало пусто в полі. Зносять гарбузи – весільні тузи, в’яжуть цибулини, щоб взимку гірко було, сіють озимину – щоб мати повну весну, сушать останнє зілля – для зимового весілля.

* Не стане бджіл – загине людство.

* Багаття не горить, якщо в нього не підкидають дров

* Може, і є що краще, та нема дорожчого.

* Сівач – неодмінно чогось досягає, бодай одна насінина зійде.

* Хіба глухий втішається музикою?

* Не копай глибоку яму комусь, бо сам можеш втрапити.

* Коня можна загнати по шию у воду, а от пити його не заставиш.

* Завжди де тонко – там і рветься.

* Голуб так, як і барвінок холоду не боїться.

* Людина родиться не для війни, а для миру.

* Наша пісня гарна нова – починаєм її знову.

* У жнива, як діжнеш – так і проживеш.

* Хліб на столі – як на престолі.

* Про дощ: йди, куди просять, а він – туди, де косять; йди, де тебе ждуть, а він туди, де жнуть.

* Вересень: ранок – у піджаку, обід – у майці, а вечір – у куфайці.

* А вдовине серце, як осіннє сонце – світе та не гріє.

* Припало йому – хай Бог милує.

* Ліс, як велика книжка: у ньому все буває.

* Доброта не потребує додаткової слави.

* До Прохора баба охала: «Ой, холодно!»

* Прийшли Прохор і Влас: «Вже весна у вас».

* Хай корова доїться сметаною, а цідиться маслом.

* Хай жито росте, як очерет, квасоля – як бараболя, а кукурудза – до чорногуза.

* Такі теплі очі, що коло них можна грітися, як біля багаття.

* От уже справді, охота – гірше неволі.

* Грім падає на темний ліс, то літо буде мокре і не тепле.

* Людину вимірюють з голови до неба.

* Бий тебе лиха година.

* В прощання і мрії один колір – спокійно-жовтий.

* До черствих люди не горнуться, а в добрих – щодня гості.

* Все проходяще – злидні постійні.

* Щоб очистилась совість від лихої думки.

* Жити горем не можна, бо це хвороба невиліковна.

* Ніщо міцнішим не буває, як сила духу.

* Найгіршовніше – голодному докоряти скибкою хліба.

* Хто що везе – той то і гризе.

* Кров не вода – розливати шкода.

* Як наробив біди – то в людей пощади не проси.

Поговірки без пробірки – прямо на видноколі:

✦ Небесний простір так заповнений безкінечними галактиками, як людська душа думками.

✦ В електриці замикають на клему, а в сільському господарстві на травопільну систему.

✦ Попер, як Гомер.

✦ Мав чималу скруту, коли слухав секретаря Таратуту.

✦ «каждому своє: извозчику стремя, охотнику – ружьё».

✦ Від справедливого слова: закрутився, як шкварка на окропі.

✦ Слова масні, а пироги пісні.

✦ Чорна мітла, по чорному мела.

✦ Лад – не той, що з блиском, а той... що на чолі з лоском.

✦ До зарази ніяка колька не пристає.

✦ Не бідкайся ні за цапову душу.

✦ При щасті – лихо пильнуй.

✦ Чесність – не має мірила.

✦ Пустота – погибель для очей.

* Один бачить калюжу, а другий – красиве небо в ній.

* Не мукА – а мУка.

* Диму без вогню не буває.

* Або пан, або пропав.

* На віку, як на довгій ниві – то дощ, то погода

* Коли горя багато – до нього звикають.

* Хрін редьки – не солодший.

* Не вродись, а вдайся.

* Діти батьків не вибирають.

* Злість завжди несправедлива.

* Добра ніколи не буває забагато.

* Зі сміху люди бувають.

* Шнурок з великого бюрократичного черевика.

*Проси удвічі більше, тоді матимеш стільки, скільки треба.

* Свиню пусти під стіл – вона обов’язково буде на столі.

* Не роби людям добра – то не будеш мати горя.

* Росте, як тополя, бо має – підспор’я.

* Вона проковтнула й бровою не повівши.

* Дуб-дубарина – земля в морозі зварена

* Люди говорять, що сила плодить силу.

* Вовків боятись – до лісу не ходити.

* Не спитавши броду – не лізь у воду

* Він так її любив, як ліс у грудневу пору свій лист останній.

* А без плішки буде шат.

* Теперішні зими курям на сміх. От колись...

* Про його щедрість – «нічого сказати».

* Сало добре з часником, а з хлібом ще краще.

Доводилося Івану Степановичу розшифровувати і такі похабні поговірки:

«На мотузку гойдається, на «Зе» називається» (про Зою Космодем'янську);

«Сам не стріляє й іншим заважає» (про Олександра Матросова).

* Я яка не є ворона, але для хати оборона.

* Переможців, як відомо, не судять.

* Душа — не квартира, щодня навстіж не відчиняється.

* Отава — це літо сохне на покосах.

* В його добрих словах була викупана, як у любистку.

* Важливо побачити в людині не те, що болить — а те, що гріє.

* Про нудне можна написати цікаво, а про цікаве — нудно.

* Так треба: на людину потрібно дивитись не з голови до ніг — а з голови до неба!

* Не біжи поперед батька в пекло.

- * Кінний пішому не товариш.
- * Теорія без практики – тіло без душі.
- * Не стало біди – народився в сорочці.
- * Музи до здорових ледарів в гості не ходять.
- * Проти рожна перти, проти хвиль плисти.
- * Чим бик навик – тим і мукає.
- * Лопнув обруч біля діжечки – розсипались

клепочки.

- * Не відкривай рота, як ворота, бо ворона залетить.
- * Розділена біда – це вже пів біди.
- * Ліс без ялини – що хата без дружини.
- * Ліси, як і зорі, мають вимір – простори.
- * Щастя листям кленовим з вітром у даль

понеслось.

- * Сплигло життя, як свічка, тихо й не помітно.
- * Солодку булку без пари їсти гірко.
- * До добра треба йти через муки.
- * Мовчи глуха – менше гріха.
- * Не їла душа часнику – запаху не буде.
- * Застав дурня молитися – то він і...
- * Вода камінь точить.
- * Яка стабілізація, коли непевна ситуація?

- * Шукаючи свого, не цурайся чужого.
- * Не в оптимальні строки, але з оптимізмом.
- * Тая воля, тая слава не вмере, не загине.
- * В житті спішив і людей насмішив.
- * Яке дзеркало оберете, в таке й будете дивитися.
- * Хто як живе, так і помирає.
- * Доки бджоли, доти й щастя.
- * Завтра в неї свято велике – буде бити чоловіка.
- * І швець, і кравець, і на дудку грець (коваль, хлібороб і столяр).
- * Високих дерев не обминає жоден вітер.
- * Книги народжуються не з багатства – з любові.
- * Червоне – то любов, а чорне – то журба.
- * Слабких від дерева несе.
- * Розумний пише те, що знає, а дурень каже геть усе.
- * Душа, як хліба, пісні просить.
- * І пахне вічністю полин.
- * Коня можна загнати у воду по голову, але заставити його пити не можливо.
- * Корову можна загнати на третій поверх, але назад вона не спуститься.

* Не будуй міст там, де немає річки.

* Треба жить, як набіжить.

* Це робити можна безкінечно – як дурному з гори бігти.

* Я не такий дурний, як з виду.

* Кують коня, а жаба й свою ногу наставляє.

* В наш час, хто не встиг – той запізнився.

* Якщо копаєш на когось яму, то копай її на свій зріст.

* Не вий, як вовк на місяць.

* Щоб ти був картиною з автором – бо картина без автора – інколи не картина.

* Як жінка має доброго мужа, то буде довго цвісти, як ружа.

* Гнів і заздрість років не додають.

* Дітям потрібно давати не рибу, а вудку.

* Незнання історії не звільняє від відповідальності.

* Куме, вас чоботи мої не жмуть?

* Сирицю на суд не винось.

* Матір без дітей – поле без хліба.

* Бабине літо виводить всіх людей на городи.

* Не знаєш броду – не лізь у воду.

* Коли голуб воду п'є дзьобом не розкритим.

*Вдарим об землю лихом-бідою, хай наше горе
біжить за водою.

* Робота не вовк – в ліс не втече.

* Посієш думку – пожнеш вчинок.

* Завжди переступай поріг однією ногою.

* Якщо є дичина, то має бути і мисливець.

* Рветься завжди там, де найтонше.

* Як мати не дала, то Бог не винен.

* І без Гриця вода освятиться.

* Молоді завжди пам'ятали старших заповіт: поки
ви є – ми ваші діти.

* Доля завжди у злагоді з терплячими.

* Людських злаків менше, ніж бур'яну.

* Навчився ходити – вчися робити.

*Навчився, брехун, м'якими словами душу
гладити.

*Без похмілля – горіли підшипники, шестерні,
клапани організму.

* Літо. В селі роботи – лопатою не перегорнеш.

*Чому дурний – бо бідний, чому бідний – бо
дурний.

* Силою не будеш милою.

* Ти так розумієшся в антропології, як баран по зірках.

* Ніжними словами і гадюку можна замовити.

* Хвали мене, моя губонько, – до самих губ продеру.

* Від любові до ненависті – один крок.

* Святкові примовки: утікай, кутя, з покуття, а ти, узвар, іди на базар, а ви, пироги, ідіть на торги, а ти, дідух – на теплий дух, щоб покинути кожух.

* Лисий як макогін.

* У вогні революцій скарби природи й історії гинуть першими.

* За моє жито мене й бито.

* І сам не гам, і другому не дам.

* Добре вкрасти, якщо є до чого прикласти.

* Велике дерево довго росте.

* Припиняймо торгувати, бо немає чим здачі давати.

* Солов'я байками не нагодуєш.

* Старий друг краще нових двох.

* Кров не вода – розливати шкода

* Стару людину не перевозять на чужину, як родючу яблуню не пересаджують.

* Міцний, приземкуватий, кремезний, як дуб.

* Сліди добра завжди на землі залишаються.

* Біду встерегти не можна.

* Поки трава виросте, то кінь складе копита.

* Огонь запеклих не пече.

* Чим більша нужда, тим дружба щиріша.

* Про маловідому новину говорили: знає чиж і сова, і людей півсела.

* Чия хата не горить – того серце не болить.

* Язик мій – ворог мій, мовчання – золото.

* Без печі в селі – не буде що їсти.

* Без села – не стане й України.

* Добро має властивість множитись.

* Друг завжди несе відряду, а ворог – зраду.

* У вас як на коромислі – дві райдуги повислі.

* Який Сава – така й слава.

* Як немає долі, то не знайдеш травинки в полі.

* При бажанні – усім роботи вистачає.

* Як на життя – то і є пуття.

Глава ІХ.

**ІВАН СТЕПАНОВИЧ
ПИСАВ
ПРО ТИСЯЧІ ЛЮДЕЙ...**

Бібліографічний покажчик видання *«Знавець слова та людської душі»* охоплює іменним покажчиком понад сімсот постатей. Окрім увіковічених імен славних подолян – неперевершених трудівників, Іван Степанович писав і про «ад(во)катів» – про тих, хто ніс Україні «ад»-пекло і був для неї катом. Писав і про тих, кого українська земля народжувала, як власних Плутонів і швидких розумом невтонів.

Імена, неохоплені покажчиком, згадані в творах Івана Степановича, виписані в тій послідовності, як видавалися його твори, без зазначення сторінок, щоб читачу було цікаво самому вичитати: а де ж це написано?

- Хмельницький Богдан, Тиміш, Юрко
- Богун Іван
- Потоцький Болеслав
- Городецький В'ячеслав
- Нечуй-Левицький Іван
- Гонта Іван
- Кочубей Василь
- Побідоносець Юрій
- Сіра Галина
- Горбачов Михайло
- Назарбаєв Нурсултан

- Петрусенко Оксана
- Литвиненко Ольга
- Паторжинський Іван
- Гришко Михайло
- Євтушенко Євген
- Корнійчук Олександр
- Шекспір Вільям
- Лондон Джек
- Яновський Юрій
- Куценко Василь
- Ульянов-Ленін Володимир
- Ворошилов Климент
- Будьонний Михайло
- Щорс Микола
- Примаков Віталій
- Котовський Григорій
- Троцький Лев
- Бухарін Микола
- Каменєв Лев
- Зінов'єв Григорій
- Берія Лаврентій
- Тухачевський Михайло
- Уборевич Іронім (Ієронім)
- Корка Адам
- Карбишев Дмитро
- Чубар Мирон
- Леонтович Микола
- Менжинський В'ячеслав

- Тютюнник Юрій
- Винниченко Володимир
- Махно Нестор
- Світличний Іван
- Чорновіл В'ячеслав
- Вінграновський Микола
- Загребельний П.А.
- Рябий Т.Й.
- Ангеліна Паша
- Пілсудський Юзеф
- Піддубний Іван
- Цвігун Семен
- Яковлев Юрій
- Тализін Адам
- Лігачов Єгор
- Єльцин Борис
- Солженіцин Олександр
- Брюс Яків
- Нобель Альфред
- Щербатова Марія
- Старицький Михайло
- Українка Леся
- Пчілка Олена
- Глинський Іван
- Затонський Володимир
- Козир Павло
- Карп'юк Євген
- Миколайчук Іван

- Миколайчук Марічка
- Ковальська Валентина
- Матвієнко Ніна
- Моторний Дмитро
- Костін Геннадій
- Рябий М.В.
- Непокійчицький Т.Й.
- Скакун Володимир
- Рудий Петро
- Бабіч Г.К.
- Свойко Афанасій
- Совко Владлен
- Гусякова Любов
- Воронюк Олександр
- Боборикін Тимофій
- Київський Євген
- Пасічник Олег
- Педорук Дмитро
- Сардаковський Микола
- Панчук Федір
- Кравчик Петро
- Яворська Олена
- Горобчук Микола
- Наталка Околітна

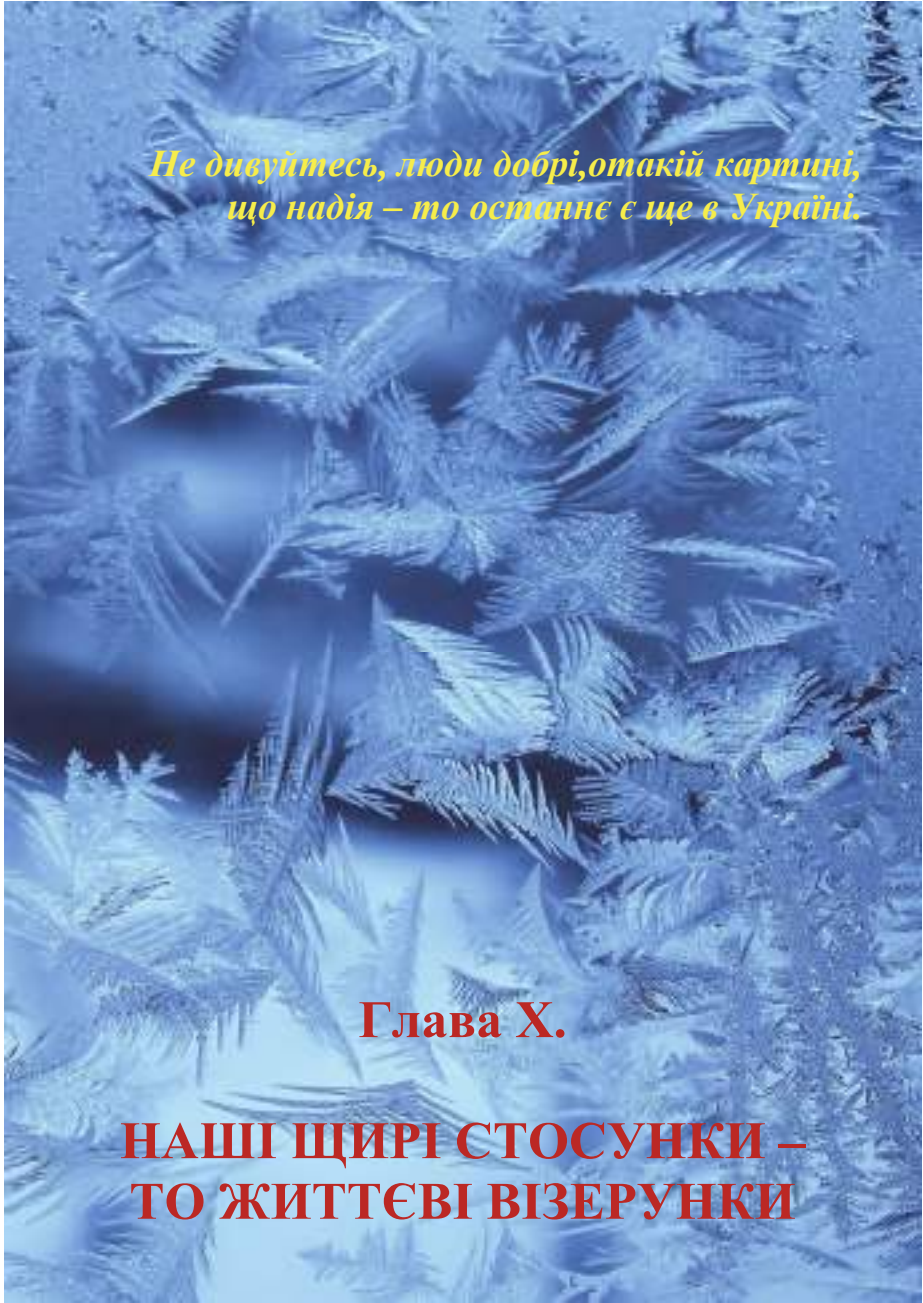
Герої його повістей, оповідань, новел, нарисів:

- возили на ярмарок роки продавати;
- все життя своє виглядали доброї Долі;

- пасли тисячні отари бджіл;
- стрибали через велике багаття, «очищалися» від гріхів;
- запрягали коні воронії і доганяли літа молодії;
- розшукували ночі, які оповиті серпанком поетичної чарівності;
- вечірньою порою збирали засіяні рясні зорі, усвідомлюючи те, що нас не буде, а вони - вічні;
- впивалися мелодійним передзвоном джерел, які грають і міняють тональність і висоту звуку;
- а бували прожори, що, крім вітру, за цілий день в роті нічого не мали;
- ходили до тиші на сповідь;
- були і найчесніші та найчистіші;
- були красені писані з м'якою солов'їною мовою;
- були й такі — на яких тримається ментальність народу і нації;
- мали пам'ять феноменальну і любили усіх і кожного зокрема;
- мали характер небаченої доброти і щирості;
- носили, як тавро — той проклятий п'ятий параграф анкети;

- не тільки зуби, а й собак з’їдали в газетній справі;
- «снимали людську кожу»;
- дарували комусь щастя;
- сповідалися перед водою і квітами;
- вирощували небачені врожаї зернових;
- копали найкращі криниці;
- викохували і кували найкрасивіших коней.

**Увіковічнюючи імена славних подолян (увага!),
Іван Степанович різнобарвно піднімав завісу
таємниць і зривав маски з тих, хто був
пристосуванцем і паразитом на здоровому організмі
нашого славного народу.**

*Не дивуйтесь, люди добрі,отакій картині,
що надія – то останнє є ще в Україні.*

Глава Х.

НАШІ ЩИРІ СТОСУНКИ – ТО ЖИТТЄВІ ВІЗЕРУНКИ

Закінчивши писати книжку *«Владо, пам'ятай: ти не вічна»*, в якій я виплекав велику любов і шану до рідної землі, до рідного народу і вулканічну ненависть до наших ворогів, злодіїв, бандитів, усякої нечисті, яка повзає по українській благодатній землі, і особливо про «верховного реформатора» – Януковича (бандюковича), я ознайомив Івана Степановича з написаним. Він з великим сумом висловив свій біль і тривогу. Його розпачу не було меж від того, що робиться в політичному житті країни, і дуже пригнічувало, що далі буде. Тривоги додавало те, що всі зусилля з відновлення незалежної України підуть намарно, бо частина народу збожеволіла. Як можна було обирати президентом держави бандита з широкою дороги, що не вміє читати, не вміє писати, а за царя все-таки обрали?!

Мучило його сумління того, що такі статті критичного спрямування, як «Від Майдану до паркану» і десятки їй подібних, писалися ним намарно. А його ж девізом був вислів: «Я за Україну закрию пасть крокодила своєю головою!» Такий вислів пройнятий високою силою людського духу. І це було – степенно!

Такою патріотичною позицією він потаємними хвилями примагнічував до себе не тільки друзів, а й всіх людей, тому ним пишалися і захоплювалися на всіх відтинках письменницького життя. А між нами були свої життєві візерунки. Яюсь у розмові з Іваном Степановичем показав такі рядочки:

*Милий, серця не вражай,
в ньому струни з шовковини,
а не вмючи – не грай...,*

на що Іван Степанович зреагував так:

– Станіслав Іванович, Ви як скажете, то Вас тільки і послухай! Де Ви таке вишпортали?

Я йому у відповідь:

– Для Вас стараюся – Ви ж пишете все на нюансі.

У нас з Іваном Степановичем були наймиролюбніші дружні стосунки довгі роки. Він мав позивний «ВІС», а я «СІЗ», і на два місяці і три дні був старший від мене. І дружини у нас Галини, і одружувалися ми у серпні місяці. Отож, я йому підсипав дружні шаржі:

– Іван Степанович, *у вас очі – моря глибочінь,
як пшеничній волошки
із гамою кольорів –
і райдужні трошки.*

Або:

– Іван Степанович, *у нас стежечка,
яка не заростається.
Що любилося – любиться
і все тепер прощається.*

Такі рядочки були не для друку, а для розваги. Тому Іван Степанович говорив:

– Глумитесь над старшими! – і щиро миролюбно додавав: – Молодшим над старшими підшутковувати зазірно.

Іншим разом випитує:

– Що Ви там ще нашпортали?

Кажу йому, що одному задаваці речу так:

– Ти мені пробач: рисаків не підганяють, підганяють кляч.

І далі – в статті до газети «33 канал», звертаючись до катів, мародерів нашого народу, написав так:

*Спасибі вам за те, що сонце сходить,
спасибі вам за те, що дощ іде.
Від вас очікувати можна всього –
зате вас пекло не мине.*

Підпис: Ад(во)кат!

на що Іван Степанович з властивою йому посмішкою:

– Ну Ви й даєте! Ну Ви й даєте!

Ось цей інтригуючий (бешкетний) особливий наголос підливав до душі стільки тепла, як від маминих рук. Такі відверті дружні розмови-переливи були частими. Ми були однолітками, зростали в один і той же час в однаково замучених сусідніх селах. Нам однаково наші бабуні після натрудженої денної праці увечері наспівували колискової. Підростаючи, ми добре знали, що таке гніт для каганця, що таке дрібка солі, жаринка на розпал, губка і кресало і як розділити сірник навпіл.

Ми росли напівсиротами (без батьків), а мами наші від важкої «райської» колгоспної праці мали інвалідність.

Однаково гарно закінчували сім класів і вступали в технікуми: він – агрономічний, я – в лісівничий. Однаково відслужили в «жуківські» часи в Радянській Армії. В один і той же рік вступали до вищих навчальних закладів і в один і той же рік їх закінчували. Одружувалися ми в серпні місяці і дружини у нас Ганни-Галини, і народились у нас дві милих дочки.

Від трави, від роси, від солов'їв були ми однодумцями: однаково ненавиділи комуно-

більшовицький режим, однаково боролися за правду і волю святу. Тільки Бог нам здоров'я вділив не порівну. Я все-таки був у лісі, а Іван Степанович – на видноколі, і перевантаження мав, не на жарт, вибухово-небезпечні. Тому й не справилося сердечко. То й так доземний уклін людям, які продовжили йому життя на радість родині і для слави України.

Я не задивлявся на нього, а милувався ним, як підрастаючі пташенята батьками, очікуючи від них життєву поживу.

Мені дуже боляче писати про наші братські стосунки, бо як-не-як, а доведеться потаємних струн торкатися, а це, ой, як боляче, не кажу за більше.

Ми з головним лікарем Першої міської лікарні на дачі живемо межа в межу, і наші вікна дивляться взаємно одне в одне ввечері, і вдень. Отож, коли він похвалився, що в лікарні на базі німецького обладнання відкривається Реабілітаційний центр з лікування серцево-судинних хвороб, я й попросив, чи не можна підлікувати мого друга Івана Степановича, на що він відповів: «Немає проблем. Зразу ж влаштуємо після відкриття центру».

До Івана Степановича я приходив майже через день і пригощав домашніми стравами, набагато калорійнішими від лікарняних. Пам'ятаю, як Іван Степанович відвідував своє рідне село і замовляв мамі насмажити картопляники. Мама з приємністю їх насмажувала, тільки запитувала: «Тобі, Ваню, як – під шкварки, чи під сметанку?» Отож, я йому й приносив насмажених картопляників під шкварки, а вареників із сиром – під сметану. Він у лікарняній палаті був сам, я до нього завжди заходив, не стукаючи. Та одного разу, відчинивши двері, я побачив біля нього донечку, двері причинив, та не зовсім, і чую, як вона його питає: «Цей чоловік до тебе часто навідується?» На що Іван Степанович відповів: «Дитино, це дуже добра людина».

Причинивши щільніше двері, я вийшов у скверик, до бесідки, де ми з ним влаштовували посиденьки. Невдовзі він вийшов з дочкою, яка чемно привіталася зі мною і пішла додому, а ми з Іваном Степановичем поринули у вирій спогадів і клопотів наших

Іван Степанович був знаним будівничим. Пройшовши стажування сільського хатобудування ще

за молодих літ, майстрував свою хатинку – гніздечко родинне на всіх високих поривах своєї душі.

Майстром очком спостерігав, щоб варцаби були запущені у гнізда в притирочку, щоб крокви були ребристі і не просідали, а кути найточніше закладалися. Одне слово – будівельник.

Скільки ж ним описано будівельних хатинок звірами і птахами нелічено, тому так цінував своє родинне гніздечко.

В силу свого здоров'я прикрашав кожну хатню деталь: чи то двері і наличники, чи то підлога і плінтуси – все було до ладу і красиве. В умілої людини руки до всього стоять. Як тільки гарно спогадує дружина Галина Леонтіївна: «З якою насолодою Іван набивав дошки на стелі, а пізніше оздоблював платви спеціальним мереживом. Усе вирізьблював звичайним ножиком. Виготовив і кілька мисників та робив оздобу кухонного вжитку (від макогона, качалки... до ложки)».

Мудруючи з оздобленням маленьких кімнат (особливо верхнього ярусу), Іван Степанович деколи замовляв мізерну кількість брусочків, рейок, планки, і це йому було в таку тягість, – бо він інколи ні в кого

нічого не хотів просити. Сам ходив на лісоторгові склади, до пилорамщиків та в магазини.

Коли я йому допомагав деякими виробами з дерева, то дуже просив його не перейматися за своє замовлення: воно ж мізерне і не варте таких переживань. Говорив йому:

– Ви набагато більше того варті! Беріть!

Так і він мені говорив те саме, коли надаровував книжечки.

Чому Івана Степановича так обігрівав затишок у своїй хатині-куточку і родинний вогник? Бо він своїм еством доходив, що головне для щастя – не гроші, не кар’єра і не слава, а сім’я і віра в те, що все буде добре. До шанованої родини була велика довіра. Він пишався і милою дружиною, і милими донечками. А ще понад усе любив свою рідну матусю.

А якось ми торкнулися імен наших донечок... і Іван Степанович прорік таке:

– А ви знаєте, що український народ жив віками з **в і р о ю** в самобутність своєї нації, із покоління до покоління з **н а д і є ю** покращення своєї долі і з **л ю б о в ’ ю**, яку дарував Господь Бог, благословляючи

гарну половину – на продовження роду людського, тому й наш благословенний народ і називає своїх дочок Вірою, Надією і Любов'ю.

Із розповіді Івана Степановича:

... Яюсь в літню пору в обідній час я повертався із міста до своєї обителі (дачі) на Вінницьких Хуторах. І коли вийшов з автобуса, знайомі жіночки, що сиділи купкою на лавочці, кажуть мені: «Сидимо і не поспішаємо їхати в місто, бо слухаємо такі гарні пісні, що аж дух захоплює».

Іду я лісом, а дерева вершинами розхитуються-хвилюються, а листочки перешіптуються: тихіше – тих-ше, т-и-х-ш-е...

Я ж то чую, що співають мої гарні друзі – Микола Рябий і Станіслав Змерзлий – «Чорноморця», «Запорожців», «Козаків»...

Коли підійшов до садиби, то й замилювався: в новозбудованій бесідці сидять друзі – виспівують й ласують пудовими кавунами з батьківського городу Миколи Олександровича і «запівають», і запивають трав'яними чарами-напоями Станіслава Івановича.

Ласкаво і милостиво запросили мене до гурту – відвідати те, що Бог послав.

Бесідка – творіння рук і розуму Миколи Олександровича в цей день відчинила свої обійми присутнім, тож «омивалася», щоб не розсихалася. А пісні співалися, щоб усі шпаринки були завальцовані ними, як соти у медоносній рамці і надалі ніколи не змовкали. Й надалі так було.

І я мав нагоду гарних друзів і сусідів зафотографувати

Головним слухачем і читачем творів Івана Степановича була його кохана дружина Галина Леонтіївна. Вона і в день, і в пізніший час розпитувала і вислуховувала його, особливо, коли він передавав вісті з переднього краю, тобто з відрядження.

Але в пізній час мені забороняла багато розмовляти (вона завжди першою брала слухавку):

– Іван Степанович стомлюється, тож дуже прошу Вас акуратно скорочуйте розмову.

Що я і старався робити: слухняно виконував її прохання.

Не можу не сказати про педантичну точність Івана Степановича. Готуючись до святкування 75-річного ювілею нашого славного друга Миколи Олександровича, він написав ємку гарну статтю про нього, де дав йому титул трудоголіка-вола, який трудиться по 16-18 годин на добу. І сам привіз її до редакції газети, за що я його пожурих: «Невже не можна було кимось передати або надіслати, врешті-решт?» Але в той же час був радий нашій зустрічі, бо редакція «33-го каналу» знаходиться впритул до мого будинку.

Тільки послухайте його аргументи!

— Я особисто хочу передати статтю головному редактору А.П. Жучинському або його заступнику Т.В. Редько і попросити, щоб її не скорочували і не розміщували на останній сторінці, де, зазвичай, друкуються оголошення «Вітаємо» і «Сумуємо».

А статтю привіз завбачливо-завчасно — 30 листопада. Після проведеного дійства ми мали час за склянкою чаю і попригадувати.

Книжка «Марія й Опанас, проза і Парнас» (2015 р.) писалася ним з напругою і частими перервами. Тут, як завжди і в усьому, була його чесна відвертість:

– Став забувати!

Я йому по-дружньому пригадував наш взаємний афоризм «СКС» (старість, «красотка», старість), від якого ми завжди душевно сміялися.

Знаючи зібрання моєї бібліотеки (до 10 тисяч), він орієнтовано зоровим спостереженням називав книжки про культуру, побут і традиції українців у дореволюційних виданнях авторів і в «Живописной России»-Малоросии в двох томах.

Питання його були настільки широкооглядові – від вартості коня, корови, чобіт, сорочки, фунта масла – і... аж до того, скільки жінка на панщині за день в'язала снопів. На що я піджартовував: «Може, на сталінській панщині – «вслед за жнеюхою вязала снопы девка молода»...

Марія Вовчок-Вілінська своєю красою і чарами носила чоловічий потоп, в цю ополонку потрапив і волелюбний, людинолюбний наш славний Тарас. Отож

я просив Івана Степановича обійти такі сюжети. І він дослухався...

Земля завжди повниться чутками. Отож, і не дивно, що генеральний директор об'єднання «Вінницяоблагроліс» М.Л.Вдовцов дізнався, що я вийшов на пенсію і запросив до себе на посаду помічника. Я щиро йому подякував за знання й довіру і відмовився за своїм віком, але запропонував йому свого славного учня Леоніда Івановича, на що він погодився і запросив його на роботу, а мені запропонував читати лекції для низової ланки лісової охорони, і я дав згоду.

Таким чином, я з Іваном Степановичем разом став працювати в об'єднанні «Вінницяоблагроліс», де він уже був керівником прес-центру з 1 лютого 2006 року.

Рідко зустрічалися в Центральному (ми його називали – «гіркому») парку з певних причин. Завжди були радісні зустрічі на презентаціях його книжок (він завжди завчасно телефонував). Також ми знаходили час на зустріч, коли він супроводжував онука Максимка на заняття в Будинок школярів.

Де б і коли не відбувалися зустрічі, вони були нам у радість і додавали дружньої енергії.

В останні тижні свого життя у розмовах він скаржився на ноги – дуже боліли, особливо ліва (бандажі мало допомагали). Одного разу він поїхав на ринок і повернувся назад: йому стало дуже погано, і тільки при допомозі добрих людей він зміг добратися додому.

Я його просив не вдаватися самому до походів, але ж це можна було говорити, тільки не йому. Жадоба боротьби за життя не мала спину, що й привело до кінцевої зупинки...

Хай пламеніє вічністю Тарасове:

«Дружба без достатніх доказів – порожнє, лукаве слово».

А віддана дружба говорила такими словами:

«Станіславу Івановичу, тому, хто з орлиного гнізда найкращої України, талановитої, героїчної, роботящої і доброї».

Низько кланяюся, шаную і люблю. Хочу, щоб жили Ви ще довго-довго, позичивши здоров'я в подільських дубів, які перед Вами теж у великому і, здається, неоплаченому боргу (хіба вони відроблять Вам те, що Ви для них зробили?).

Волошенюк Іван Степанович.

Січень, 2015 р.

Газета «Вінниччина»,

20 січня 2009 року.

Іван Волошенюк «ОРЛИ ЗГРАЯМИ НЕ ЛІТАЮТЬ»

(рубрика «Інтелектуальна еліта України»)

Глава XI.

**ІВАН СТЕПАНОВИЧ
ПРО АВТОРА ПИСАВ:
«ОРЛИ ЗГРАЯМИ НЕ ЛІТАЮТЬ»
«ПРИВАТНА ШЕВЧЕНКІАНА»**

І справді. Табуна їхнього ніколи бачити не доводилось. Весь час самотою. Навіть над глибоким і довгим каньйоном Воронячої церкви поблизу села Бернашівка Могилів-Подільського району, де якогось літа в мене перед очима їх було кілька десятків, всі трималися осібно, що деякі – парами: орел і орлиця. Для чого їм потрібна оця значливість самоти, оця релігія самодостатності?

Такими, кажуть, вродилися й іншими бути не можуть. У цьому їхня відмінність від лінових гусей, галасливих качок, сварливих сорок, аристократичних лебедів, дрібного «плебсу» – горобців, шпаків, синиць.

Деякі люди теж поводяться як орли.

Хочу розповісти про одного з них – Станіслава Івановича Змерзлого.

Він – талановитий працівник лісового господарства. Талановитий тому, що цією справою займалися і дід, і батько, і вона у нього ввійшла органічно, сказати б – перелилася з природи, продовживши його, як земля продовжує рослину. Через це Станіслав Іванович вважає, що розповісти про своє життя – завдання

досить сум'ятливе: треба, щоб сказане чи написане не нагадувало надто високого дерева, бо тінь від нього все одно буде значно меншою, ніж хочеться. В філософській суперечливості цього пояснення –весь Станіслав Іванович: простий у поводженні і багатогранний у мисленні і сприйнятті довколишнього світу, романтик і прагматик, лірик і реаліст, добрий у ставленні до людей і крицево-твердий у сприйнятті зла і безчестя.

**Виступ Станіслава Змерзлого
на лісівничій нараді.
Фото Гордієвича О.С.**

– Основи мого світогляду, - каже він, - заклала Шура-Брацлавська, одне з найстаріших поселень Поділля, засноване на початку XVII століття якимсь Шурою Гончарем, першим професіоналом жовтої глини білого каоліну, яких тут вистачає. В селі впродовж століть найгустіше множилось прізвище Гончаруків. На жаль, сьогодні тут уже не сіють і не

жнуть, з історичних пам'ятників zostалися тільки стовп, на якому гітлерівці вішали партизанів і скульптурний образ «безсмертного Леніна». Під цими сумними знаками мешкають два десятки «могіканів», серед яких і Шура Гончарук, котрому уже за 80. Чи не іронія долі? Шурою Гончарем село зачиалося, на Шурі Гончарукові відходить у вічність.

...Гіркота цих полинових рядків стає ще більшою, коли слухаєш про «щасливе дитинство з голодомором, про вчительку – одну на чотири класи з однією читанкою на все село.

– Мудрою була вчителька, та не мудрою – читанка, бо вимагала вірно любити комуністичну партію і її вождів. За що?

За те, що ми пухли з голоду, ходили босі, орали коровами колгоспні поля, не отримуючи за це жодної копійки, і платили державі податки більші, ніж за проклятого кріпацтва. Батько не прийшов з війни. На канікулах я мусив підробляти, асфальтуючи дорогу від Тульчина до Брацлава, і тому мій офіційний трудовий стаж ведеться з 16 літ, а неофіційний – з того часу, як почав ходити.

19-ти років я отримав свідоцтво про закінчення курсів трактористів і диплом випускника лісівничого технікуму. В лісовому господарстві стартував з посади об'їждчика, потім – технік-лісівник, майстер, агролісомеліоратор, лісничий, найвища орбіта – директор підприємства лісозахисту.

Дуже повезло на вчителя – ним був доктор лісівничої справи (не за дисертацією, а за покликанням і таланом) Григорій Іванович Паламарчук. Він дозволяв мені практикувати і досліджувати найнеймовірніші схеми розміщення культур і за складом порід, і за шириною міжрядь, і за віком саджанців, посадкою в борозни, гребені, ямки, тераси, шурфи. Це була та поезія професії, якої я зачерпнув від душі, фізично відчувши її смак, її мед, переможну втіху, бо нічого нема солодшого, як обнімати сьогодні дерева, посаджені тобою, котрі давно уже зійшлися кронами над головою, стали лісами, дібровами та байраками. Коли мені говорять сьогодні про незвичайну красу робочого місця лісівника, то кажу, що не можна постійно думати про це, постійно тішитись і захоплюватись, однак твій внутрішній стан має бути

особливим від усвідомлення того, що вибрав і займаєшся найкращим ділом на землі. Ця обставина, повірте, все життя зобов'язує мене до відповідної поведінки. За п'ятдесят з лишком років у лісовому господарстві я ніколи і ніде не поступився принципами, не схибив так, щоб мені за мою роботу було соромно. Якщо десь і всихало якесь дерево, то не з моєї вини.

...Красивими словами Станіслав Іванович послуговується постійно – така уже у нього мовна тканина, такий словниковий запас. На глибоке моє переконання ця краса, ця різнобарвна бавелка тільки тоді стає твоєю, коли ти відповідаєш їй своїми ділами та вчинками. Пам'ятаю, мені довелося бути присутнім на проводах головного лісничого області Людмили Миколаївни Таратути, яка виїжджала за кордон зі своїм чоловіком, Першим секретарем Вінницького обкому партії – його посилали Надзвичайним і Повноважним послом Радянського Союзу до Алжиру. Серед інших виступив тоді і Станіслав Іванович.

В його простому і зворушливому слові було стільки моральної сили, що всі плакали, а я записав його напам'ять.

«Дорога і шановна Людмилу Миколаївно!

Не забувайте Батьківщини, дорогої України, нашого славного Поділля, мови своєї.

Низько поклоніться і щиро поцілуйте рідну землю, візьміть з собою в дорогу її грудочку, щоб завше нагадувала вам наш калиновий край, діброви і бори, біленькі хати і садки, людей гарних, міцних та здорових, пісенних солов'їв та зозуль, що співають на добро і щастя.

В тому далекому краю для вас обов'язково віятимуть вітри з України, приносятимуть з собою пахощі любистку і м'яти.

Згадуйте своїх рідних, друзів-лісівників, всіх близьких вам людей.

Бережіть там, за кордоном, честь України, щоб ми зі щирим серцем завше хотіли привітати вас з далекої дороги українським хлібом і сіллю».

Сказані в потрібному місці, в потрібну хвилину, та ще й красивим, добрим, щирим чоловіком, ці слова мали якусь особливу вагу. Вони кожного схиляли на сльозу, а декого – й на рясну. Минуло відтоді стільки літ. Дрібним, здається, непримітним був епізод, а от не забулось, зринуло через роки, лягло в рядок. Порівняно ще молодий тоді лісівник став нині корифеєм, юна літорість дивиться на нього, як на того дуба патріарха,

що рельєфами потужного стовбура, розлогою кроною, густою зеленню здорового листа примагнічує до себе очі. Тисячі посаджених ним дерев – це як тисячі орденів для нього і для тієї землі, яку вони зробили кращою.

– Перед партією і «правительствами» заслуг не маю, - каже Станіслав Іванович, - бо не був терпимим для них, не принижувався, ручок не цілував, навуходоносорством не займався – не дуже зручним був для сильних світу цього. Мав свій погляд на життя. Комуністичне майбуття, оспіване як найвищий еталон суспільного людського щастя, опинилося в руках виродків, які знищували церкви, обплутували величезну країну колючим дротом, катували і вбивали свій народ з люттю і ненавистю хижих звірів. Недарма колишній Перший секретар Полтавського обкому партії, особистий друг Брежнєва, Герой Соціалістичної Праці Федір Моргун написав березня минулого року в соціалістичній газеті «Сільські вісті»: «Той комунізм, який ми пізнали в СРСР, це скажена собака, яка покусала дуже багатьох, і врешті-решт, загризла саму себе. Вона відкинута в найкаламутніші води ріки

історії». А я і при цій системі, часом, закусивши губи до крові, прагнув бути вільною людиною і мати свою позицію. Те ж заповідаю і дітям своїм, і внукам, бо це найцінніше, що міг надбати на своєму віку. Правда, не вважаю його вже закінченим, на заслужену старість ще не торую доріжки. Робота інженера лісового господарства і нині люба й дорога мені.

– Щось для вас змінилося в Україні після падіння комуністичного режиму?

– Вся моя душа одразу стала територією палкої надії. Я припав усіма фібрами до цієї великої ріки, щоб пити з неї на всю силу відпущених мені природою здібностей. Мене не тягнуло ні до яких партій. Моєю єдиною партією нарешті стала Україна. За радянської влади я мав віддушину для серця у створенні власної Шевченкіани.

Передплачуючи десятки різних видань, збирав усе, що стосувалось великого Тараса, вирізав і укладав за періодами його життя в спеціальні фоліанти, яких нині назбиралося аж десять. Маю всі до єдиної його картини – це триста сорок три (вони в спеціальних альбомах). Маю три тисячі книг Шевченкових творів і про

Шевченка, а всього в моїй бібліотеці понад десять тисяч томів різної літератури. Гордість Шевченкіани – п'ятнадцять дореволюційних видань Кобзаря, а найдорожчі – «Кобзар» 1874 року і «Гайдамаки» 1890 року – це батькова спадщина: дві найголовніші книги сімейної бібліотеки. Батько загинув на фронті, дві книги – це все, що від нього залишилось. Власне, залишився і я – його слід на землі, а мені завше хотілося, щоб цей слід був помітним, щоб борозна – якомога глибша. Не від одного, а від двох орачів.

– П'ятнадцять «Кобзарів» до революційного засіву – це навіть не кожному музеєві під силу зібрати...

– Трудно, але, мабуть, бачать, що ти не з тих, хто торгує ними. Бережуть «Кобзарі» намолені добром і національною свідомістю люди з душами справжніх українців. За компартійних часів випрохати, купити чи виміняти якийсь раритет було простіше, а як стала держава незалежною, вартість їхня виросла так, що здебільшого не продаються і не міняються.

Якогось літа я лікувався у Моршині і почув, що біля Стрия один дядько має чудову Шевченківську бібліотеку. Розшукав його. Він з задоволенням показав,

але щоб продати, та ще й «Кобзаря»: «Побійтесь Бога! Це ж найдорожча сімейна реліквія. Злиток золота пропонуйте – не оддам. Навіки залишиться дітям, внукам, правнукам».

А позаминулого літа, коли у вільний від роботи час, набравши в машину різних матеріалів про Юлю та Ющенка, добровільно їздив районами і роздавав їх виборцям, у селі Скрицькому під Брацлавом, біля сільської Ради зустрів двох молодиць з Немирова – вони займалися тим же, що і я.

– Дівчатонька мої дорогі! Дозвольте вам руки поцілувати за цю роботу.

Слово за словом, дійшло і до книжок. То одна каже, що в її сестри є давній-давній, ще ніби прижиттєвий «Кобзар» Тараса.

Можна зрозуміти мою реакцію, але про купівлю – ніякої мови.

– Що ви таке кажете? Та він же у них за образом Божої Матері, в спеціальному окладі, на замовлення зробленому.

Є люди на нашій землі, є українці, не перевелися чисті душі.

– Я чув, що ви, свого часу, посадили якусь шевченківську діброву...

– Був такий задум. Домовився з головним лікарем Ендокринологічного диспансеру (це на Корей), що в їхньому зріділому парку виберу місце і посаджу 47 дубів – стільки, як прожив Шевченко. Правда, народився він 9 березня, а помер 10. Отже, один день на сорок восьмий рік. То до сорока семи молоденьких саджанців я додав ще сорок восьмого – всохлого дубка, і теж посадив. Символом передчасно зів'ялого життя. На честь 150-ліття викупу Тараса з неволі у 1988 році півтораєста дубів ми висадили в лісопарку Вишенька.

Свого часу мене потрясла смерть В'ячеслава Чорновола. Як ніхто інший, я покладав на нього надії щодо майбутнього України, думав, що це буде наш Вашингтон, про якого мріяв ще Тарас. Його ім'я ловив я в нашому, забитому перешкодами, ефірі ще тоді, коли він сидів по тюрмах, числився у великих ворогах народу і партії, і ось тепер він прийшов і його вбили – безбоязно і нагло, одразу заявивши на найвищому рівні влади, що це випадкова автокатастрофа. Але чому ж вона якраз перед президентськими виборами, чому

випадкову катастрофу вчинила машина, яка чекала тут два чи три дні?

Відчай був таким жахливим, що я подався в ліс, щоб не бачили люди, і ридав нестримно. Чому омріяна свобода і незалежність і знову опинилися не в тих руках, що треба, чому вона – в Кравчука і Кучми? Чому її героями стають не кращі із кращих, а злодії, негідники і пристосуванці? Чому Ліна Костенко – совість України, не схотіла прийняти цю ознаку найвищого лицарства ні від Кучми, ні від Ющенка?

А тому, що не вважає за можливе бачити себе в ряду недостойних імен.

На закладання парку пам'яті В'ячеслава Чорновола я запросив письменників, українських козаків і гостей з Канади. Це на об'їзній дорозі за Вінницею, в господарстві фермера Миколи Васильовича Мельника. Дві тисячі дерев посадили, стільки зусиль було докладено, а виявилось, що тамтешня земля (колишнє міське сміттєзвалище) настільки нашинкована всілякою гиддю, що дерево на ній не хоче прийматися, росте тільки поблизу самої Мельникової садиби, а в інших місцях посихає.

– Ці ваші зусилля якось оцінюються і підтримуються колегами, сусідами знайомими?

– Я, в принципі, не розраховую ні на які подяки. Це мій спосіб життя. По-іншому існувати не можу. Роблю те, що подобається, що дає моральне вдоволення. Коли мій друг Петро і його дружина Марічка, з якими разом навчалися в Сторожинецькому лісівничому технікумі, пишуть з Канади (вони там отримали якийсь родинний спадок), що збирають усіх тамтешніх українців, щоб читати мої листи про сучасну Україну, то це – бальзам на серце. Кожну добру вісточку звідси вони сприймають як радість, як поступальний рух держави до якоїсь вищої мети. Їм було цікаво і про книги, і про шевченківські посадки дерев, і про Майдан. Я з превеликим задоволенням замовив на фарфоровому заводі українця і українку у вишиваних сорочках з зозулею і Божою Матір'ю, приклав до цього грудочку рідної землі і передав це Петрові через його сестру, знаючи, що такий подарунок для них буде сердечно дорогим. Це було ще в ту пору, коли Петрова сестра (вона живе у підвальному приміщенні університету

імені Франка у Львові) боялася його приймати: «А ви, часом, не з органів?» .

Мені приємно, що ті часи вже минули, однак минули, так би мовити, у просторі, а в душах скаліченого і замордованого народу так і залишилась пільма радянської чорноти. На тому місці, де мав би нині поселитися національний патріотизм, переважає байдужість або й глухе чужинство.

Коли я виставляв у бібліотеці ім. Тімірязєва у ще 89-90 рр. свої «Кобзарі» та інші неординарні експонати, щоб на них дивилися люди, то там була заведена «Книга відгуків». Один з них мене буквально приголомшив: «Виставляй, виставляй – довиставляєшся!»

За роки, що промайнули відтоді, я, звичайно, не сидів склавши руки і хоча не примкнув до жодної з партій, маю власну програму утвердження України, яка полягає в тому, що допомагаю скільки, де і чим можу. В основному, це матеріальне. Обов'язкові внески на будівництво всенародного Шевченківського храму на Чернечій Горі в Каневі, на облаштування автокефальної церкви у Вінниці, на утримання обласного хору «Просвіти», на видання газети «Літературна Україна»,

яку передплачую вже три десятки років. Не лінуюся виступати, коли треба, перед народом, писати листи Президенту у зв'язку з тими чи іншими подіями та неподобствами, багато часу провів на Майдані, серед атмосфери і аури високого духу громадянської зрілості. Чим це скінчилося?

В мою поштову скриньку хтось підкинув одного листа: «Прекрати заигривать с націоналістами плохо кончиш». До цього папірця було долучено зображення шибениці з одним повішеним на ній. По часі з'явився ще один папірець, на якому вказувалась вже адреса моєї доньки, внука і зятя з погрозливою графікою трьох шибениць і повішених на кожній з них.

– Вас не охоплює розчарування?

– Ні! Я ж не на чужині, а дома. Пише і лякає якийсь дрібний, злостивий українофоб, який тяжко ненавидить наш край і стікає злобою через те, що ми, попри віки рабства, любимо його, хочемо зробити красивим і залишаємося людьми корінної нації, а він тут – гість, хоча думає, що втаковився назавше зі своїми імперськими амбіціями. Ще трохи, ще недовге і сховає голову; як равлик під панцир своєї жолобайки.

Найбільше мене сьогодні болить великомасштабне розчарування командою всенародно обраного Президента. На Майдані в Києві поряд зі мною стояла жінка з Калинівського району – вона для Ющенка рушники вишивала, спеціальні чаї готувала, він до неї в гості приїздив. Стільки щастя було в ній під час майданних холодів, снігів, дощу і сльоти, а тепер телефонує зі сльозами в голосі: «Що мені робити? За кого голосувати? Кому вірити? Невже знову все розтоптане? Надія втікає, як гнила драбина з-під ніг!».

Ну, хіба не те саме, що при комуністах?

Вистояли, відстояли свободу, а розпоряджаються нею не найкращі з нас, а найгірші. Симоненко, приїхавши до Вінниці, розповідає по радіо і телебаченню, що міністр транспорту з команди Президента, узяв три мільйони хабара, був пійманий на гарячому, але став губернатором великої індустріальної області, а того, хто його схопив за руку, негайно звільнили з роботи. Отже, «Злодіїв на нари!» – це було тільки для красного слівця? Виходить, що так. Аби Симоненко брехав, то на нього подали б у суд, а так мовчать, мовби й не чують, хоча, це ганьба і дискредитація команди в очах усього

народу. Ні сорому, ні совісті, ні честі!

*За людиноовець, за людиноовець!
А чи варто серця палити?
Бо в людиноовець, у людиноовець
Бог і щастя одні – корито!
Ти їм волю несеш
у фаті золотій через кручі.
Не неси – продадуть
і фату роздеруть – на онучі!*

Пишу вірші сам, читаю чужі, плутаю зі своїми. З відчаю, з болю! Щось у нас не так... Вже і в партію пішов би, аби тільки до таких, що справжні, що – орли. На жаль, справжні орли зграями на літають, а виростити їх не можна – в неволі перестають бути орлами.

– Якось ви казали, що виплекати королівську текстуру чорного горіха, за яку платять золотом, можна дуже пильним доглядом – вчасно обрізати непотрібне гілляччя, щоб ріст ішов тільки в стовбур...

– В лісовому господарстві це зробити простіше, а в державі поки що ні лісників таких, ні ґрунту. Доведеться-страждати, певне, ще довго. Земля, удобрена отрутними компартійними гноями і вся наша влада поки що звідти.

Гарний мій друг – Анатолій Агафонович Бортняк, прочитавши статтю «Орли зграями не літають», зателефонував такими словами:

*Все, що було: знаєм –
за плечима!
Ой, як важко жити тим –
хто має крила соколині!*

21.01.2006

Іван Степанович був більше зворушений десятками дзвінків і листів, які надійшли до редакції на його статтю «Орли зграями не літають».

Листи він мені передав від Демчишина І.М., Шлінчука І.М., Саволюка М.О., Лавренюка І.В. та ін.

*Літературна Україна
16 березня 2006 року*

ПРИВАТНА ШЕВЧЕНКІАНА

Для багатьох міщан незвична і нецікава сьогодні тема – добре слово про добру людину. А тим часом, незвичайні люди живуть поміж нас. Станіслав Іванович Змерзлий – талановитий працівник лісового господарства. Цією справою займалися і батько, і дід. Станіслав Іванович вважає, що розповідати про своє життя – заняття досить невдячне. Треба, щоб сказане чи

написане не нагадувало надто високого дерева, бо тінь від нього все одно буде значно меншою, ніж хочеться. У філософській суперечливості цього пояснення – увесь Станіслав Іванович: простий у поводженні і багатогранний у мисленні і сприйнятті довколишнього світу, романтик і прагматик, лірик і реаліст, добрий у ставленні до людей і крицево-твердий у сприйнятті зла і безчестя.

...Красивими словами Станіслав Іванович послугоується постійно – така уже в нього мовна тканина, такий словниковий запас. На глибоке моє переконання, ця краса, ця різнобарвна бавелка тільки тоді стає твоєю, коли ти відповідаєш їй своїми ділами та вчинками. Тисячі посаджених ним дерев – це як тисячі орденів для нього і для тієї землі, яку вони зробили кращою.

– Перед партією і «правительствами» заслуг не маю, – каже Станіслав Іванович, – бо не був терпимим для них, не принижувався, ручок не цілував, навуходоносорством не займався – не дуже зручним був для сильних світу цього. Мав свій погляд на життя. А робота інженера лісового господарства і нині люба й дорога мені.

***Станіслав Змерзлий читає лекцію
про Тараса Григоровича Шевченка***

...Станіслав Іванович розказує...

– Після падіння комуністичного режиму вся моя душа одразу стала територією палкої надії. Я припав усіма фібрами до цієї великої ріки, щоб пити з неї на всю силу відпущених мені природою здібностей. Мене не тягнуло ні до яких партій. Моєю єдиною партією нарешті стала Україна. За радянської влади я мав віддушину для серця у створенні власної Шевченкіани. Передплачуючи десятки різних видань, збирав усе, що стосувалось великого Тараса, вирізав і укладав – за періодами його життя – в спеціальні фоліанти, яких

нині назбиралося аж десять. Маю всі до єдиної його картини – це триста сорок три (вони в спеціальних альбомах). Маю три тисячі книг Шевченкових творів і про Шевченка, а всього в моїй бібліотеці понад десять тисяч томів різної літератури. Гордість Шевченкіани – п'ятнадцять дореволюційних видань Кобзаря, а найдорожчі – «Кобзар» 1874 року і «Гайдамаки» 1890 року. Це батькова спадщина, дві найголовніші книги сімейної бібліотеки. Батько загинув на фронті, дві книги – все, що від нього залишилось.

– П'ятнадцять «Кобзарів» до революційного засіву – це навіть не кожному музеєві під силу зібрати... – каже Станіслав Іванович.

– Трудно, але, бачить Бог, що я не з тих, хто торгує книжками. Бережуть «Кобзарі» національно свідомі люди, із душами справжніх українців. За компартійних часів випрохати, купити чи виміняти якийсь раритет було простіше, а як стала держава незалежною, вартість їхня виросла так, що здебільшого не продаються і не міняються.

Якогось літа я лікувався у Моршині і почув, що біля Стрия один дядько має чудову Шевченківську

бібліотеку. Розшукав його. Він з задоволенням показав, але щоб продати, та ще й «Кобзаря»: «Побійтесь Бога! Це ж найдорожча сімейна реліквія. Злиток золота пропонуйте – не оддам. Навіки залишиться дітям, внукам, правнукам».

Траплялися в житті Станіслава Змерзлого і прикрі випадки.

Шанувальник Тарасового слова згадує: коли я виставляв у бібліотеці ім. Тімірязєва у ще 89-90 рр. свої «Кобзарі» та інші неординарні експонати, щоб на них дивилися люди, то там була заведена «Книга відгуків».

**Твори Тараса Шевченка –
Евангеліє для мене.
Фото Олександра Гордієвича**

Один з них мене буквально приголомшив:
«Виставляй, виставляй – довиставляєшся!»

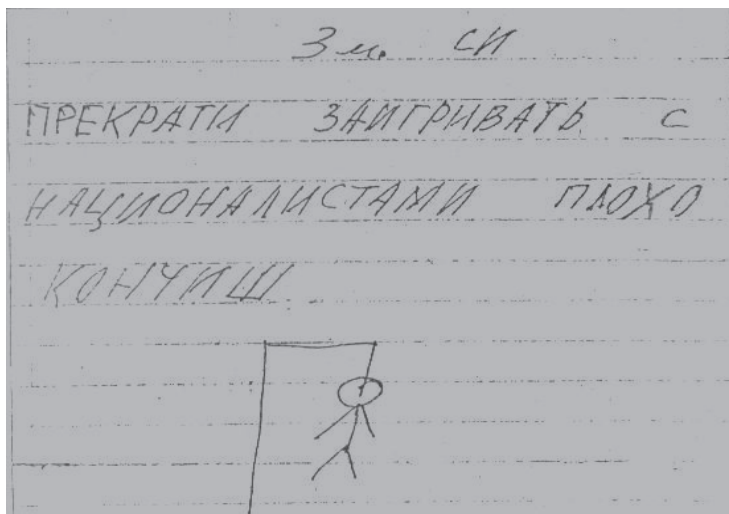
За роки, що промайнули відтоді, я, звичайно, не сидів склавши руки і хоча не примкнув до жодної з партій, маю власну програму утвердження України, яка полягає в тому, що допомагаю скільки можу.

Роблю посильні внески у будівництво всенародного Шевченківського храму на Чернечій Горі в Каневі, на облаштування автокефальної церкви у Вінниці, на утримання обласного хору «Просвіти», на видання газети «Літературна Україна», яку передплачую вже три десятки років.

Не лінуюся виступати, коли треба, перед народом, писати листи Президенту у зв'язку з тими чи іншими подіями та неподобствами.

Багато часу провів на Майдані, серед атмосфери і аури високого духу громадянської зрілості.

На жаль, в мою поштову скриньку хтось підкинув одного листа, де чорним по білому: *«Прекрати заигривать с националистами! Плохо кончишь».*

До цього папірця було долучено зображення шибениці з одним повішеним на ній.

Потім з'явився ще один папірець, на якому вказувалася адреса моєї доньки, внука і зятя... І графічна погроза!

Та я не на чужині, а дома. Пише і лякає якийсь дрібний, злостивий українофоб, який тяжко ненавидить наш край і закипає злобою через те, що ми, попри віки рабства, любимо Україну, хочемо зробити її красивою і заможною державою.

Іван ВОЛОШЕНЮК.

Глава XII.

СТАТТІ ДО КНИГИ

«Іван Волошенюк

з погляду вічності»,

«Де ж це у нас на Поділлі

такі є орли»,

«Про слово і книги казано»

Із книги *«Літописці
Української Долі»*
**«Іван Волошенюк
з погляду вічності»,**
2018.

Станіслав ЗМЕРЗЛИЙ,
директор лісозахисного
підприємства
«Укрлісозахист»,
ветеран лісового
господарства.

«ДЕ Ж ЦЕ У НАС НА ПОДІЛЛІ ТАКІ Є ОРЛИ?»

*Відходять друзі у кращі світи,
а на лісосіках – на зрубках
залишаються тільки пеньки...
maka const*

З Іваном Степановичем нас Доля (ох, витіванка!) подружила в далекі сімдесяті роки, коли я працював лісничим Вінницького лісництва (на Гуральні), а він мережив тільки йому уподобаних та й так, що без сльози на очах і теплої думки в душі не обходилося.

Серед них був єгер В.С.Скакун – білобородий природолюб, Л.І.Шипович – працівник управління лісового господарства, син розстріляного духовного пастора, впізнаний ним і мамою в 1943 році, коли німці розкопали кагатиська – могили в парку Гіркому – імені Горького у Вінниці.

Володимир Скакун був виходець з козацького роду, уподобив історичні манери своїх батьків, прекрасний рибовод, всезнаючий рослинознавець. Виводив Івана Степановича по лісових іменнях графів Грохольських. Тут запізнався і в бобрових ловах, вишуканому рибництві, вольєрному виховуванні звірів, реліктових рослинах, починаючи від скополії і закінчуючи тисом (тритисячолітнім).

Розказуючи йому про лісові багатства, я не менше, але більше сам від нього пізнав найцікавіших його думок, спостережень і вже написаних ним оповідань.

В таких добробажаних бесідах, коли очі світилися добром і ласкою, він багато задавав питань та найбільше сам на них відповідав. А відповіді ж були лагідно-тонально співзвучні з такою миролубною окрасою, що хотілось слухати й слухати.

На моїх очах пройшло найкрасивіше дійство у звичках Івана Степановича – він відмовився брати участь у нищівних мисливських затіях, бо мав велике любляче серце, подібне Данковому, до всього живого і такого благородного у природі, а це було несумісне з подібними затіями.

За 57 років роботи у лісовому господарстві Вінниччини я вперше спілкувався з таким мисливцем», який готовий з піднятими догори руками вийти назустріч лісовому звіру і попросити у нього пробачення за жорстокість і жадібність всього людства.

**Іван Степанович і автор в кабінеті «Облагролісу», де він працював вченим прес-секретарем, а я викладачем лісництва для низової ланки лісової охорони.
Січень, 2008 рік**

У мене найдорожчі скарби – книжки Івана Степановича, всі з дарчими написами.

Так тільки він умів підписувати свої книжки друзям, аж за душу його слова брали, та ще й як!

Гордий тим, що тільки я маю рукописний первинний екземпляр «Дорога через тишу», по якому походила кістлява рука цензора із заборорою до друку в такому вигляді. Якщо буде впорядкована хоч би пам'ятна кімната-музей Івану Степановичу, я обов'язково передам цей доказ тиску на письменника і знущання над ним для нащадків.

Чимало книг історичного спрямування та про Тараса Шевченка Іваном Степановичем мені були подаровані.

Серед них – «Доля» (автор-упорядник Валерій Шевчук), «Святиня» (автор Зінаїда Тархан-Бережа), «Шевченківський край» – історико-культурологічні нариси, упорядник Лідія Орел, «Вінниця» – історичний нарис з картографічними матеріалами та ін. Дякуючи за такі дорогі подарунки, я зніяковіло стримувався. А він: *«Беріть! Ви того варті»*.

Редагуючи мою першу книжку «Патріарх природи» (2008), Іван Степанович сказав, що *ось уже більше як півтора століття ведеться впорядковане*

лісове господарство, а такої книжки ще ніхто не написав. То ж Вам честь і хвала.

Дорогий Іване Степановичу, Ваші слова – то були крила для літання, бо Ваша золота душа вгляділа в мені отой вогник жадоби до художнього присмаку, що захоплює єство для творіння. То ж із-за цього я працюю уже над десятою книжкою з Вашої ласки.

Якось ненароком Іван Степанович мені сказав: *«Ви би написали таку ж книжку і про клена, як про дуба»*. І процитував мені такі слова (я не знаю й до сьогодні – чи це його, а може він вичитав і запам’ятав, коли в людському житті обов’язково наступає осінь):

*...Прощально скаже – надійшла пора
переселитись в душу клена.*

*Ніщо на світі не зникає, бо земне
і суще знову постає із праху.*

*Коли ж ранкова зірка спалахне –
прокинусь кленом понад битим шляхом.*

*Пречиста Діво, ти тоді під клена стань –
і враз почувеш голос неспокою:*

*прошепотять на листяних вустах
мелодії, не співані ще мною.*

Дорогий Іване Степановичу! Ваше слово для мене було крицею. Написав я четверту книжку – **«Патріарх природи з посестрами і братами»** і гарно виспівав всю кленову родину. Проводжаючи Вас в останню Господню дорогу, мені оті слова нашіптували, що Ваші мелодії ще не доспівані (а більше виспіваних) западуть в душу сучасникам і будуть пам'ятні навічно наступним поколінням.

«ПРО СЛОВО І ПРО КНИГИ КАЗАНО»

Стаття Станіслава ЗМЕРЗЛОГО із його шостої книги, присвячена розмислам над творами Івана Волошенюка.

Дорогий Іване Степановичу!

Сердечно Вас вітаю і низько кланяюсь Вам за Вашу добру працю, що завітла перлинами від Вашого глибокого людяного таланту. О ці перлини! Скільки вони приносять радостей в наш час, такі рідкісні і довгоочікувані!

Ваша книга «Дорога через тишу» довгенько чекала пори, а час так швидкоплинно проходить. Люблю переглядати візитку книги – зміст. Очима натрапляю на

«Степові орли» і думаю: «Ну де ж це у нас на Поділлі такі є орли?» Це було перше оповідання з цієї книги, яке я з небувалим захопленням прочитав.

Кожне Ваше оповідання, ніби ковток цілющої джерельної води у спекотний день. Сам я народився і дитячі роки прожив у селі, що межує з тими селами, які Ви описуєте – це село Шура Брацлавська, була і є забутою всіма можновладцями! В кожному оповіданні чи повісті я відчуваю себе співучасником тих далеких прожитих важких, до болю не забутих, днів.

Дорогий Іване Степановичу! Це для письменника найдорожче визнання його народності, бо написано воно з народу, пережито Вами по-народному, бо Ви сам її частинка є.

Чого варта мудрість: «До кого з чаркою – то до того й з тостом!». Тому й хочеться додати вогнику: «А хто родився в липні – вставай, вставай! Чарочку новеньку, чарочку повненьку за господиню і за себе – випивай!»

А такий перебіг розмаїтих октав дійсно властивий тільки людині добрій, кмітливій і трударю: до доброти – тісна черга (особливо в наш – ще далеко не вільний – час).

Як тепло, ніжно плекано протікає час дозрівання прекрасної перлини: «Вона була така, що зривала очі не тільки рум'яними губами й соболиними бровами – увійшла саме в розповідь дівочої вроди, всі форми у ній визріли і рельєфно визначились». Як нам кожному в житті манилось зустріти таку троянду, щоб ароматним квітом ніжним вона вічно цвіла.

1994 рік.

Коли зустрічались з Іваном Степановичем у лісі, – наші очі були задивлені у природу, а думки єдналися з

Присіли на хвилинку для відпочинку.

Літо, 1994 року.

Шевченковими – про щастя людське.

А мудрість народна про пильність і розумову суть передаються із покоління в покоління для самозбереження особистості: тому то в неї очі косі – на тебе дивляться, а інших бачить, щоб не тліло і кундиліло, а розгорялось багаттям враз. Як червона з чорною ниткою переплітається доля кожного трударя

на своїй, але чужій землі – таке моє бачення ваших творів – критика не від академічних кабінетів, а від лісу, від живої природи, від серця страждальної України.

Криком відгукуються слова Тараса Григоровича – «Ви таки люди, не собаки!»

І погляньмо на знедолених трударів у «райський час»: на що сподвинулись? Взулись у кирзяки та резиняки, одягайсь у фуфайки і «плюшки», перецвічені мішками, солом'яними кошиками чи плетеними корзинами! Вони мене завжди переслідують, бо в них щось співзвучне, як чорне з білим, подібне прірві темній і тій «тьоті», що носить косу.

І це Ви – співаночки, кароокі подоляночки... Неначе ті ягнята, ідуть задрипані дівчата. І це Ви із золотими благородними руками, на яких борозенок-рівчачків та шрамів більше, ніж по всій Європі річок і річечок!

А де ж та правда? «Повинна бути, бо сонце стане і осквернену землю спалить» (Т.Г.Шевченко).

Як мило і барвисто оспівано чари лісу і природи у Вас, Іване Степановичу: *«Ліс здавався по-домашньому обжитим і затишним – замріяним у подальше*

вирування добра, радості, любові в цьому краї. Іволги й дрозди розмовляли про літній день скупаними в радості й задумі голосами».

Дай то нам, Господи, силу і розум цю красу збагнути, щоб душа, співаючи, творила ще прекрасніше для себе і прийдешніх поколінь!

*Завжди з повагою
С.І. Змерзлий,
2 липня 1994 року.*

Коментар Упорядника: Іван Степанович на статтю про себе відповів своєму «лісовому» побратиму і одному з найдорожчих друзів-філософів Станіславу Івановичу Змерзлому миттєво.

Письменник у стосунках був завжди пунктуальним та обов'язковим: умів ті стосунки з дорогими йому людьми наповнювати аурою романтики і відвертої мрії. Недарма ж багато чого з того, про що було говорено з Волошенюком у минулих десятиріччях, Станіслав Іванович продовжує реалізовувати сьогодні, коли Іван Степанович вже в інших, добріших і справедливіших світах.

Лісовий побратим Волошенюка завершує копітку працю до 100-річчя лісового господарства Вінниччини, підготував до друку унікальну книгу статей та народних переказів про Тараса Григоровича Шевченка. І це вже десята книга, благословенна Волошенюком, іде з його рук до читача. То ж відповідь його на титулці власної нової книги була такою:

«Дорогій людині – Станіславу Івановичу, який не числиться в службі надзвичайних ситуацій, з подякою за чуйне серце, рідкісну добropорядність, постійну готовність прийти на поміч, підставити плече, розрадити і виручити».

Письменник І.С. Волошенюк,

2 липня 1994 року.

«Гордий тим, що тільки я маю рукописний первинний екземпляр **«Дорога через тишу»**, по якому походила кістлява рука цензора із заборонаю до друку. Якщо буде впорядкована хоч би пам'ятна кімната-музей Івану Степановичу, я обов'язково передам цей доказ тиску на письменника і знущання над ним для нащадків».

Станіслав ЗМЕРЗЛИЙ.

Глава XIII. ЙОГО МИСЛИВСТВО

Іван Степанович любив повне занурення в природу, отримував гарне задоволення від спілкування з нею, єднаючись з навколишнім світом, створював собі психологічну реабілітацію.

Мав дуже бажані виходи на природу з рушницею, коли фотоапаратом, а коли і з диктофоном. Та все в більшості – просто мав бажання побувати на свіжому повітрі, відпочити душею та своїм, ой, як тривожним серцем (це були для нього ліки).

Кайфу від розпального мисливського сезону він не отримував, а все його більше задовольняла тиша і спокій. І при цьому прагнув довести усім, що мисливство – це мистецтво і спосіб відпочинку, поєднавшись з природою.

Любив слухати, а після переповідати забавні анекдоти та романтичні історії, легенди і пригоди про мисливство та рибальство, де багато небилиць і вруня мисливців.

Нечасті виходи приносили йому задоволення, незалежно від здобичі. Адже що може бути кращим від печеної картоплі, похідної каші і юшки в казані або

свіжини (якщо пощастить!), приготовленої на відкритому вогнищі?!

А коли навесні все довкола одягалось у зелені барви, завітчувалося і природа ставила крапку на холодах, тоді можна було і порибалити, як у Ковалівці під Немировом.

Він ніколи не належав до натхненних рибалознавців, бо пам'ятав: рибалка і зайці приводять у старці. А брехунів мисливства і риболовлі, про їхню зверхність у природі переконував: природу зупинить не можна – вона процес течії, переливу, руху...

І така його правда була від Сонця і Землі.

Його село було оповите незайманими лісовими масивами Немирівщини і Гайсинщини, в яких росли 300-400-річні дуби-патріархи і століттями виводилася неміряно дичина: олені, косулі, зайці, борсуки, дики, лисиці, вовки, а також куріпки і фазани.

А риби в річках і ставках виводилося стільки, що її виловлювали звичайними плетеними корзинами.

В лісових масивах буйно зростали рослини-унікуми:

- ялиця звичайна
- маренка пахуча

- фіалка Рейхебаха
- мерінгія трижилкова
- осока волосиста
- бугила лісова
- стоколос Беннекена
- любка дволиста.

Деякі види доросли до наших днів і стали червонокнижними. Іван Степанович так достеменно і з любов'ю описував їх у своїх творах.

Та після більшовицького перевороту в Московії і повного знищення народної відродженої української влади в природі проводився кардинальний розгул і знищення природних багатств України.

Чималу шкоду приносило варварське беззаконне мисливство. Лісництва, за панським звичаєм, мали базу мисливських собак і догоджали районному начальству пристрасними мисливськими загулами. Вся районна «братія» — від першого «сека» до останнього енкаведиста (а взагалі-то вони всі були просякнуті цією злоряксною пухлиною) робила вечірній заїзд на об'єкт і там до упаду веселилась у п'янці. До речі, вся лісова охорона тих часів була озброєна і зброя реєструвалась в

органах НКВС і там же кожен лісник давав підписку про своє навуходоносорство.

Полювання «братія» проводила протягом 2-3 днів, доки не згасала оскома, а від задоволення не висувалася пупкова грижа.

Вранці похмелялися мало, бо невлучно стрілялося, а більше балагурилося про мисливські пригоди. На той час побутувало таке словоблудство: «Хто помагає під спідницею молодицю, той обов'язково вб'є лисицю». На такий балагур потягнуло і енкаведиста, коли за сніданком прислужувала стара діва – сестра дружини лісника. Від несподіванки вона не втратила рівновагу і смаковито відвішала два ляпasi долонею на всю прить – по обличчю.

Цей випадок в подальшому відіграв лиху долю із лісником і жінчиною сестрою. В ті страшні розстрільні часи вони були енкаведистом арештовані, і ніхто не знав, де вони поділися (були розстріляні).

А вже в наші недалекі радянські часи (60-70-ті роки), як розповідав Іван Степанович, полювання проводилося без гончих собак (забаганки панства

відійшли в минуле), а для панства підбирали гучків з брязкальцями із працівників лісової охорони.

Полювання – цей активний відпочинок на лоні природи, що приємно лоскотав нерви сиднів, тобто тих чиновників, що ведуть занудливий, монотонний спосіб життя, протираючи, як-то кажуть, штани у «важкій праці».

Коли людина врівноважена стомлюється на роботі і бажає позбутися цієї втоми через спілкування з природою, то це логічно і благородно, але коли від цього спілкування в неї починається «заворот мізків» і відверте збочення, то тут уже вибачайте.

Ну, а коли ще присутній такий елемент, як ейфорія вседозволеності і збочення виходить за будь-які межі і рамки, то звіровбивство відбувається трохи по-іншому...

Та аж ось летить... клишоногий сірома – все завмирає, серце перестає битись у ритмі в очікуванні такої бажаної хвилини вбивства, а від цієї дикунської насолоди, що так лоскоче варварські потаємні струни задоволення.

Але з часом на моїх очах пройшло найкрасивіше дійство у звичках Івана Степановича – він відмовився брати участь у нищівних мисливських затіях, бо мав велике любляче серце, подібне Данковому до всього живого і такого благородного у природі, а це було несумісне з подібними затіями.

І нарисів – мисливських усмішок і мисливських придибенцій, подібних до **«Гобой, учень Рекса», «Полювання на вепра», «Шукали вепра»,** він більше не писав.

А ще більше захоплювався мисливством В.В. Городецького, який був найколеритнішою постаттю Київського відділення імператорського товариства полювання і розведення диких звірів та прославився будівництвом будинку з химерами у Києві.

A close-up photograph of autumn leaves in shades of orange, red, and yellow, with a blurred background of more foliage and a hint of blue sky. The leaves are attached to thin, dark branches.

Глава XIV.
І В АГРОЛІСІ
ПОМІТНИЙ СЛІД
ВІН ЗАЛИШИВ

*З лісівниками – з тими,
хто розуміє землю і душу дерева –
мені цим світом іти не тільки легко і радісно,
а й з'являється впевненість у майбутньому лісі,
який буде кращим і щедрішим.*

Іван Волошенюк.

Іван Степанович, знаний агроном, великий літературознавець, відбувся і в лісовій галузі, працюючи прес-секретарем у Вінницькому обласному лісогосподарському підприємстві «Віноблагроліс» з 2007 по 2012 рр. І показав себе знаним фахівцем зі створення Подільських дібров, фаховим знавцем вирощування посадкового матеріалу для створення нових лісонасаджень і для озеленення міст і сіл, як в теплицях районних підприємств, так і на садибі центрального офісу і на базисних лісорозсадниках.

Мріючи про збереження природних багатств для наступних поколінь, він і про себе залишив вічну й добру пам'ять, закохано оспівуючи у творах, землю, поля, ліси і води славного Поділля.

Мав чималу причетність і до відродження історичної слави Буші і державного заповідника геології в Гайдамацькому Яру (одно з семи чудес області). Рівнозначно захищав шедеври нашого рідного краю: Княжу – долину в Піщанці, Коржів, Сокилець, Шелудьку – під Немировом, Стіну – під Томашполем, Коростовець – на Гайсинщині.

І описував у своїх творах, як наші перлини, казкову красу і нерукотворні шедеври.

Своїм далекоглядним розумом і гострим поглядом він потужно доходив до вирішення господарських питань у лісовій галузі.

Бо, як з'ясувалося, благополуччя тут було удаваним. Під зеленими шатами лісу творилися далеко не благополучні справи. Якби дерева могли говорити?!

Критикував зернотрейдери і потужні агрохолдинги (земельні олігархи), які забирали наше зерно за безцінь, а після продавали його нам на хліб і призвели до бідності людей і корупції в нашій державі.

Тому і бив у набати: якщо не буде вжито належних заходів, то дуже швидко матимемо справу з лісотрейдерами. І мав для цього підстави.

Збільшуючи експорт лісу, лісові мародери не надали (за найвищими канонами лісівництва) таким породам, як дуб, ясен, бук, смерека, високої цінності – їх просто викреслили із розряду цінних порід і було дозволено їх безборонно різати і продавати за кордон в необмежених обсягах.

Усупереч здоровому глузду, совісті і віковим канонам ведення лісового господарства, зменшили вік стиглості в дубовому, як високостовбурному, так і в низькостовбурному, господарстві і почали вирубувати мільйони кубометрів найціннішої деревини,

Розпочато впровадження «ландшафтних рубок», під якими треба розуміти – суцільні рубки! А під такою парасолею наші ліси очікує несолодке майбуття.

З якою насолодою потиралися руки з бандитськими зазіханнями на халяву захопити, тобто розбазарити приватизацією ліси і тисячними гектарами відкрити власні мисливські господарства. Не вийшло. Поки!

Своїм розумом і чуттям економічного статку Іван Степанович підказував шляхи позбуття командно-адміністративного підходу (чистий стиль керівництва радянських часів) до вирішення існуючих проблем:

шляхи ринкових відносин, введення програми енергозбереження, розгортання будівництва підприємств нового спрямування.

Дуже принципово Іван Степанович критикував Державне управління охорони навколишнього природного середовища у Вінницькій області і Вінницьку обласну екологічну асоціацію «Зелений світ Поділля» за неналежне ставлення до збереження червонокнижних птахів, знакового покращення стану заповідників, пам'яток садово-паркового мистецтва.

Мало, а той нерадиво ставилися до збереження унікальності заповідника екології в Гайдамацькому Яру, а наведений порядок господарством Облагролісу охаювали «знищенням природної спадщини» рідного краю.

Про свої заслуги словесами калатали – брязкальцями малинового дзвону. Якщо образно сказати: було багато амбіції – мало амуніції.

Великий сир-бор розгорівся навколо впорядкування парку і садиби графині Беніт XVIII століття в с. Олександрівка Томашпільського району. Наведений добротний порядок в цьому парку лісничим

першого класу, ветераном лісового господарства Поліщуком А.М. був ущент розкритикований керівництвом управління охорони навколишнього середовища і такий, як згубний.

На захист проведених заходів з гострою критикою керівництва управління охорони виступив у газеті «Вінниччина» за 22 грудня 2007 року прес-секретар «Облагролісу» Іван Волошенюк.

При нашій зустрічі Іван Степанович, знаючи про мою освідченість у висоті тембру конфлікту між адміністрацією «Облагролісу» і обласною інспекцією (як він додавав – інфекцією) охорони навколишнього середовища, мені сказав:

– Станіслав Іванович, Ви – патріарх лісівничої справи і завжди лабораторно виважено, справедливо вирішуєте конфліктні питання. А чи не змогли б Ви поїхати в Олександрівку і написати про своє бачення порушених питань у цьому конфлікті?

Де справедливість?!

Безумовно, я поїхав і написав статтю.

«Це красиво! Це чудово! Це зразок!»

Відвідуючи дітей на різдвяні свята в с. Гнатків Томашпільського району, я зателефонував шановному знаному лісівникові Поліщуку Анатолію Макаровичу, що прочитав у «Вінниччині» за 5 січня п.р. статтю «Про благі наміри...» і своїм очам не вірю: «Невже Ви здатні на такі «подвиги»?! Великий природолюб – Людина з великої літери і знаний фахівець в цьому ремеслі... і так прославитись!»

А він у відповідь:

– Станіславе Івановичу, якщо маєте одну-другу годину, то заїдьте і подивіться, що я натворив».

...Найперше ми по-козацьки привітались, бо вже й давненько не зустрічались. А після...ось яка відкрилася панорама: можна сказати одним словом – вражаюча! Слів не було від краси побаченого. А було ж, що той клаптик землі «в природному стані» – Олександрівський парк, який я відвідував ще у 80-ті роки м.с. був у такому запущеному стані, що все криком кричало: – це системні щорічні випаси худоби і отар

овець з літніми таборами, та безсистемними вирубками кращих дерев він був розладнаний до крайності.

Чого там тільки не було? Всі нещастя, які тільки могли зібратися, – в цьому забутому Богом і людьми, вони зібралися.

Значна частина столітніх і молодших за віком дерев була охоплена грибковими хворобами: облямованим, несправжнім і справжнім трутовиком, сіро-жовтим кленовим трутовиком, ялиновою губкою, дерева дуба пошкоджені поперековим раком, а також стовбурними шкідниками – короїдами, лубоїдами, заболонниками, усачами і листошпильковими шкідниками – листовійками, п'ядунами, шовкопрядами, особливо тут не один рік «господарював» осередок непарного шовкопряда.

А про пристовбурні гнилі липи, осокорів, клена американського – нічого й говорити. Тут для них був розсадник. І над усім цим конгломератом несприятливих умов росту паркового лісостану довліла омела – сокопивця (кровопивця) – ця рослина-паразит, сидляючи ослаблені дерева, дає їм путівку на інший світ (вони всихають і відмирають).

Отож, як розповідає Анатолій Макарович, за матеріалами лісолаштувальної партії – лісопарк був введений в загальну площу лісостанів Вінницького «Облагролісу» і постало питання про його порятунок.

Керівництвом «Облагролісу» були розроблені заходи по покращанню санітарного стану і комісійно з представниками охорони навколишнього середовища та екологічної інспекції Смоляком, Українцем і Вороною погоджені в натурі і виконані.

А саме: проведено суцільне лісопаталогічне обстеження, проведений відбір пошкоджених гниллю дерев, які не підлягають господарському «ремонту» – особливо осокор, який на 100% був пошкоджений серцевинною гниллю, відібрані сухостійні і дерева «свічки» – без крони (пошкоджені 26-30 листопада 2000 року ожеледицею), а також вітровальні дерева.

На розчистку природнього поновлення (підросту) та поросльових кущів закладені пробні площадки, а особливо цінні екземпляри залишені і підв'язані до коликів-опор.

Про такий комплекс заходів складені відповідні документи (акти) і оформлені лісорубними квитками.

В подальшому вирубані хворост, гілля і гнила деревина вивозилися за межі лісопарку і там спалювалися з такою ціллю, щоб на площі парку не залишалось плодкових тіл грибниці зі спорами (які, як відомо, не виробляють органічних речовин із-за відсутності хлорофілу і через те розмножуються за рахунок дерев).

Всі процеси проводилися заради покращання санітарного стану лісопарку і подальшого його оздоровлення.

Наподалі заплановано:

- розмежування природних участків з їх нумерацією;
- опис всіх порід дерев на всій території;
- на особливо цінні дерева буде заведений картковий облік з описом (до таких порід відносяться: софора японська – одно таке дерево на всю область, дуб болотний, дуб пірамідальний, піхта та ін.);

- проведення оздоровлення стовбурів (їх дуплястість) таких порід, як липа, горіх, дуб, граб – розчинно-тирсовою сумішшю;

- обрізка гілок з омелою та можливе омолодження;

- проведення селекційних робіт методом прививок;

- систематичний збір врожаю цінних порід для вирощування сіянців для своїх потреб.

Всі ці заходи будуть погоджуватися і проводитись за участю органів охорони навколишнього середовища та екологічної інспекції.

На добре слово мають і такі види робіт, як вирощування 3-4-річних саджанців ялівця ірландського з голубим відтінком хвої, бузку махрової форми, піона деревовидного, туї колоновидної, ялини голубої, сосни жорсткої (єдиного дерева із шпилькових, яке дає пневі паростки).

Звертається увага на географію їх придбання – Львів, Чернігів, Кишинів, Київ та ін.

Значні площі зайняті під шкільні відділення шпилькових, плодових і декоративних порід та лісорозсадник площею 2,0 га, де вирощується понад 25 порід тисячі сіянців, а в плівкових теплицях вирощуються також тисячі цінних порід.

І все це твориться на благо яруго-балкових лісових культур, лісових смуг, створення добротних насаджень в агролісах та на облагороджування лісопарків і не тільки Олександрівського, а таких же і парків області, які подають «SOS!» і взивають на порятунок.

Тож Людину – Поліщука Анатолія Макаровича не можна називати губителем (ворогом) № 2, а за красиве, чудове, зразкове потрібно належно доземно вклонитися.

15.01.2008 р.

Станіслав Змерзлий,

ветеран праці лісового господарства,

колишній директор лісозахисного підприємства

«Укрлісозахист»

P.S.

Редакція газети «Вінниччина» за 26 лютого 2008 року прокоментувала мою статтю так:

«Колишній директор лісозахисного підприємства, ветеран праці С.І. Змерзлий оцінює реконструкцію Олександрівського парку з професійної точки зору.

Він, зокрема, відзначає велику роботу «Віноблагролісу» та, зокрема, Анатолія Поліщука в справі оздоровлення і опису дендрологічних екзотів, налагодження збору насіння з рідкісних порід дерев, що, безперечно, має важливе значення для збереження природного лісопаркового генофонду, розмноження його...».

Після моєї перевірки пристрасті між сторонами відносно на деякий час вляглися.

*Природа – незупинна:
вона – процес течії,
переливу, руху*

Глава XV.
**ПРИРОДА – НЕЗУПИННА:
ВОНА – ПРОЦЕС ТЕЧІЇ,
ПЕРЕЛИВУ, РУХУ.**

Жива природа прикрашає життя, робить його наповненим і цікавим. Людина від цього, до речі, стає теж багатшою і цікавішою. А можна в живій природі шукати отруту свободи для сина (тільки війна може придумати таке дике поєднання).

Є люди оригінальні, яких на Землі небагато, але які цю Землю роблять цікавою і квітчастою і оспівували її філігрань краси у буденному житті, омолоджували і прикрашали, як неньку-Україну. А є люди самовіддані і відверто безкорисливі, що добровільно розпинають себе на п'ялях суспільних інтересів – їх на Землі не дуже багато, але, як це непередбачувано, саме на них ця Земля й тримається.

На Землі тільки великою працею, талантом і наполегливістю можна досягнути чогось воістину красивого і досконалого, а краса має запалювати і надихати творця. І найголовніше – вона не в'яне з віками.

Часто людина дорікає сама собі: життя одне, слід було братися за щось і не роздумувати, щоб тільки чуже споживати. Берися!

Може, і в тебе є щось від Бога!

Іван Степанович красиво і трудолюбиво брався і від Бога мав неосяжний талант залишити після себе неперевершену новелістику великого Творця! Яку ж потрібно було мати обізнаність і слідопитну спостережливість?!

...Пшениця була на славу: кожен колос – мовби кований з латуні й налитий по вінця краплями ваговитого металу.

Зелена картина листатої вільхової порослі клубилася купно. Чебрець з крихітними синіми дзвіночками мелодійно поцьохкував. Рослини теж можуть співати кантати і ораторії.

Парк створювався з модрини й смереки, туї і сріблястої ялини, дивовижних ялівців, лимонника й заокеанських кленів, пробкового й графітного дерев, тиса й канадського явора – такий був конгломерат єднання.

Дуже цікаво, коли в кругозорі автора були вишневі колоди (це ж якої товщини?).

Дятел готував собі житло в старій яблуні і прилітав щоранку в зеленому сюртучку і червоному

картузі і довбав стамескою довгого дзьоба, вибиваючи дріб морзянки.

Вивільги і дрозди балакали про літній день купані в радості й задумі голосами паху квітучої півонії.

Підосичники у бежевих картузиках зграйкою тулилися до грабового відземку кореневої шийки.

– вербам під двісті (не кожен доживає до такого віку);

– травневі вишні розбуялись і вивергли білу магму, м'яку, як піна;

– весна випустила в березневе літепло сміливих жайворів, які голосисто заливали поля;

– квітучі травневі поля, які випромінюють магнетизм здорової сили – це невичерпність природи неповторна;

– чебрець пахне сонцем і життям;

– старі берези знизу втратили білизну кори і стоять в чорних траурних панчохах;

– якщо черешня, тонкострунна висока, в сукнях сріблястої кори, з круглою шапкою чепурної крони.

Якщо весняне птаство оркеструється, то своїм ячанням і квилком повсюдно справляє весілля, глумиться, відвойовуючи одне в одного куші та гнізда, нестямно бенкетуючи в переддень великих життєвих турбот – народження свого потомства.

Неповторну красу Гуллівера – Патріарха природи (дуба черешкового) так велично описав у оповіданні «Суховерх». Тільки майстру слова підвладна така спостережливість в фізіології розвитку лісового Велета. Тільки цій споконвічній породі подільських дібров властиві глибокоземні коріння за десять метрів, тільки її Бог дарував життя понад три тисячі років, на ній утримуються всі ліси Подільського краю, тому й міряють діаметр його вшістьох.

– Багатство природи стелиться хвилями, гойдається від краю до краю, з кінця в кінець, скільки оку видно, скільки зором обіймеш.

А все воно разом зветься – рідна Земля України.

Природа має силу, але ти не знаєш, коли і за якої нагоди ця сила зробить тебе своїм продовженням. Хотілося б, щоб довколишній світ ткався тільки з краси віковічної.

Та, на жаль, це не так, і, водночас, яке щастя, що краси в цьому світі так багато і ти спроможний її цінувати та з часом вибирати, віруючи в те, що ніщо не спроможне на таку доскональність, як природа: струмочок нашіптує осоці ласкаву пісеньку і зблискує живою сріблястою ниткою.

Була в Івана Степановича незмінна віра в те, що на все може вистачити таланту одній людині, якщо вона має широку душу, в якій постійно відлунює голос природи. І знав, що тільки людина буває не в ладах з почуттям міри, а природа знає свою силу.

Кохався він пташиним грай-гомоном, який стояв стіною. Знався в меню бобрів – їхніх смаках харчів:

- вільха – це вівсяна каша
- осика – це борщ
- верба – це котлети
- дуб – це солодке блюдо.

А соловейком так захоплювався і придивлявся, як він викочував срібну арфу і грав на ній. І голос його був соковитий, як рання суниця.

Такою духовною невимірно глибокою іпостассю можна було захоплюватися ранками з молочними

туманами з острівцями білого-пребілого цвіту і захлинанням солов'їних пісень.

А в надвечір'ї неміряно і нераховано виглядали круті виколінені, довгі бинди серпанків.

Любив весну і брав від неї всю красу, і опоектизував: уже верба зелені ковшики сплела з весняночок пісень. Тому й сонцем рідного Поділля напоєні його радіо замальовки і нариси про Богом дану природу. А його альманах «Природа Поділля» видзвонював весняними струмками, витьохкував голосистими солов'ями.

У своєму травознавстві Іван Степанович благородно всіх друзів оповіщав про цілющі роси:

- для хворої печінки – росу з кукурудзи;
- від чоловічого безсилля – з виноградного листя;
- якщо болять ноги – з картопляного цвіту;
- очі – з малини і моркви;
- голова – з цибулі;
- при жіночих хворобах – роса з петрушки.

Про властивості берези у викупованні народжених дівчаток: *«Прошу, березо, в купіль воду, щоб мало дитя сонячну вроду»*.

А про травцю-руту примовлялося, щоб любе дитя не знало смутку.

До народної медицини ставився з великою довірою і шаную. На відміну супер атеїстичним канонам, якими народну медицину проголошували опіумом, знахарством і шарлатанством, мудрість травознаїв, споконвічний неоціненний досвід їхніх талантів схоронили в могильниках фарисейства й ідеологічного бузувірства.

Та що там казати! Потрібно серце мати, щоб осягнути: **«Природа – невичерпне джерело Божої ласки».**

І автор зумів запримітити невичерпне джерело – красу земного раю і відтворити його в слові.

Яку потрібно було мати кмітливу спостережливість, щоб підглянути, як голуб п'є воду зануреним дзьобом і гуркоче.

І філософське мислення: це той, що народився в зозулиному гнізді – вилупок. А в народі – байстря. До речі, зозуля не кує – тільки кигикає, а кує зозуль.

Природа належить людині так само, як людина Господу.

Самовідданому любителю і захисникові природи Івану Степановичу пощастило в житті: та й – через край. Тисячі його творів, нарисів, спогадів максимально пов'язані з природними процесами, і тільки завдячуючи їм, вони були реальними, достовірними і чистими, як вранішня роса, дитяча щаслива сльоза.

Це, видно, такий закон у природи, що до пізнання природних процесів потрібно пройти через поневіряння і муки. І в цьому чималу допомогу надав йому Іван Михайлович Носаль, великий знавець природи, з якої читав, мов з великої цікавої книжки всі пізнавальні тайни. Він мав біологічну та інженерну освіту, знав кілька європейських мов, у 1959 році написав книжку «Трави лікарняні». Іван Степанович дуже прихильно з ним дружив.

Розповідь його про гомеопата Дубровського Івана Георгійовича – це унікальний нарис, як на противагу бандитській владі, яка талант і Божі задатки людини вважала за бевзю у церковній рясі, Іван Степанович оспівав народний задаток і возвеличив благородство до вершин людської гідності. До людини, яка дружила зі всесвітньо відомим окулістом, академіком Філатовим,

можна було тільки прихилитися, бо він однаково розумів душу трави і душу людини.

Краса природи в його розумінні була безцінна. Тож писати про походи Івана Степановича до природи – віддалі до Місяця буде замало.

Він так любив свою рідну Землю, як ліс у грудневу пору свій лист останній. І тільки йому було доступно почути крик цього листка, який трепетно благав: «Ой, братики-голубчики, не дайте впасти, не побачу більше сонця і неба...»

Про дерева автор писав так, що вони видобувають поживу цілющої якості і божественних ароматів, щоб надати життя всьому живому на Землі. І що дерева є вищими за смерть. Його можна зрубати, але це не змінить суті істини: дерево, яке дарує життя, все одно вище за смерть!

Іван Степанович вмів розмовляти з деревами. Та й так, що його любов до лісу, знання живої природи – все це розкрилося у сотнях його яскравих публікацій в газетах, буклетах, плакатах, листівках.

Написав навіть оповідання «Здрастуй, Дерево» («Вінницька правда», 22 січня 1982 р.). Окремі

оповідання. Він писав про патріарха природи – суховерх, про липи, груші, зелені ренклоди...

За розповіддю кобзаря Перепелюка дерева описував так:

*Дуби – були дідами,
старі липи – бабами,
берези – дівчатами,
граби – парубками.*

Надзвичайно були цікаві його розповіді про асортимент плодових дерев вже в ті далекі часи:

- глеки височенні, Цукрівки, Лимонка (Могилівка), Сапіжанка, Клочанка, Волові мордочки, Саблук, Гусак, Папіровка, Кальвіль сніговий, Пепінка литовська і Пармен зимовий золотий;

- сливи – черкуші, кобильохи, угорка домашня, Ренклюд зелений, одеська чорна – культурний сорт, черех дикий;

- вишні – лутівка, Гріот український, патлаті.

Про глеки писав, що їхній штабб, щоб обняти – не вистачило двох обхватів, а висушені на сушарках лознях зелено сушені плоди мали добрі смакові якості.

**Дерева першої та другої величини і кущі,
які описані в творах Івана Волошенюка:**

Дуб черешковий.

Берест – осінньо-рудий.

Береза – біло-біла, в темних панчохах, табунцем
росла.

Вільха – берегова, водозвична.

Верба – найвербовіша річка.

Акація – біла і рожева.

Груша – стара, звиродніла.

Ясен – край дорожній.

Ялина – як свічка стояла.

Сосна – зарум'янена сонцем.

Граб – темнокорий.

Явір – гладкокорий.

Горіх – волоський.

Модрина – хвоєпадна.

Ожина – жорстка.

Шипшина (свербивус) – звироднілий.

Терен – синій, синій.

Троянда – дика, звиродніла.

Вишня – лутовка.

Троянди сімейні

Магнолія розова

Яблуня – струнка і розквітла, дика.

Свидина – гнучка.

Ліщина – з горішками лускунчиками.

Жимолость – різнокольорова.

Слива – зелені ренклоди, угорки, кобилюхи.

Калина – прихатня.

Черемха – солов'їна.

Шовковиця – морвина.

Омела – паразит.

Вовче лико – червоно ягідне.

Верес – розквітає у вересні.

Горобина – китайська.

Квіти у творчості Івана Степановича були барвистими килимами розлитого царства морів і завжди бентежно полонили його душу. Мав велике задоволення від світу трав, води, дерев, пейзажу, дощів, завірюх...

Окремі оповідання присвячував: «Барвінок холоду не чує», «Пора синьої медунки». А в книзі «Від трав і солов'їв» описав все царство трав.

1. Петрів батіг (часом Павлів батіг).
2. Коров'як – жовте свічадо.

3. Богула – сині стебла.
4. Бараболя – годувальниця.
5. Мальви – ворсисті.
6. Цикорій (це Петрів батіг).
7. Звіздчатка – смолка.
8. Маргаритка квітуча.
9. Полин гіркіший за всі трави.
10. Незабудка.
11. Медунія – рослина лісова.
12. Сокирки.
13. Первоцвіти.
14. Горішина.
15. Кульбаба – «баба-куля».
16. Деревій.
17. Зозулині черевички.
18. Фіалка нічна.
19. Ведмеже вушко.
20. Куряча сліпота.
21. Козацький корінь.
22. Пастуша сумка.
23. Вороняче око.
24. Мати-й-мачуха.
25. Грицики (це пастуша сумка).
26. Бобівник трилистий.
27. Оман або дивосил.
28. Пижмо.
29. Чорнокорінь.
30. Перекотиполе.

31. Іван-чай.
32. Мальви.
33. Папороть.
34. Татарське зілля.
35. Сосонка (хвощ).
36. Шавлія червона.
37. Льон.
38. Коноплі.
39. Маки червоні.
40. Гарбузи.
41. Кавуни.
42. Флокси.
43. Гладіолуси.
44. Барвінок – холоду не чує.
45. Сонях – кашкетами вродився.
46. Пшениця – яра, тверда, прозора, золотонайвищої проби.
47. Ячмінь остистий.
48. Майори.
49. Кали.
50. Канни.
51. Костунь.
52. Конвалія.
53. Матіола.
54. Чорнобривці.
55. Папоротники.
56. М'ята.
57. Рута.

58. Аїр (це татарське зілля).
59. Зубрівка (чаполоч).
60. Конюшина пухирчаста.
61. Кукурудза.
62. Просо.
63. Гречка.
64. Щавель кінський.

Одного разу, коли завітав до мене Іван Степанович, саме розголосилася квітуча лілія, та ще й така красива,

що неможливо було відвести погляду від неї.

Тоді він пригадав баладу «Лілія» (ЛІЛЕЯ!!!)

(1846) Тараса

Шевченка, де

Тарас з відомих

причин називав її

снігоцвіткою, а

Іван Степанович дав їй назву – *семипелюстка*.

Полякам, (1847)

В садах кохалися, цвіли,
неначе лілії, дівчата!

В цей час і троянди розохотилися за вікном до квітування і магнолії в садку.

Іван Степанович дуже любив людей розумних, як квіти яскраві. Тому й дружив багатолітньо з великими любителями природи В.М.Перепелюком (нарис 1975 р.), травознаєм В.Й.Шевчуком (нарис 1988 р.), шукачем природних багатств Л.І.Шиповичем (нарис 1968 р.), відомим травознаєм М.Носалем (нарис 1977 р.), директором Подільської зональної станції садівництва В.М.Яропудом (нарис 1990 р.).

Звірі і птахи.

Вершиною любові до царства природи стала книжка Івана Степановича спільно з Олександром Гордієвичем **«Фотомоделі Подільського зоопарку»**, в якій з такою шаною описані звірі і птахи, що серце радується за таку красу Господню.

Перелік звірів і птахів, які описані у творах Івана Волошенюка має таку галерею:

- тигри – полосаті;
- леви – кудлаті;
- лисиці – насторожені;
- зайці – куцохвості;
- кролики;
- нутрії;

- бобри-колоністи;
- кріт-землерий;
- вовки;
- їжаки;
- мавпи;
- котик – особливо Рудик;
- коні;
- корови;
- кози;
- вівці;
- білки;
- солов'ї – грав на срібній арфі;
- жайвір – син степу;
- зозулі – кують тільки самці – скупі рахівники;
- сороки – чичикають;
- синиці;
- ворони;
- галки;
- бугай;
- шпаки;
- дрозди;
- чайки – сизокрили, згорьовані заквилили;
- лелеки – чорногузи, описував і декоративних лелек;
- шуліки;
- гуси;
- соколи;
- орли зграями не літають, «степові орли», оповідь;
- горлиці – ду-ду-сю;

- сови — колонійні;
- костогризи тупоносі;
- виволги розлучниці;
- перепілка підпадьомкала;
- деркач строчить чергами;
- крижнів ескадрильї;
- ремези шевці гніздові;
- качки дикі, селезні;
- лиска чорна;
- кібчик;
- ластівка;
- повзик;
- фазани.

**У творах Івана Степановича описані такі
земноводні і комахи:**

- риба — короп, карась, лин, краснопірка, щука, пічкурі, плітка;
- раки;
- жаби;
- ящірки;
- змії;
- вужі;
- шершні;
- джмелі;
- бджоли;
- цвіркуни;
- ковалики;

- коники;
- мурахи, а про метеликів – тьма.

Переймаючись природною взаємопов'язаністю дерев, кущів, трав, звірів, птахів, земноводних і комах, Іван Степанович не міг налюбуватися: а чи ж є щось ще краще і цікавіше, ніж працювати серед краси, перейматися нею і самому цю красу творити – про неї писати?

Не можу обійти описану Іваном Степановичем красу Патріарха Природи Максима Залізняка і надаровану автору.

Дуб, якому нема рівних.
(«Вінниччина»)

І справді – тисяча сто років!

Патріарх з патріархів. Висота 24 метри, обхват – 890 сантиметрів. Найвища людина в 12-13 разів менша за нього зростом.

У народі називається дубом Максима Залізняка. Мабуть, зате, що Залізник був своєю красою і лицарством таким примітним серед людей, як цей дуб серед дерев.

Стоїть на пагор-
бі за хутором Буди.
Це в кінці знамени-
того Холодного яру
під Чигирином.
Саме з цих країв і
ватажок Коліївщини
Максим Залізняк.

Пошрамований
віками і блискави-
цями, з глибокими
виярками в грубій
кольчuzі кори, він
справді викликає

асоціації з витязями і воїнами, що постійно
перебувають у важкій боротьбі зі стихіями. Його вигляд
зумовлює думки про силу і велич, красу і здоров'я, ті
іпостасі, до яких ідуть на поклін.

Дуб Залізняка має славу одного з найпопулярніших
в Україні об'єктів туризму. Слава – медаль на два боки:
добре, що такий інтерес; погано, що свою присутність
біля історичного дерева трохи не кожному хочеться

1100 років!

**Дуб Максима Залізняка,
Холодний Ярський ліс під Чигирином.
13.07.2007 р.**

засвідчити якимось сувеніром. Широкий шрам на правому боці дуба – рукотворний. Кору розбирають на сувеніри, псуючи дереву біографію і вкорочуючи йому віка.

Старожитність і без цього має проблеми. Обламується, наприклад, гілка. На маленькому деревці це – непримітна, буденна подія, на нашому дубові – землетрус.

У 1999 році так шарахнуло, що всю довколишню (теж далеко не малість) потрощило вщент, а землею так гойднуло, наче десь озвався вулкан. Для ремонту довелося шукати альпіністів – тільки вони щось можуть вдіяти на таких висотах.

Подібні оказії зразу роблять очевидним загальний стан розвитку України. Наше повсякдення наповнене примітивною боротьбою за хліб насущний, а коли доходить до елементарних (для світу!) правил догляду за такими «раритетами», ми одразу стаємо безпорадними. Як їх рятувати? Як їм допомагати встояти перед стихіями і літами?

Завідувач Холодноярського філіалу національного історико-культурного заповідника «Чигирин» Богдан

Легоняк (за освітою, до речі, професійний лісівник) розповідає, що основним способом догляду за дубом є дідівський метод підживлення коренів мертвою плоттю коней і рогатої худоби. Певна річ, грошей на це ніхто не дає. Одна англійка українського кореня, приїхавши на свою прабатьківщину і перейнявшись проблемами історичного дуба, відстібнула від свого бюджету певну кількість доларів на придбання двох старих коней, але зажадала, щоб, коли їх будуть прикопувати, зробили фотознімки – хотіла переконатися, що грошей не вкрали, а пустили в діло. Знімки мали забезпечити місцеві журналісти, але в потрібний час вони чомусь не з'явилися, конячі трупи довелося прикопувати без свідків.

– Зате, - розповідає Богдан Васильович, - через пару днів донька принесла зі школи газету, в якій з обуренням писалося, що до лісового Патріарха привезли живого коня, убили його тут і прикопали.

В республіканських газетах було уже про вбивство на лоні природи двох коней, а московська преса перевершила всіх – за її поданням, двох рисаків привезли аж з Великобританії і теж прикінчили біля

дуба. Іншими словами, на порожньому місці зробили детектив з ознаками кримінального злочину.

– Десь у світі так лікують старі дерева?

– Ні. Цей метод вважається неефективним. Світова практика знає інші способи, і європейські екологи прописали нам рецепти з застосуванням ефективних інсектицидів, консервантів та інших засобів, але грошей на це у нас нема. Просимо, молимо, з шапкою ходимо в народ.

Саме у зв'язку з відсутністю належного лікування в 2003 році загинув супутник нашого патріарха дуб Внук. З весни все було нормально, прекрасно розпустився, викинув рясне листя, а серед літа воно раптом пожовкло, скрутилося в рурки і коли викликали спеціалістів з Білоцерківської лабораторії лісу, то було вже пізно – дерево заразилося фітоінфекцією, яка спричинила закупорку судин. Тепер ми заклопотані тим, як утримати щонайдовше цього Внука всохлим.

До речі, в Патріарха був ще один супутник Батько. В 1948 році з ним взагалі обійшлись по-варварськи – зрізали на дошки для ремонту колгоспної ферми.

Стільки лісу довкола, а зрізали святиню, наче якась полуда найшла на людей.

– А оці шрами від блискавиць і сувенірів багато хто заробляв цементним розчином...

– Ми теж так робили, але європейські професіонали не рекомендують. Під цементом нема доступу повітря, деревина починає гнити. Краще хай ці рани залишаються відкритими для сонця, дощу і вітру. Обробляємо дерево проти шкідників і хвороб, перекопуємо довкола нього землю, вносимо органічні і мінеральні добрива, поливаємо, коли дуже сухо і спекотно. Все-таки у дуба могутній корінь і найголовніша його сила від землі.

– Чи справді він є найбільшим деревом України, чи, може, це видається бажане за дійсність?

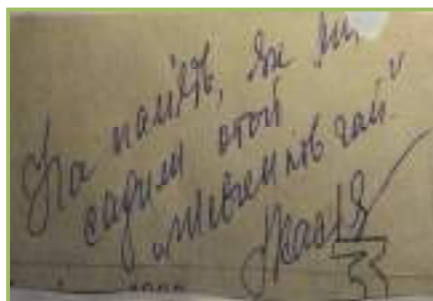
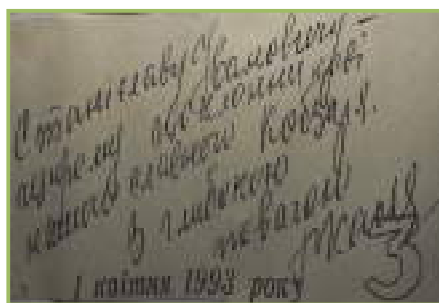
– Приїждять з Хортиці – кажуть, що їхній дуб найбільший, але я був там не один і не два рази – одна жива гіляка залишилась на їхньому дереві. Приїждять з Рівненщини – кажуть, що їхньому дубові 1300 років. Хай навіть так, але він проти нашого якщо й не карлик, то все одно малюк. Приїждять з Вінниччини, щось говорять про свої дуби, але показати не можуть – якщо

в їхніх дібровах багато стародавніх екземплярів, але жоден з нашим рівнятися не годен. Робили спеціальне дослідження разом з фахівцями Черкаського агроуніверситету – **Дуб Залізняка не має в Україні конкурентів і суперників.**

* * *

Залишається тільки додати, що делегація Вінницького комунального підприємства «Віноблагроліс», яка на чолі з генеральним директором М.Л. Вдовцовим побувала на історичних теренах Чигиринщини, пообіцяла конкретну допомогу у догляді за живою святинею України і вже збирає для цього кошти.

Іван ВОЛОШЕНЮК.

(Автографи
Галини Касіяненко)

Зелений пам'ятник Кобзареві.

Робити добру справу ніколи не пізно. За таким принципом живе начальник міжзональної станції захисту лісу С.І.Змерзлий, що задумав увічнити пам'ять про Кобзаря, висадивши сорок сім дубків – якраз стільки, скільки років прожив геніальний Тарас. Тієї весни, коли на Вінниччині проводилось Міжнародне шевченківське свято «В сім'ї вольній, новій», зійшлися в старовинному парку, в якому розташований Ендокринологічний диспансер, кілька студентів з педінституту, робітник інструментального заводу Д.Т. Матяш, медсестра диспансеру З.І.Гаврилюк та представниця обласного Будинку природи, розпланували ділянку й посадили дерева групами (залежно від років дитинства, петербурзького періоду, життя в Україні, заслання та останніх літ Кобзаря в північній столиці). Більшість дерев прижилась. Росте. Нинішньої весни Станіслав Іванович має намір підсадити кілька дубків там, де знищили «добродійники». Минуть роки, і могутні дерева збережуть пам'ять як про Поета, так і про тих людей, що садили їх.

Галина КАСІЯНЕНКО.

(Газета «Природа і люди», 1 квітня 1993р.)

Галина Леонтіївна Касіяненко, дружина Івана Степановича, працювала в Обласному товаристві охорони природи (за фахом біолог). Завжди переймалася долею існуючих лісопарків і за велінням серця завжди брала участь у створенні нових алей, скверів, гаїв. Тож і брала активну участь у створенні Шевченківського гаю, залучивши студентів із педагогічного інституту.

Про історію створення Шевченківського гаю на садибі графа Грохольського (Клин-містечко) і в ботанічному саду Поділля широко описано в моїй книжці **«Жити заповідями генія»**.

По закінченні посадок мені зателефонував Іван Степанович і сказав:

– Гарну справу робите, Станіславе Івановичу!

Також він сказав, що Галина Леонтіївна про посадки готує передачу по обласному радіо.

Маючи агрономічну освіту, Іван Степанович твердо розумів, що озимі і ярі сільгоспкультури без догляду дають дуже низькі врожаї. А теза по те, що ліс росте сам, – дуже помилкова. Для того, щоб отримувати 450-500 кубометрів високосортної деревини, потрібно

вкладати гроші, і то хороші. Окрім того, потрібно бути фанатом своєї справи. Успіх – це не небесна манна, а працьовитість нестерпно-каторжна.

Тому Іван Степанович так натхненно писав із великою шаною і повагою про лісівників і їхню працю.

Розлогі нариси писав про:

- лісного Піщанського лісництва О.А.Кучера;
- лісного Гніванського лісництва М.Е.Лашенка;
- лісника Коростовецького урочища П.Н. Домінікана;
- помічника лісного Немирівського лісництва Т.Г.Калайду;
- лісника Калинівського лісництва Д.М. Краснощокова;
- лісного Михайлівського лісництва К.Т.Лавренюка;
- лісного Кирнасівського лісництва Е.К.Лавренюка;
- лісного Прибузького лісництва І. К.Лавренюка;
- начальника обласного управління «Вінницяліс» А.О.Бондаря;
- начальника обласного управління «Вінницяліс» П.Т.Твердохліба;
- директора Гайсинського лісгоспу М. В. Кривого;
- лісного Калинівського лісництва В. Н. Кривого;
- головного лісного Вінницького лісгоспу Г.І.Паламарчука;
- директора «Віноблагролісу» М.Л.Вдовцова;
- головного спеціаліста «Віноблагролісу» Л.І. Жидовця;
- лісного Томашпільського лісництва А.М. Поліщука;

- лісничого Шаргородського лісництва Т.І.Симонишину;
- лісника Шаргородського агролісу М.Г.Ододюка.

За відомих причин Іван Степанович добре знав, чому я не носив звання заслуженого, маючи п'ятикратне десятиліття праці в лісовому господарстві, пройшовши виробничий шлях від об'їждчика до директора. І мав переконаність, що в роботі професіоналів – усі заслужені.

В житті найголовніше не нагороди і відзнаки, а те, чи маєш моральну втіху від своєї щоденної праці. А це від самого Бога: побачити, відчути і донести до людей те, що бачить не кожен. Це ж найкраща насолода – нектар, зібраний по краплинці і перетворений у медову янтарну якість.

Чи не тому Іван Степанович і писав про автора правдиві статті.

Зберігаючи корпоративну етику з етнічних міркувань, мені дуже почесно, що серед його друзів один із Станіславів Івановичів ходив у Героях Соціалістичної Праці, а інший був скромним лісівником.

Чорна хмара українське небо крила...

ПАМ'ЯТАЄМО

Глава XVI.

**ЧОРНА ХМАРА
УКРАЇНСЬКЕ НЕБО КРИЛА...**

Скільки ж Іваном Степановичем написано творчих праць про славетних вояків УПА, ОУН, діячів УНСО та про Карпатську Україну!

Про зловіщі катівні, що не мають аналогів у світі, сталінські табори – ГУЛАГ, норильські, мордовські;

– кровожерливу КДБ-систему, сексотство, карцери, СІЗО;

– про Норильське повстання після смерті ката Сталіна в травні 1953 року, коли піднялися три табори: два чоловічих по 4,5-5 тисяч і жіночий – 6,8 тисяч ув'язнених (тривало 71 день);

– про закриття «Норильлагу» 1956 р. та будівництво залізниці «Транссибірська магістраль»;

– про XX з'їзд КПРС і розвінчування культу особи Сталіна;

– про Закон «Про реабілітацію жертв репресій комуністичного тоталітарного режиму 1917–1991 рр.».

Писав Іван Степанович і про фашистські табори – Освенцім, Заксенгаузен, Бухенвальд, Дору, що були дзеркальним відображенням московсько-фашистських таборів.

Нагадаю, що бандитський більшовизм і фашизм – це нелюдське утворення й наруга над людиною.

Найстрашніші катування сталінщини – це безіменні могили, з яких собаки розтягали людські кістки. А бандити бездушні проклять не боялися, не бояться вони й донині, а перечікують до нової сталінщини – «путньо-порожньої».

Іменем царевбивць називалися вулиці, а вони передавали естафету наступним «партайгеноссе», які й сьогодні отримують персональні пенсії, а їхнє життя і «подвиги» ставлять за приклад молодим.

Іван Степанович писав про два пласти історії – справжній і легендарно-історичний, де правда замовчувалася або потворно перекручувалася на догоду панівній ідеології.

А кращі з кращих героїв України – Тютюнник, Махно, Заболотний, Шепель, Гальчевський, Волинець – охаювалися, як бандити, зарізяки, суспільні покидьки, кримінальні злочинці.

А Герої ж були Прометейми, з вогненними гарячими серцями, які стояли за свій народ і вмирили за його волю. І не спасала їх дитинна відданість Україні і

безмежна до неї любов, тому що немилосердна травля більшовицького непотребу зневажала людину, висуваючи лозунг світового збереження людства.

З якою пошаною писалися образи вояків УПА – легендарних героїв-відчайдухів, які не мали шансів перемогти варварів без моралі, але самовіддано боролися до останнього патрона. Тим самим вони створили передумови для воскресіння нашої нації.

Непоодинокі в Івана Степановича новели про невідворотну кару Господню московським злочинцям, паханам, злodingам та олігархам. Добра і гарного життя у нас не було, зате був марксизм-ленінізм.

В газетах – порожньо-алілуйне: «Все для людини, все в ім'я людини», «Ніхто не забутий, ніщо не забуте», «Не хлібом єдиним». За впровадженням цих лозунгів пильно стежили районні РЧС («розум, честь і совість») і мали далеко іншу думку: «Не піднімай голос вище встановленої планки суспільного «добробуту» («Раньше думай о Родине, а потом о себе»).

Навіть у Конституції, що була прийнята в 1936 році, закарбовано окремою статтею, що партія – навіки керівна і спрямовуюча сила. Отакої!

Партія і радянська влада завжди виступали за рівність народів, але це було на словах, бо сама ідеологія – вовча, несумісна зі справедливим життям. Бо десятиліттями процвітали підлота і сексотство, проводилися безкінечні чистки і розборки, атестації-переатестації...

Коли вишколені чучмеки-неофіти (невігласи) були всі росіянізовані, «и бабки грязные в халювках подоткнутых с испитыми лицами» поміняли фасон, то московсько-кацапським шовіністам баскакські ярлики уже були малогабаритні – вони масово почали бити-вбивати українців і безперервними потоками ешелонів гнали на колимсько-магаданські «курорти». Їм і цього було мало, бо за таємними наказами Жукова та Берії хотіли виселити на ті «курорти» всіх українців.

Ось така пиха і гонор таких «горе-генералісимусів», вражених вірусом «гегемон», доводила людство до сказу. Їм так хотілося й надалі генний спадок більшовизму криваво продовжувати для остраху населення країни. Про міф москалів, що українці – недосконала частина російського народу, яка фактично має в нього інтегруватися за якийсь час.

Це була цілеспрямована політика «немытой России». Недолугі й мало виховані мовскалі вважали, що українство може зводитися лише до «шароварщини». Це негативне означення, термін репрезентації українського мистецтва і культури, як культури другого сорту, що асоціюється лише з варениками, салом, танцями і співами з таким спрямуванням, щоб применшити значущість України.

У своїх творах Іван Степанович нещадно змiтав усю цю пасквільну термінологію московського зразка, оспівував українську культуру, мову та історію і формував натомість нову українську ідентичність.

Бідкався, що московська бандитська влада зрізала на пень нашу творчу думку, винахідливість і героїство, тому і повтікали розумні люди в чужі краї, а вдома залишилася слабка і недорозвинена другорядь, не здатна опиратися, мати свою думку, захищатися.

З такою добротою і живемо. Досі не можемо відповісти на питання, чому Україна така багата і така нещасна.

В наших довготривалих розмовах я дякував йому за подвижницьку працю на ниві утвердження

українськості в Україні. Скільки нами було переговорено про потребу утвердження українства! Бо, на жаль, ще багато зовнішніх і внутрішніх ворогів, які не хочуть Української України. Воліють жити як не в Малоросії (Новоросії), то хоч «Украинском государстве». Таке «государство» хоч має назву «Украинское», але за сутністю хочуть, щоб воно було московським, за спрямованістю – чужим для справжніх патріотів України.

Отже, поки маємо ще сили, то працюймо заради утвердження соборної демократичної правової Української України! Бо повинні знати, що природа московської влади – імперська, а імперія – це тифозне явище світового масштабу.

Були відлиги в жорстокій бандитській бойні. Так, в часи правління М.С.Хрущова побачили світ солженіцинський «Один день Івана Денисовича», «Роки і війни» генерала Горбатова про катівні ГУЛАГів і печерний режим людиновбивства за колючими дротами сталінських концтаборів головними кадебістськими опричниками.

Московська шарлота довела нас, що ми валялись коло плота... Голодомори. Загнавши в колгоспи, утворили каторгу безоплатну – на буряках заробленим цілий день спекотою улітку і сльотою восени. На кожного раба було по три прораба. Нагляд. Так могла творити злочинська, хижа, загребуща система, як сатана затуманивши очі й вуха. Тож письменник закликає: мусимо пам'ятати, що українці вміють не тільки співати й танцювати гопак, а й можуть стати під кулями і бути ними скошеними, лягти покотом за нашу ідею і волю святую. Поки ідея свободи пломеніє в наших серцях, то немає способу покорити нашу націю, на зміну старшим прийдуть нові покоління і завершать справу. Потрібно при цьому пам'ятати тих, хто не дожив і не переступив поріг нового тисячоліття, для яких незалежна Україна назавжди залишилася мрією.

А тим, хто переступив цей поріг, ой, скільки ж ще доведеться утверджувати українство в Україні!

Пам'ятаймо, що замість віри, добра і справедливості в їхньому середовищі вирує тільки пристосуванство, загребущість, пияцтво і тупе себелюбство.

Карбуючи ненависний комуністичний режим, Іван Степанович забивав у труну сталінщини такі цвяхи, яких уже не виймеш обценьками ніякої диктатури. Надмогильним пам'ятником комуністичній добі, яка уславила себе найжорстокішим і найнещаднішим знищенням свого народу, був колгоспний рай. Весь народ виявився винуватим перед монстром більшовизму-нездар, а під проводом «розуму, честі і совісті епохи» – дорогої ленінської комуністичної партії нас скарав Господь Бог нашестям татаро-більшовицької окупації на довгих 70 років. Буквально ціпеніє душа і стигне кров у жилах, коли читаєш його книги. Такого свавілля і навішеної кривавиці, яка царила на допитах у застінках, світ не знає. А за кілограм зернового посліду, принесеного в кишені з колгоспного току, людина гриміла в сталінські курортні місця з путівкою на... 15 літ.

Такі сірі, затерті, мов ганчір'я, слова і рими, їх фальшивий пафос доводили людей до сказу, але мусили їх вчити, читати і висловлювати з «задоволенням» і «радістю».

*Соколе мій сизий,
мені вже не жити,
Тобі доручаю – справу завершити.
Другий соколонько
промовив до нього,
клянемося тобі ми –
не звернем з дороги.
І тепер вся молодь
весело співає,
про сокола Сталіна
та й пісні складає.
Із-за гір, та за високих
сизокрил орел летить,
того льоту не зламати,
того льоту не спинить.
Ленін – людства великий геній,
наш перемоги клич.
Леніну слава, партії слава,
славу у віках возвелич.
Хвала труду, хвала людині,
хвала тому, хто від роботи все бере
і вже життям комуністичним
сьогодні праведно живе.*

*Широка страна моя родная,
много в ней полей, лесов и рек,
я другой такой страны не знаю,
где так вольно дышит человек.*

Але ж ця хвальба була противна людській природі і нормальній совісті. Хіба можна було славити – Ве-це-ер-пес (особливо останній склад), яка завжди для кожної людини цієї «щасливої» країни мала тюремні ножиці або їжаків (від ката Єжова) рукавиці. Хіба можна було славити радянський герб:

*Каков красив советский герб,
на нем и молот есть, и серп.*

*Сколько не жни, сколько не куй,
все равно получишь... (із трьох літер).*

Заляканий народ криком кричав, грозовими слізьми плакав і по-своєму висловлював гнів про своє «заможне» життя:

*Ой спасибі Іллічу,
що я хліба не печу.
Якби з Сталіном поговорити,
щоб і борщу не варити.*

*Ленін грає на гармошці,
Сталін ріже гопака.
Дожилася Україна:
по сто грам на їдока!*

*Ні корови, ні свині,
тільки Сталін на стіні.*

*Ой Боже мій, Боже,
що мені робити,
що корові ані в зуб,
нічим запалити.*

*Ой Сталіне, Сталіночку,
пришли ситцю на сорочку,
пришли ситцю, пришли мила,
бо вже воші мають крила.*

*Нам не треба ковбаси,
нам не треба сала,
тільки б їжакова любов
до партії не згасала.*

*Ой Сталіне, Сталіночку,
дай нам хліба хоч торочку (жменьку).
А ще трошки – на язик,
бо нам буде всім гаплик.*

Не дав! І більше 8 мільйонів українців голодомором-геноцидом навіки в могилах поховав. Зате банди криваві жирували і хотіли, щоб їм пам'ятником був «Всемирный Октябрь». Їм наплювати було на людей, бо вони весь світ хотіли перетворити на катівню.

Доходили до маразму і такої низості, коли бандитсько-комуністичне осереддя щорічно проводило перекомісії глухонімих, а може, в когось відновилась

мова. Пильнували, щоб людина, борони Боже, не заговорила знову, бо тоді режим зазнає збитків, виплачуючи пенсію розмовляючому. Такі перекомісії проходили люди, які втратили руку чи ногу, а може, вони в них відродилися.

Настануть часи, коли ментальність вічно підневільного народу, який виборів волю, не буде шукати ярма, погоничів і таких бездарних поводитирів. І нікого більше не заманиш медальйонними брязкальцями малинових калатал, бо рівень самоповаги буде не печерний, а національно вивищений.

Замучені люди відродять забиті, занехаяні і спаплюжені села, бо село для держави – що піч для хати. Немає печі – немає чого їсти!

Твердинь у цьому ось така!

А поки що неправда і наруга, і підколотне гаддя все сичить, бо гадоносна система ще жевріє.

Комуністичне суспільство – це витвір людської уяви про справедливе життя і рівноправний розподіл матеріальних благ в суспільстві. Я голосую за таку ідею – я її обожнюю, але я категорично не сприймаю вождів і вождиків, катів і підкатиків, ідіотів і вовчу зграю

фашистів і «партайгеноссе», велику свору і наволоч, яка хоче людством керувати й народні блага самочинно до рук прибирати.

І поки комуністи – наші перелицьовані овечки у вовчих шкурах не зречуться вождізму – засудять його як злочинну наволоч, починаючи від того, хто замучив в «тяжолой неволе» – сотні мільйонів людей. Хто в 20–80 роках м.с. калічив людські долі, вбивав, грабував, – у нас не буде миру під олівами...

Та де там! Спадкоємство триває і в незалежній Україні, ще побільшало мерзотників навколо – той спився, той наркотою скурився (хочеться сказати: скурвився), а той за гори високі забрався, бо хотів прибрати побільше (та й у...я).

У більшості українських родин ненависть до більшовицької бандитської влади була тотальною, але алкоголізмом ніхто не протестував і не вгамував, на відміну від сьогодення.

Україні надважко! І так буде довго, допоки Московія не видохне(ться). А якщо вся мерзота і пасквіль в інший світ відійде – то кінець світу не настане.

Про масові розстріли НКВС в 1937-1939 рр. у Вінниці

Про тисячолюдні репресії сталінщини в 1937-1939 рр. на Вінниччині Іван Волошенюк писав надзвичайно багато. «Під розважальними атракціонами парку ім.Горького у Вінниці спить наша совість», «Наша совість – під асфальтом атракціонів» – із розповідей очевидців і учасників тих подій, особливо із розповіді засудженого тюремщика Лукаша Михайловича Пугача в оповіданні «Дорога через війну».

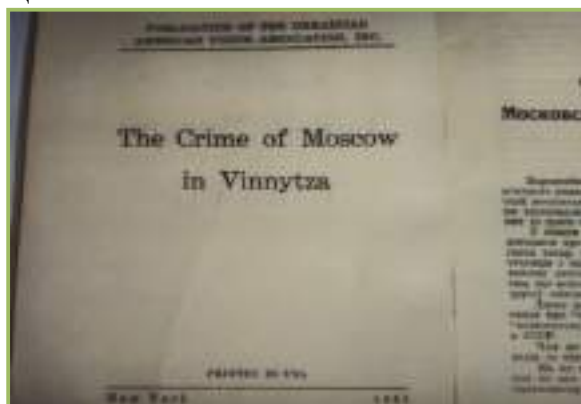
Найперше знайомство Івана Степановича із розстрілами НКВС у Вінниці відбулося так. Мій брат на початку 60-х років м.с. закінчив Одеський медичний університет (з відзнакою) і з часом був направлений лікарем на корабель Заграничного плавання. При заході

корабля в один із американських портів у місті придбав книжку «Злочин Московії у Вінниці».

Видання головної управи спілки Української молоді Америки, Нью-Йорк, 1951р., на українській мові, за 50 центів.

Шановний читач сьогодні не має уяви що він придбав для своєї долі разом з цією книжкою в ті голово-

різні роки. Книжка на кораблі пройшла всі найвищі заходи конспірації тих часів (при 100% команді сексотів-стукачів із служби КДБ) і була доставлена на Україну. А з часом брат надарував мені для кращого зберігання, бо більше часу був не вдома. Книжка із 14 фотосвітлинами розкопаних братських могил із сотень людей, 26 рукописних свідчень очевидців, 11 підписів

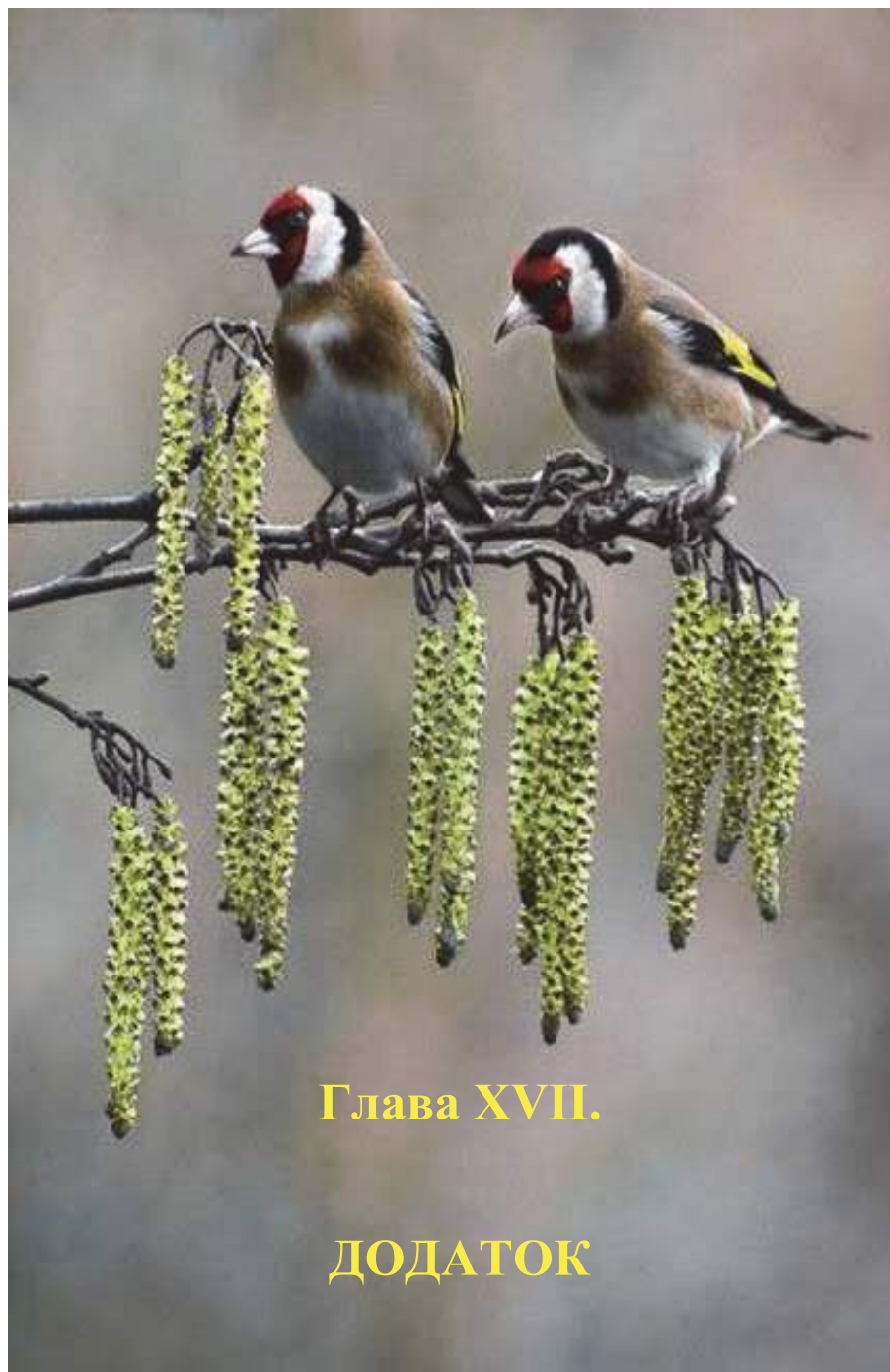
експертів однозгодих спеціалістів, докторів медицини світової величі:

- Гонт, Бельгія;
- Софія, Болгарія;
- Гельсінкі, Фінляндія;
- Париж, Франція;
- Майланд, Італія;
- Загреб, Хорватія;
- Амстердам, Голландія;
- Бухарест, Румунія;
- Стокгольм, Швеція;
- Преспург, Словаччина;
- Будапешт, Малярщина.

Дали висновок: час вбивства жертви НКВД з 1937-1939 рр.

Тільки Людині найвищої проби людяності, моралі, витримки й самопожертви було довірити ознайомлення з цією книжкою. І такою Людиною був мій найкращий друг Іван Степанович Волошенюк. Ми обоє знали, чим ризикували. Головами. Таку таємницю уміють зберігати тільки вірні друзі.

Примітка: Лиха доля спіткала мого брата в далекій Аргентині: він відійшов у інший світ від полонезу Огінського – гімну людської ностальгії за рідною Україною.

Глава XVII.

ДОДАТОК

**Відкритий лист ведучій програм
«Дивоцвіти» і «Будьмо знайомі»
Г.В Секрет**

Вельмишановна Ганно Василівно, дорога Людино!

Звертаюся до Вас з такими проханнями і побажаннями. Прошу Вас уклінно вибачення за те, що забираю у Вас час, але для цього, на мою думку, є поважна причина.

Ви – чарівниця Подільського краю, і не тільки, гартуєте своєю красою гарної жінки і розумного, теплого, лагідного слова всіх подолян. Число Ваших зустрічей в програмах «Дивоцвіти» і «Будьмо знайомі» уже сягає над тисячу. Я особисто і мої друзі в захопленні від таких душевних подач і завжди їх очікуємо як свята.

Про Вашу плідну і наповнену роботу я не раз наслухався з розповідей шановної і дорогої мені Людини – Івана Степановича Волошенюка.

Він Вас також, як і я, шанує і завжди зичить успіхів у плідній роботі. По роботі і завзятості Ви обоє такі паровані, як горнята мальовані. Ви радуєте тисячі подолян своїми гарними програмами, а він тисячами

оповідань, розповідей, есеїв. У його доробку понад три десятки книг: *«Іменем хліба»*, *«Літо приємних зустрічей»*, *«Барвінок холоду не чує»*, *«Ви чуєте, журавлі?»*, *«Дорога через тишу»*, *«Два ангели на двох велосипедах»*, *«І Крим, і Рим, і мідні труби»*, *«Котилося літо»*, *«Страх і совість»*, *«Буша історична Мекка України»* та ін.

Розповіді про славних людей: героя Олексія Миронюка, письменника Степана Колесника, журналіста Василя Паламарчука, про Йосипа і Мотрю, про М.Г.Горобчука, про В.М.Яропуда, про В.К. Макогона, про «лікарів серця» і багато ще оповідань. Про гостре злободення: *«Тривожний пульс доби»*, *«Дім шерифа»*, *«Вінницький «Соловей Наталі Околітної»*, *«Справедливість і помаранчевий ревтрибунал»*, *«Стукачі – герої чи мерзотники»*, *«Є над чим думати – голова розламується!»* та ін.

Столітнього Патріарха природи розхвалювати не треба, він – є Патріарх і в цьому його краса і сила.

Він так, як і Ви, від Бога і Природи талановито і з любов'ю у своїх творах виливає жар своєї душі і

вкладає в уста своїх героїв і дуже хочеться вірити в справедливість вчинків і справедливість оцінки подій.

Придивіться, яка в нього потужна мова, точність і вагомість вислову в словах, які і мертвого можуть взяти за душу. Якщо вже пише, то неординарне, багатюче і чесне життя Героя має виняткове чуття слова, небуденного хисту.

Про ерудованість, начитаність і говорити зайве – енциклопедія пізнання, тут все на своєму місці: доброта, хоробрість, мужність і совість.

За подвижницьку працю і годі говорити: весь час в русі – де Батурин, де Чернігів, де Буша, де Комаргород, де Могилів-Подільський, де Хотин, де Закарпаття і т.д.

У своїх творах оголошує війну всякій наволочі і сволоті з поглядом професійної патріотичності і вже через це є небезпечною професією.

Він пише «особливі» книги – від слова «Особа», і його твори – це взірць для сучасників і молодих поколінь.

Усім своїм життям (3 липня наступного року Зозуль накує йому славних сім десятків) він вершить десять

заповідей Божих, а одинадцятою *«Люби народ свій і свою Вітчизну»* – віддає талант і серце полум'яне.

З якою любов'ю навчає у своїх творах патріотизму, гідності, власній гордості, відданості Батьківщині: біля нього стаєш справжнім українцем.

Іван Степанович невтомна, закохана в свою справу людина, працює самовіддано, глибоко досліджуючи кожну деталь, щоб ніщо не було згаяно і не було забуто. Тільки з великою любов'ю до матері-України можна так писати піднесено про нашу історію і події, кров'ю карбовані. Якщо ж придивитися до цієї сильної, стійкої, спрямованої на самореалізацію Людини, як на його завжди спокійному чолі не під дуже густими бровами поважно полум'яніють волошкові очі і як вирує і клекоче енергія шаленого серцебиття (підраненого), розумієш – він повсякчасно перемагає самого себе.

З якою любов'ю і щирим серцем написана повість про рідну матір – *«Де журавка ходила»*, можна сказати і про матір Україну! Яка ж велика обізнаність про життя, твори і долю великого сина України – нашого Генія – Тараса Шевченка, славного Каменяра – Івана Франка, милу Лесю Українку.

Мені дуже хотілося б, шановна Ганно Василівно, щоб від імені мешканців Подільського краю Ваші дуже шановані програми «Дивоцвіти» і «Будьмо знайомі» виступили з клопотанням перед Національним Комітетом з Державних премій про присвоєння лауреата Національної премії України імені Тараса Шевченка письменнику Івану Степановичу Волошенюку.

Завжди з повагою С.Змерзлий
15.10.2007 р.

Відкритий лист
вельмишановній Ганні Секрет.

Я не просив присудження найвищої літературної премії, а просто нагадував про Величність Людини. Кому, як не мені, було відомо, що Іван Степанович не був у рамках офіційно наближеним до влади – він її критикував заповзято, за що в нього водилися неприємності, зате він залишався сам собою і був – Всесвіт у Всесвіті. Своїм Божим даром рідкісного володіння словом він досяг вершин так, що в українській літературі поки що більше немає рівного йому знавця сільської тематики – благословених сільських душ і доброти народу.

Та про належну йому славу, повагу й шану у вищих кругах влади не було підтримки і дружньої сили. На письменницькі спілки надій теж не було, бо письменники, зазвичай, люди з амбітними зазіханнями, колом своїх читачів і прихильників. Кожен – творча особистість з власним почерком і власною величчю: що саме він пише найкраще. Немалу роль відігравала справжня звірюка – жаба заздрості і споконвічна сутність: на двох українців – три гетьмани. І літературні премії перепадали подекуди нахабним графоманам.

Ніхто не хотів висувати (думав про своє корито), не питав: а чи ж ти вартий? Але ж комусь потрібно було сказати: «Давай спробуємо!» Це ж був би заслужений престиж. Це ж заслужена престижна премія.

Тому мною і був адресований відкритий лист телеведучій програм «Дивоцвіти», «Будьмо знайомі», «Театр на городі», «Фестиваль борщу». Але вона ніде ніколи і словом не згадала про мій відкритий лист. За письмову відповідь годі було й думати і, того менше – телефонного дзвінка.

Найкращий кобзар Поділля – славний друг Івана Волошенюка.

Не можна оминати у спогадах Івана Волошенюка про 25-річну дружбу його з видатним кобзарем України, співаком і композитором Володимиром Максимовичем Перепелюком, який біля 30 років був солістом хору ім. Григорія Верьовки.

Працелюбство Івана Степановича не мало меж, бо для того, щоб видати книжку *«Вийшов кобзар з Поділля»*, йому довелося опрацювати «сім мішків» (як висловився син Тарас) щоденників кобзаря, які він писав за багато років.

За висловом Івана Степановича, селище Вороновиця було кобзарською столицею, а дід Ладимир з Лісограда був її отаманом.

Крім того, що він був красивою людиною, генієм трудоголії, академіком спостережливості, органічним соловейком лірики (і ще титулів не убавити, а додати) – він ще понад усе любив природу. Його гарну працю десятиліттями будуть зберігати ліси Ганщини у Вороновицькому лісництві, де він відпрацював багато літ лісорубом. Серед лісорубів його «почерк» надто

відрізнявся: дубочки в рядочки, а між рядочками всі дерева садочком, як по замовленню – рівно розсажені. І це робилося важкою фізичною працею і великою любов'ю до природи.

Маючи феноменальну пам'ять і невичерпний потяг до праці, він кохався і в мистецтві своїх витворів. Достатньо придивитися до цього фото, де його поліфонічна винахідливість уяви оживала загадковою коренепластикою та й так, що його сива смушкова шапка на кобзарській голові ніби посміхалась з такої поліфонії.

Володимир Максимович Перепелюк.
Фото подароване Івану Степановичу
04.12.2009 р.

Упорядковану Іваном Степановичем книжку *«Вийшов кобзар з Поділля»* я з задоволенням прочитав за одним подихом. І виникли такі рядки. Коли я прочитав їх Івану Степановичу, то він з властивою йому посмішкою і примруженим оком сказав:

-...Мелодія є. Потрібно просіяти.., щоб була гармонія...

*Це – не ars роетика,
а мій примітив – прошу вибачення...*

Кобзар грає... аж люд сміється

*На волелюбному базарі,
де чумак сорочку пропиває,
сидить кобзар на паперті
і на кобзі грає.
Всюди – море люду переходить
й голови не повертають.*

*Тоді кобзар і запіяв
клекотом лелеки
монотонно, жалісливо
«Ой-йой-йой! – та все недалеко».*

*Люди всі попритихали,
стали прислухатись
і по гривні й п'ятаку
почали скидатись.*

*А кобзар своє співає,
робить витинанки,
в капелюха поглядає,
чи вже вдосталь на баранки.*

*Вже й чимало в капелюсі
грошеньят зібралось,
аж тут панство перехоже
візьми, його запиталось:*

– А що ж теє «недалеко»,
що аж до печінок добралось?

– Ну, якщо у панства
дїзнатись з'явилась охота,
то це «недалеко» –
отой ніс від рота.

Реготу тут було –
все перекотилось,
бо панству під носом,
як дуля скрутилась...

Кобзар грає-витинає,
аж кобза сміється,
бо не кожному
Так грати вдається.

...Кобзар грає, серце рає,
що замислить –
те і заспіває.

Народне мистецтво він шанобливо і міцно тримав у руках.

Про гончарство Іван Степанович говорив так:

«Не можна сидати за гончарний круг у поганому настрої – глина все відчуває. Це унікальний матеріал, який вбирає емоції та тепло людських рук».

Придивіться до цього багатофункціонального витвору людських рук – макітри, у неменше працьовитих руках славного Івана Степановича. Адже вона має свій витвір – 1900 рік (на денці закарбований).

Йому до ювілею я й подарував портрет (картину) із таким унікалом. Чому так?

Бо Іван Степанович так вишукано описував посуд наших предків.

Макітра була чи не найвишуканішим глиняним посудом у його родині.

В ній замішували тісто на вареники, пампушки, тісто на паску чи на пироги. У них навіть тушкували страви або зберігали продукти. Готові страви також могли подавати у макітрі.

Великі макітри були весільним подарунком.

Макітри були різного розміру – від таких, що вміщали кілька літрів, до таких, що вимірювалися відрами.

Мали ми мову з Іваном Степановичем і про назву виробу з двох слів – *мак* і *терти* до куті.

Коли я був хлопчаком, то робив дрібний посуд – горнята, мисочки, покришки, а такого витягнути не міг, зате дідуньо запросто витягав.

**Дарунки Івана Волошенюка,
що милують і бережуть його пам'ять.**

Цих дарунків торкались блаженні руки і гаряче серце доброї душі і письменника-творця.

– Сім чудес Вінниччини. Відеофільм (2009);

– Великознане чудо Уманського парку – фото в рамці (2000 р.);

– Вінниця. Подарункове видання (2007);

- Народне мистецтво. Подарунковий альбом (до 360-річниці утворення козацької держави (2010);
- Буша: природа, археологія, історія (2009);

- Вінниччина журналістська (2010);
- Пам'ятки історії та культури області (2016).

Ці дарунки – своєрідні сім чудес-пам'яток про найкращого літературного творця.

А про надаровані понад двадцять його власних книг, які я зберігаю як реліквії, буде розповідь окрема.

Він був щирим, як квітки, як яблунька, яка безкоштовно з благодаттю щорічно віддає свої яблучка...

І пам'ять добра в ньому була невичерпною...

**3 липня 2008 року – день особливий у житті
Івана Волошенюка
(До 70-річчя письменника)**

Липнева пора року – найкраща: апогей літа. Сьогодні день – п'ятниця, сонячно – аж через край. Температура в тіньочку – за 27°, що там казати – жарить. Та на це не потрібно нарікати, бо день особливий – **Івану Степановичу 70 повних рочків!**

На 12 годину було оголошено зібрання під липами Коцюбинського. Я завчасно вийшов з дому і трамваєм добрався на святкування. Та, як завжди в житті, очікуй – не очікуване: на Соборній тролейбус «поцілувався» з маршруткою і втворили затор – ні обійти, ні об'їхати.

І добрався я з невеликим запізненням.

Радо вітав ювіляра з його святом, яке було і моїм. Надарував символічні троянди – по десятиліттю кожна, презентом були найкраща рошенівська «Вишня» і

титулований подарунковий 5-зірковий вірменський коньяк і для підтримки багатоліття конверт. Мої подарунки були скромними, але від душі.

Іван Степанович подарував мені повість **«Все те, що на серце лягло»**, видана до його свята, завдячуючи сприянню Народної партії України, з невеликою деталлю: всім дарувалися книги в твердому перепльоті – тільки мені одному в м'якому. Певне, був недобір, але він добре знав, що такі друзі, як я, ніколи не будуть в обіді. Зате з яким автографом – наглядно в додатку.

Офіційна частина святкування відбулася в скверику біля музею Коцюбинського. Вітання були різні і просто так собі.

Гарно говорили Микола Рябий, Анатолій Бортняк, Анатолій Подолинний, Ніна Гнатюк, Володимир Рабенчук, Михайло Вдовцов.

Були виступи від громадських організацій, від міської ради, спілки журналістів, спілки письменників. Виступала поетка Тетяна Яковенко, Олена Вітенко – та, що від «Батьківщини».

Застольна частина святкування проходила у Воробіївці, на Бузьких порогах.

Святкували дуже тепло: з гарними тостами, радісними спогадами, веселою бувальщиною, і без пісні обійтися не могли.

Гарно співали Микола Олександрович, Галина Леонтіївна, та й так, що відлуння сягало плеса, порогів і лісів, а Іван Степанович зачаровано слухав і, прислухаючись, згадував, згадував і згадував...

***Найкращому дорогому другові,
спокійному і врівноваженому, розумасі і трударю
до сьомого поту, справжньому Українцеві славному
Івану Степановичу Волощі!***

З багаторічною незгасимою шаною і повагою, завжди з захопленням висловлюю Вам низький уклін за ріднобратерську науку, яка роками у нас невпинно пламеніє і зберігає потяг до щирої дружби і взаємоповаги, від якої відлунює творча глибина.

Спасибі і за те, що за деревами Ви бачите природні лісостани, які мають монолітну вічність. І за те, що на чемне людське вітання «Христос воскрес» душевно відповідаєте «Воістину воскрес», а то й «Правдиво встав», а не заскорублим «здрастє».

Ваші здобутки на творчій ниві хай і надалі
колосяться новими книгами.

Я – є народ і для нього Ви безсмертні у віках, бо
Ваше слово розбухує серця, доходить до самих
потаємних куточків душі.

Ви пишете світло пам'ятними словами і людино-
любством, глибина пізнання яких поєднується із
справжньою любов'ю до рідного краю і до У к р а ї н и!

На многая літ Вам

щастя,

здоров'я,

невгасимої наснаги!

Уклінно

Автор!

**3 липня 2013 року – свято Івана Волошки
(До 75-річчя Івана Волошенюка)**

Липень вступив у свою середньо літню пору з теплими короткочасними дощами і переджнивною спекою.

Цьогорічний день приніс Івану Степановичу **75 роковини буття у Божій благодаті.**

Не пам'ятаю, з якої нагоди святкування було перенесене на 4 число – четвер.

Небо було чисте, голубе – ні однієї хмаринки, сонечко світило і гріло, як на екваторі – 30°, в тіньочку.

Святкування розпочалося о 13 годині під липами Коцюбинського біля його музею. Вів дійство один з найкращих друзів – Паламарчук Василь Миколайович, у якого Іван Степанович виокремлював дві основні якості – ***співчутливість і доброту.***

Брали участь у святкуванні:

Володимир Рабенчук
Анатолій Подолинний
Петро Гордійчук
Павло Каленич
Василь Шевчук
Тетяна Цвігун
Жанна Дмитренко

Сергій Гальчак
Леонід Куций
Віктор Мельник
Катерина Девдера
Галина Слотюк
Ганна Секрет

Любов Шаламай, багаточисленна родина, делегати із районів області, студентство з державного педагогічного університету.

Ювіляру мною було подаровано його холстовий портрет у красивій рамці (0,5х0,5), коштовна марка вірменського коньяку у замовленому красивому футлярі, конверт із значною сумою і четверта моя

Мої дарунки Івану Степановичу до ювілею.
03.07.2013 рік. Фото автора.

книжка з автографом **«Патріарх природи з посестрами й братами»**, а також солодка коробка Рошену.

Коли я повернувся після виступу до «Зали», поруч сиділа майстриня вишиваного портрета Шаламай Любов Павлівна, яка вразила мене таким теплим словом: *«Станіслав Іванович, ви неперевершені у своїй доброті і щирості»*.

Дарували ювіляру квіти і конверти, письменницькі друзі надарували вишиванку, вірші, а хто голі білі ромашки.

Святкування проходило в радісному і теплому гуртуванні: промови виголошувалися з побажаннями доброго здоров'я, гарних успіхів на письменницькій ниві, мирного неба – і всього-всього, що йому треба.

Свій виступ я зберіг і додаю його окремо.

Під час святкування мною було зафотографовано 40 знімків. Частину їх було передано до видання **«Літописці української долі – Іван Волошенюк з погляду вічності»** під редакцією і упорядкуванням заслуженого працівника культури України Рабенчука Володимира Семеновича.

Більша частина їх буде розміщена в цій книжці **«Золотоперий лицар Подільського краю»**.

Мій виступ до 75-річчя ювіляра.

Шановне панство, шановні люди!

Проходять уже десятки років, як мені пощастило в житті ближче познайомитися з шановним ювіляром – Іваном Степановичем Волошенюком.

Як магнітні силові лінії, притягують мене до Вас Ваша людяність і титанічна праця.

Ви для мене – Людина неповторної і чарівної магії. Всім своїм життям Ви вершите десять заповідей Божих, а одинадцятій (за словами славного Анатолія Агафоновича) – «Люби народ свій і свою Вітчизну» – віддаєте свій талант і серце своє полум'яне.

З якою тільки любов'ю Ви, успадкувавши від матері і навчителів, сієте добре, розумне і вічне. Навчаєте патріотизму, гідності, власній гордості, відданості нашій Батьківщині і любові до рідного краю. Та що там говорити: біля Вас стаєш справжнім українцем!

Ви – невтомна, одержима Людина, самовіддано працюючи, досліджуєте кожен «об'єкт» – все до титли, щоб ніщо не було згаяно і не було забуто.

Тільки з великою любов'ю до матері-України може так писати її син і в своїх творах висловлювати нашу історію, кров'ю і потом карбовану, і нещадно затаврувати в бідах українського народу не одну кліку нелюдів, що сиділи на нашій спині, та ще й сьогодні не можна викорчувати їхнє коріння.

Дорогі люди! Придивіться до шанованого ювіляра, який сидить ось рядочком з нами і притишено споглядає... Придивіться уважніше до цієї сильної енергійної, стійкої, спрямованої на самореалізацію Людини. Як на його спокійному чолі під золотистими бровами вирує енергія шаленого серцебиття уже підремонтowanego сердечка.

І знов я повторюсь – та що там говорити: Ви повсякчасно переганяєте самого себе!

З якою любов'ю і ніжністю пройняті Ваші твори про неповторне творіння Боже – жінку, а найперше – про матір. Це Гімн продовжувачці роду!

Я з ліку можу збитись – скільки творів та книг написано Вами, шановний Іване Степановичу.

Але якби Ви на хвилину собі уявили, щоб зібралися всі Ваші герої за столи дубові... Це ж розуму палата!

Куди тій Верховній раді братися!.. І в переносному розумінні також.

Про Ваші твори, шановний Іване Степановичу, гарно сказали Володимир Степанович, Анатолій Агафонович, Анатолій Мусійович, Микола Олександрович, Леонід Трохимович...

Я до них приєднуюся, бо Ваші твори – живі образні розповіді, обґрунтовані документальними матеріалами, акуратно, дбайливо підібрані і фахово розставлені.

Я Вам не можу побажати більше, ніж з Божої ласки Вам буде відпущено, – з роси, з чистої джерельної води, від щирого серця, із світлими побажаннями – многая Вам літа! І хай Ваш апарат морзянкою вистукує: «Я люблю! Я труджусь! Я жити буду!»

Оскільки я є постійним читачем Ваших творів, то від читачів Вам низький уклін за Вашу титанічну працю, яку Ви неповторно творите і захищаєте нашу духовність!

За сюжетами, підказаними Іваном Степановичем, мною написані десятки оповідань такої тематики: «Санчата-гранджолети», «Людська честь – вище власної обіди»...

Я пам'ятаю його гарну науку про те, що нариси повинні мати максимально точні історичні деталі, щоб відчувати подих тієї «пори», щоб такі оповідання не засмучували і не дратували... Не носити воду в решеті.

І слово упорядника таке...

Іван Степанович був сміливою людиною, не боявся йти на повний зріст проти усталеної течії. В тодішніх соцреалістичних умовах він вишукував раціональні форми новаторства у сприйнятті дійсності поглядів.

Його герої (а відтак, значною мірою, власне, його погляди) діяли неординарно — з великим людським підходом до вирішення хибних, ідеологічно налаштованих «коваликів», опричників і запалювали факел добра і справедливості.

Іван Степанович кохався у рідному слові, мав дар природного відчуття мови, відчував кожне слово, мовби на дотик, милувався лексичними перлами й підносив чаруюче учене слово читачам, як дарунок, замилуюсь їхнім сприйняттям.

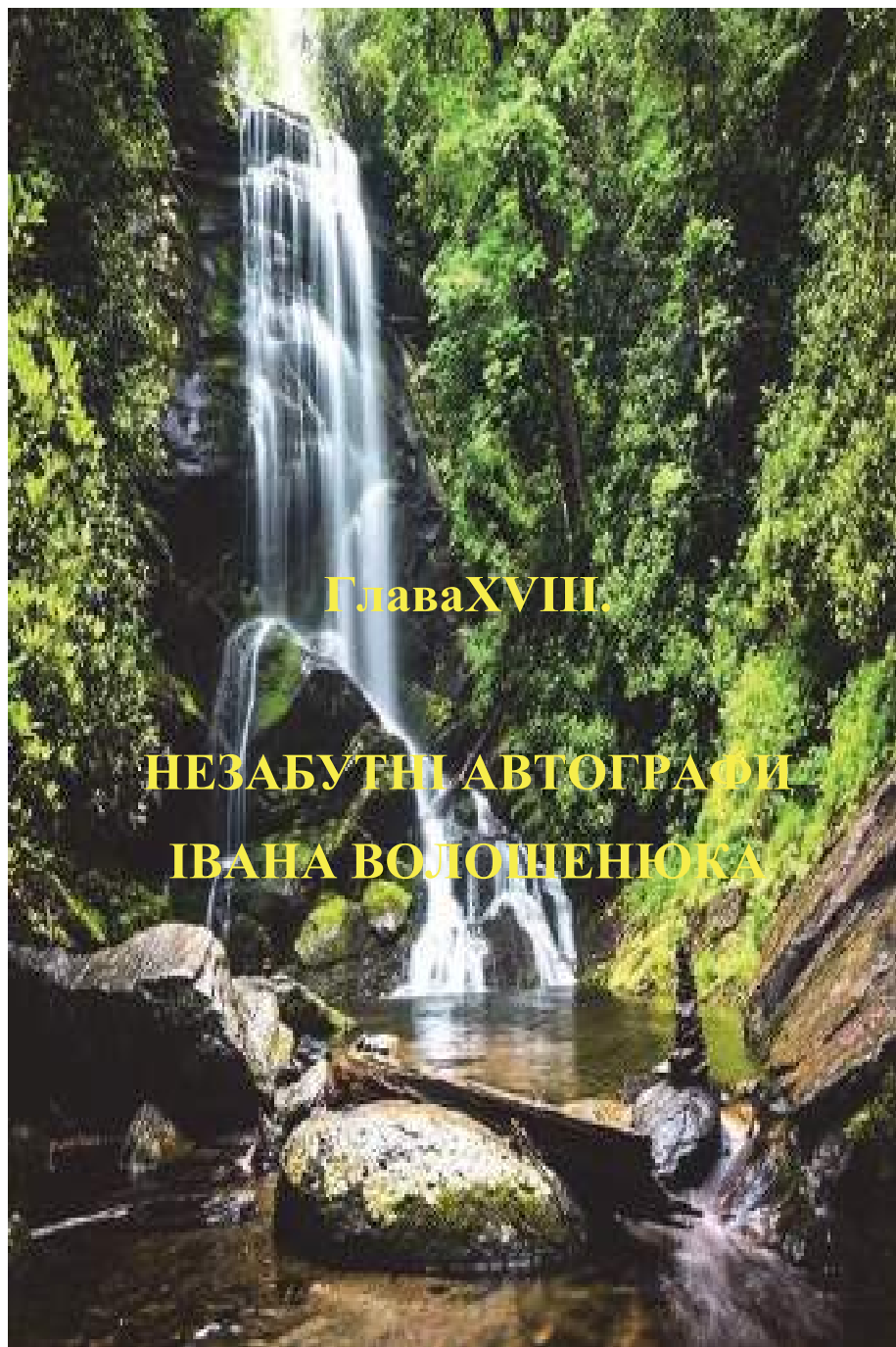
Був щасливий у титанічній праці, коханні й відпочинку. Зачарований він був у тишу, яку зіткнув верболіз.

Для нього палахкотіли голубизною небеса, коли він в житті, з вдячністю за гарну зустріч для пам'яті, не міг нарадуватися.

Такі людські риси гарного свого друга автор висвітлює та й так, що добірка начитаного шанувальника творів Івана Волошенюка із його книжки «Золотоперий чарівник українського слова» може відкрити поступ наукового спрямування.

Не зупинить ходу заслужено здобутої народної слави письменника-патріота – вона безкінечно вічна!

Соціологічні опитування свідчать, що більше 60% українців не читають книжок, але не прочитати таку книжку – буде великий гріх.

Незабутні автографи Івана Волошенюка.

Дорогі мені автографи.

Моя бібліотека нараховує до десяти тисяч книг, з них до трьохсот дарчих, про які, якщо Бог дасть сили, збираюся написати, де опишу про тих, хто мені їх дарував, за яких обставин.

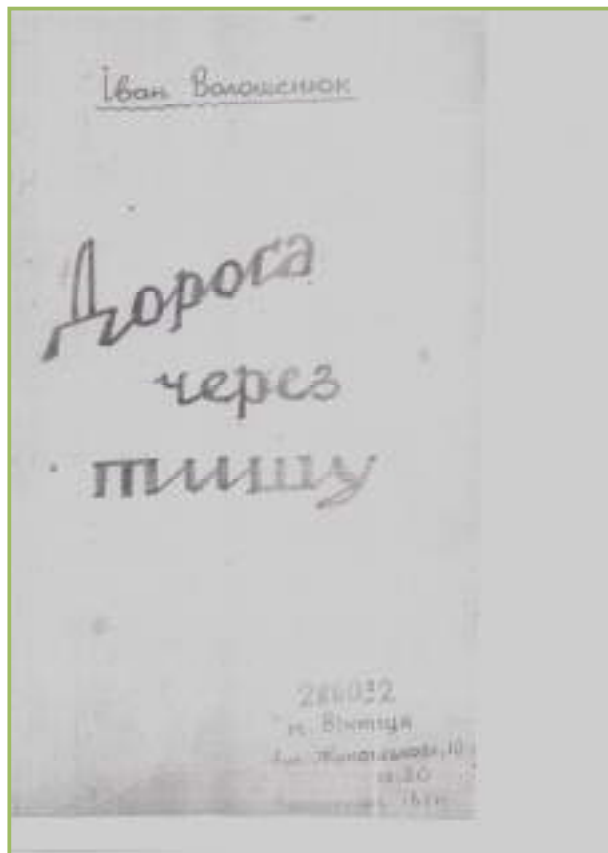
А в цій книжці висвітлюю дорогі мені автографи Івана Степановича Волошенюка і назви його творів.

Мої думи-роздуми, переживання за історичні подвиги, зради і помилки Б.Хмеля, Тараса Шевченка, Петлюри, Грушевського... причини поразок наших отаманів від Зеленого до Махна, їхні долі, ой, які незгоєні... і чому так сталося? Хто винен? Чиї гени величності не спрацювали?

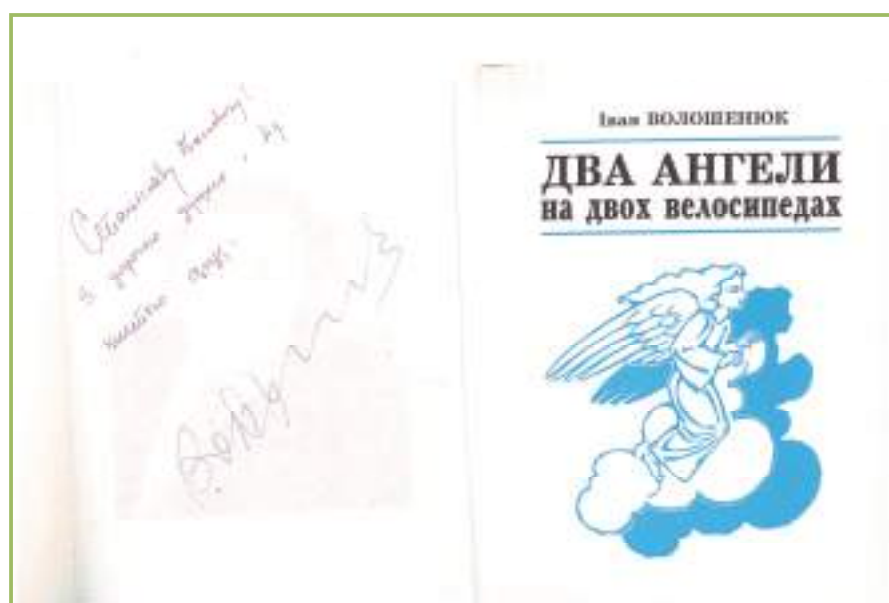
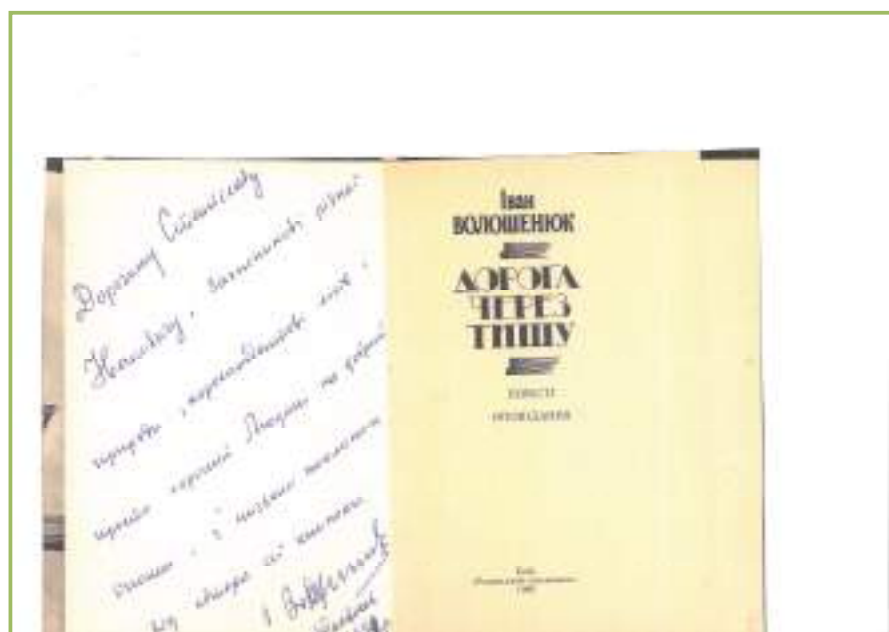

**Всі книжки І.С.Волошенюка
надаровані автору
мають його автографи.
*Фото автора.***

**Рукописна первинна книга
«Дорога через тишу»
надарована автором до мого 55-річчя, як самий
дорогий подарунок, якого торкалася кістлява
рука цензора.**

1. *Polymorphus*
 6. *Polymorphus* 1984

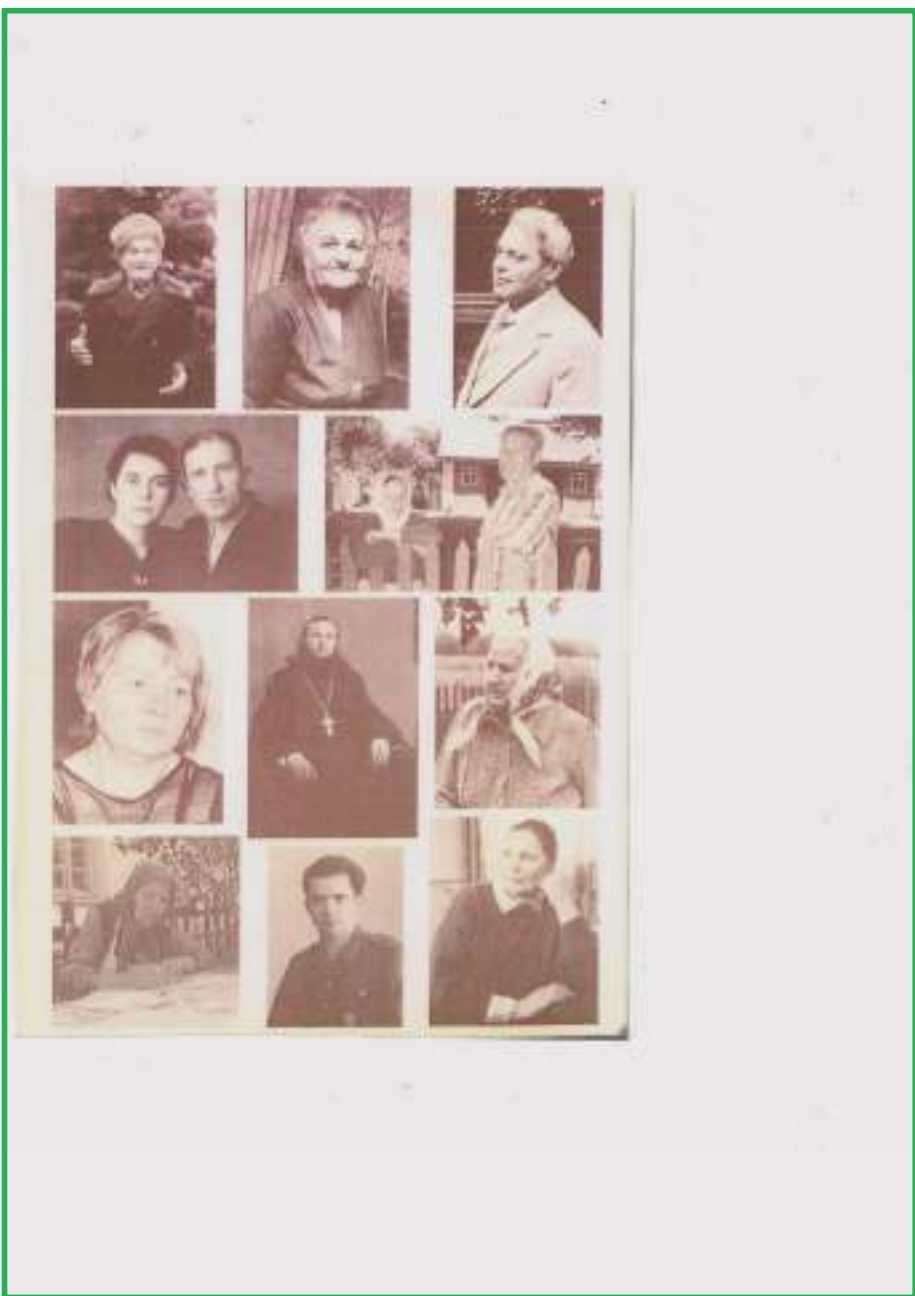
Іван Волошенюк

і Крим, і Рим, і мідні труби

Великому добру, безсмертності
світло Світлані Радиченко

Волошенюк

Випуск «О.Власюк» 2005

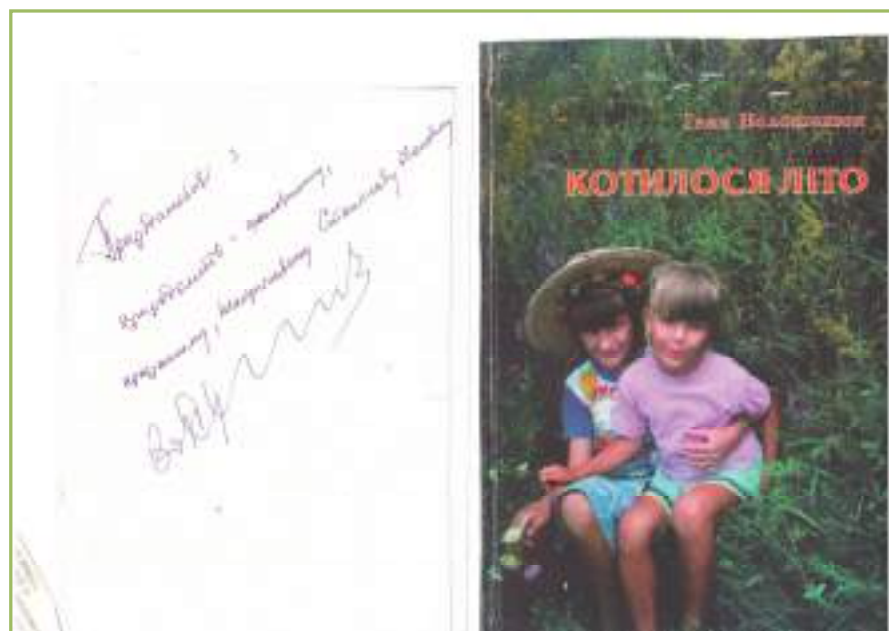

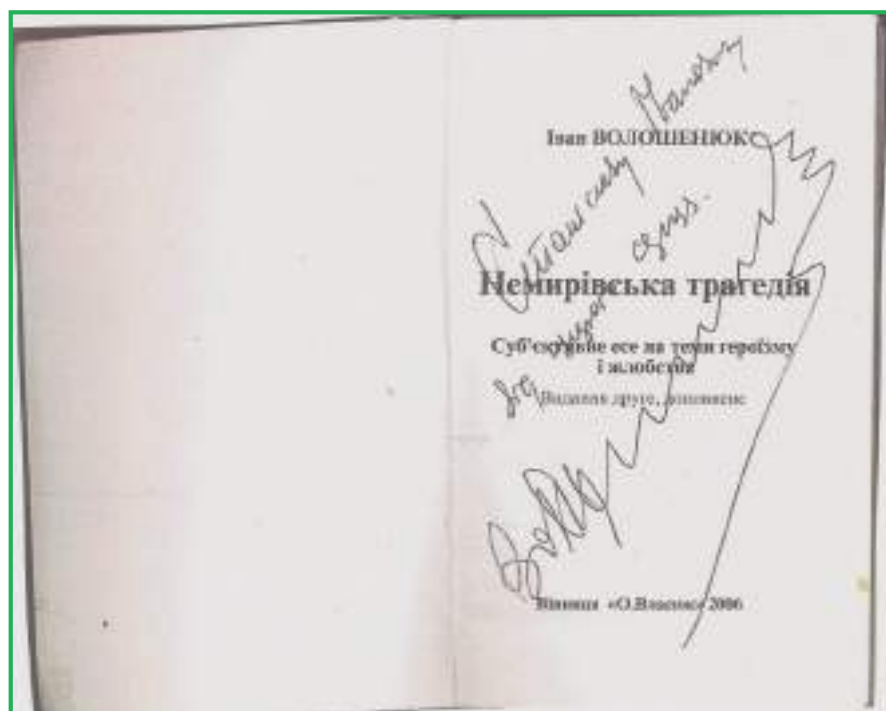
Іван Волошенюк

І Крим, і Рим, і мідні труби

Іван Волошенюк
до мого друга - композитора
А. Котляра

Іван ВОЛОШЕНЮК

**ВСЕ ТЕ,
ЩО НА СЕРЦЕ ЛЯГЛО**

Дорогий Мадоні Сімоніславу
Гвановичу, який не чиниться в сербії
надзвичайних ситуацій, з того ж
за чуже серце, рідкості доброту
іскри, постійну зацікавленість прибуття
коі пачі, відзначення пачі, розради
і виродження. *Волошин*
липень 2008 р.

Волошин О. Волошин
2008

Великому
місцевнику Ситанському
Григорі, поклоном
і...
[Signature]

Іван Волошенюк
Олександр Гордієвич

Ремоделі

Подільського зоопарку

Вінниця О.Власюк 2007

Іван Волошенюк

*Сімейну вайну
з життям*

**Печалі
неосвячених
могил**

і

Повісті, нариси, оповідання

Вінниця
Консоль 2011

Нампередки добра і слави, дружби і перемог
Української Республіки, для нас європейців та
всього людства.

Іван Волошенко
з дружиною

листопад 2010 р.

ІВАН ВОЛОШЕНКО

З ПАМ'ЯТІ ДОРІГ І СТАРИХ БЛОКНОТІВ

Київ: О. Духовні
2010

Важнейшими методами науки, искусства и литературы являются, без сомнения, те, которые направлены на развитие души, а также на развитие души и тела. Развитие души и тела является основой для развития личности и общества. Развитие души и тела является основой для развития личности и общества.

i. Bodgrenvink

January 2010 p.

THE REFERENCE

**ГІРКИЙ
ПОЛИНЕ...**

Keywords: social support; coping strategies; depression

Abstract

ІВАН БОЛОШЕНЮК

ВІД ТРАВИ І СОЛОВ'ІВ

Дорогому друже, патріотичі і
любові Подільській країні, сприяючи
Україні, родину братів Степанів
на Оболонській вулиці, Інтересу і
роботі, зокладаючи і збираючи покла-
ди. Хай насичено, збагачено, квітне
Ваша Добра та щастя в Народно-де-
мократичній, а і в народі, та слава Вам,
та і щиро дякуємо і любимо, а друзі
Ваші. Дякую Вам дуже, та самі любимо
та в нашому Гроші Революційно.

Щастя, здоров'я, любові і щастя!

Дякую і любимо
14 липня 2015.
Кроко-на
наша речка

ПИСЬМЕННИКИ ВІННИЦЬКИХ ЛІТЯМ

Три пелюстки любові

Тордану орлові Подільського мсту
Степану Іванову Закарпатському
чорного раба Вінацької міждержави
і журналістички Івану Винограднику
Зрешту не після обрізання 17 лютого
2012 р. тільки поклади і величезні нап-
ітьх цукор радості і полоти.

і. Виноградник

Вінні не бачку про цей день.

Іван ВОЛОШЕНЮК

Дорогому Сидоренку
Панову із цього сну і

Орли

з любов'ю

зграями

не літають

Двор

і.

Київ 2012

Вінниця
2012

Іван ВОЛОШЕНЮК

*Літайте, Орли
сизокрилі!*

Орли

згряями

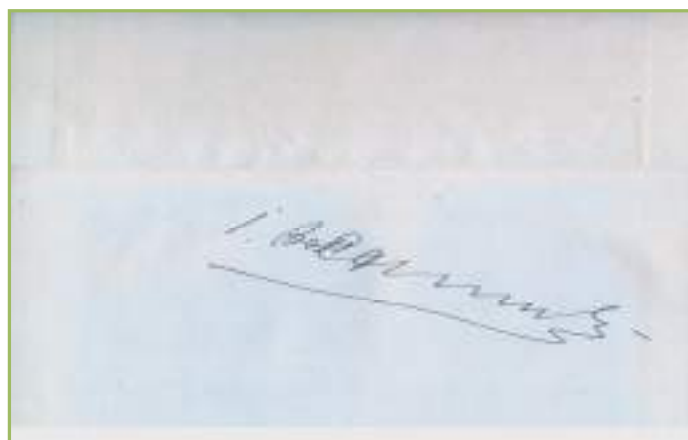
не літають

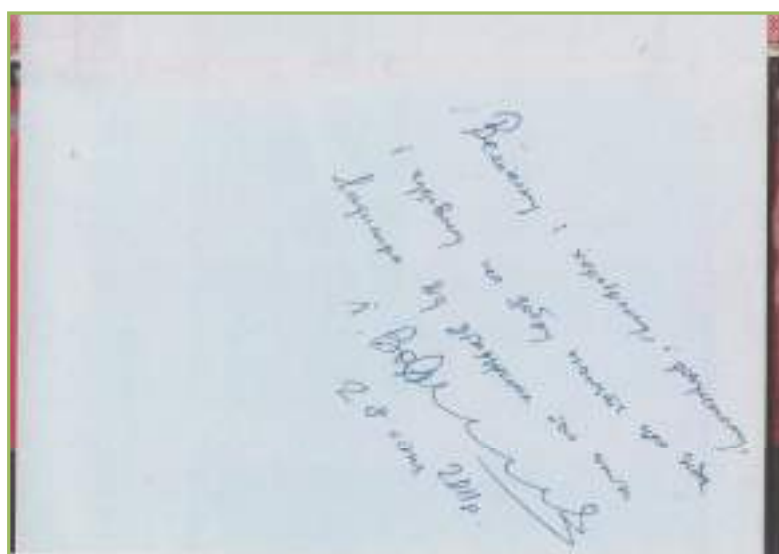
з вдячністю

Іван

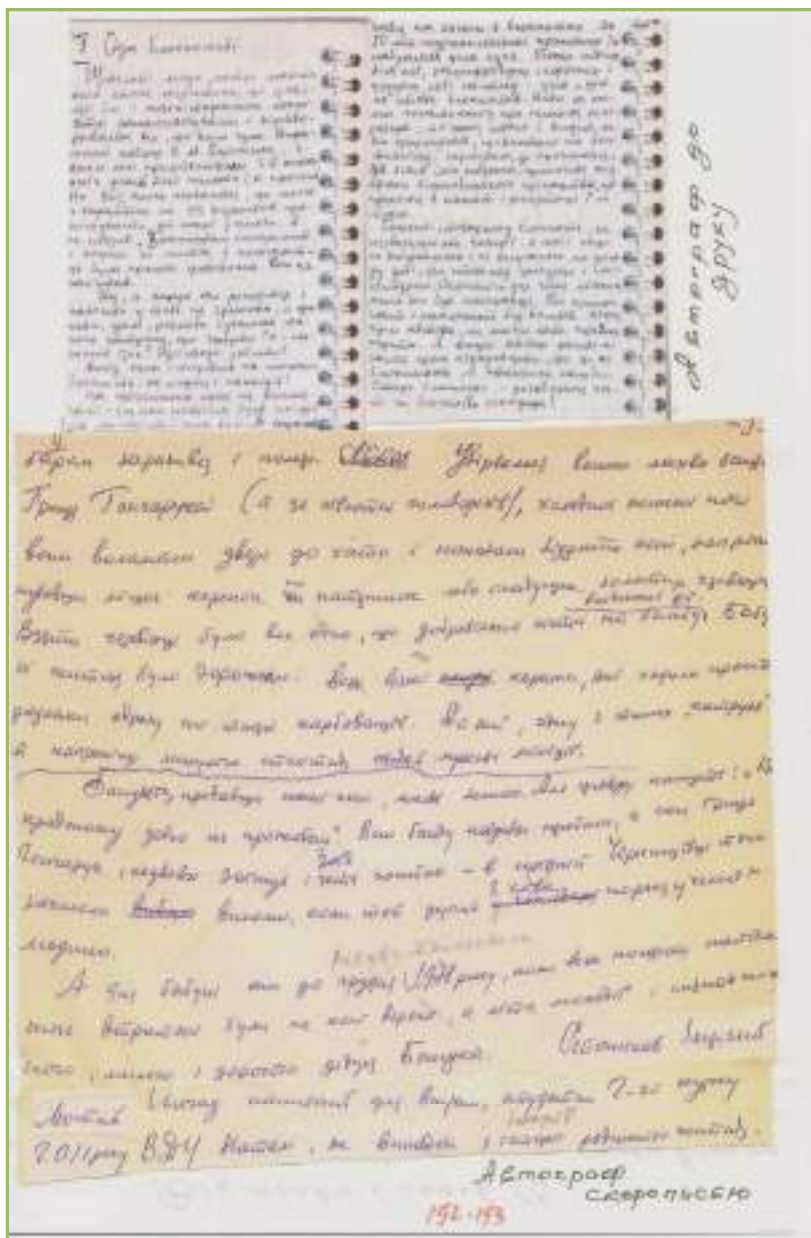
7.4.2012

Вінниця
2012

Автограф І.Волошенюка до друку

Автограф І.Волошенюка скорописю

ФОТОГРАФІЇ

**Іван Степанович у клопотах буденних отримує
прохання Галини Леонтіївни по телефону.
*Фото автора книжки. 28.01.2011р.***

**Іван Степанович і Михайло Олександрович в
альтанці, збудованій самим Миколою Рябим.
*Фото автора, 11.07.2010 р.***

**Родина зустрічає гостей.
Фото автора.**

**Телеведуча Ганна Секрет погоджує зйомки.
*Фото автора.***

**В очікуванні відкриття ювілейного свята.
*Фото автора.***

Зміст

Відгук на книгу	3
Вступ	5
ГЛАВА I. Пізнавальні пориви і розлогі сказання.....	6
ГЛАВА II. Поступ літ благородних, або життя прожити – не поле перейти	12
ГЛАВА III. Щоденна патріотична творча відданість	27
ГЛАВА IV. Сакраменно-величава мова Волошкова в порівняннях	34
ГЛАВА V. Сонцедайний промінь сяяв в далечінь ...	50
ГЛАВА VI. Характерні струмені подвижництва автора та короткі анонси до його творів	65
ГЛАВА VII. Краса – то одвічний Божий дар	95
ГЛАВА VIII. Поговірки – золоті розсипи сказаній	101
ГЛАВА IX. Іван Степанович писав про тисячі людей	123
ГЛАВА X. Наші дружні стосунки – то життєві візерунки	130
ГЛАВА XI. Іван Волошенюк про автора писав: «Орли зграями не літають»	145
«Приватна Шевченкіана»	163
ГЛАВА XII. Статті до книги «Іван Волошенюк з погляду вічності»	170
«Де ж це у нас на Поділлі такі є орли»	171
«Про слово і про книги казано»	176
ГЛАВА XIII. Його мисливство	182

ГЛАВА XIV. І в агролісі помітний слід він залишив	189
ГЛАВА XV. Природа – незупинна: вона – процес течії, переливу, руху...»	202
ГЛАВА XVI. Чорна хмара українське небо крила ...	233
ГЛАВА XVII. Додаток	250
– Лист Ганні Василівні Секрет	
– Найкращий Кобзар Поділля – славний друг Івана Степановича	
– Народне мистецтво він шанобливо тримав у руках	
– Дарунки Івана Степановича	
– До 70-ліття Івана Степановича	
– До 75-ліття Івана Степановича	
ГЛАВА XVIII. Незабутні автографи Івана Степановича	276
Фотографії	304

[illegible]

Літературно-художнє видання

Іван Степанович Волошенюк (Станіслав Змерзлий)

Золотоперий чарівник
Українського слова

Подається в авторській редакції.
Збережено особистості мовного стилю,
пунктуації, красномовства і орфографії автора.

Випусковий редактор Наталія Андрійчук

Обкладинка, оригінал-макет – автора

Верстка Сторожук Валентина Петрівна
Коректор Вільчинська Галина Олександрівна

Поетичні рядки на палітурці Петра Зарицького

Підписано до друку 20.05.2021.
Формат 60х84/16. Папір офсетний крейдований. Друк цифровий.
Друк. арк. 20. Умов. друк. арк. 18,6. Обл.-вид. арк. 7,4.
Наклад 150 прим. Зам. № 3166/1.

Віддруковано ФОП Корзун Д.Ю. з оригіналів замовника.
Свідоцтво про державну реєстрацію фізичної особи-підприємця
серія В02 № 818191 від 31.07.2002 р.

Видавець ТОВ «Нілан-ЛТД».
Свідоцтво про внесення суб'єкта видавничої справи до
Державного реєстру видавців, виготовлювачів і розповсюджувачів
видавничої продукції серія ДК № 4299 від 11.04.2012 р.
21034, м. Вінниця, вул. Немирівське шосе, 62а.
Тел.: 0 (800) 33-00-90, (096) 97-30-934, (093) 89-13-852, (098) 46-98-043.
e-mail: info@tvoru.com.ua
<http://www.tvoru.com.ua>